Digitaliseret af | Digitised by

DET KGL. BIBLIOTEK
Royal Danish Library

Forfatter(e) | Author(s):	ved Rasmus Nielsen.
Titel | Title:	Særslev Højskole 1882-1907 : Et Mindeskrift
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Odense : Andelsbogtrykkeriet, 1907
Fysiske størrelse | Physical extent:	142 s. :

DK

Værket kan være ophavsretligt beskyttet, og så må du kun bruge PDF-filen til personlig brug. Hvis ophavsmanden er død for mere end 70 år siden, er værket fri af ophavsret (public domain), og så kan du bruge værket frit. Hvis der er flere ophavsmænd, gælder den længstlevendes dødsår. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work may be copyrighted in which case the PDF file may only be used for personal use. If the author died more than 70 years ago, the work becomes public domain and can then be freely used. If there are several authors, the year of death of the longest living person applies. Always remember to credit the author

34, 3 -372

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
130023293251

Særslev Højskole

1882—1907

1907 L 2348

SÆRSLEV HØJSKOLE

1882—1907

ET MINDESKRIFT

VED

RASMUS NIELSEN

ODENSE
TRYKT I ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE
1907

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

EGNEN

Der er visse Egne her i Landet, som i Folkemunde har faaet et daarligt Ord paa sig, uden at nogen egentlig med Sikkerhed kan sige hvorfor. Til disse hører ogsaa Sletten, den fynske Landsdel, som efter Traps Sigende ligger Vest for Odense Fjord ud imod Landevejen imellem Odense og Bogense.

Navnet betyder ikke, at der paa denne Landstrækning er saa ualmindelig fladt og glat og jævnt, thi paa Sletten findes der baade anselige Bakker og dybe Dale, højtliggende Landsbyer, hvis Kirker synes viden om og lavtliggende grønne Enge, men skal vel sige, at Landskabet er skovfattigt, hvilket ogsaa er rigtigt.

Ganske vist findes der en smuk og oplivende Naaleskov paa Bakkerne ved Bederslev Dale; desuden tør vel ogsaa medregnes Søndersø Skov og Fredskoven udenfor Bogense, men det er selvfølgelig kun smaat i Sammenligning med, hvad der ellers er saa mange andre Steder, særlig i Syd-Fyn.

Og det er sandsynligvis ogsaa derfor, at de, der kun kender Sletten af løselig Omtale, forestiller sig den som en Udørken, hvor der ikke lader sig nogensomhelst Naturskønhed til Syne, hvor al Ting er kedsommeligt og ens-

formigt fra Sol staar op, til den gaar ned, og hvor der evindelig driver Skyer fra Vest, og hvor det altid blæser.

Naa, nu passer det maaske ikke længer, at fremmede Folk opfatter den nordfynske Slette paa den Maade, men for ikke ret mange Aar tilbage havde mange Mennesker vistnok endogsaa langt ringere Forestillinger om nævnte Landskab. Og disse Forestillinger var naturligvis komplet gale. Er dette end skovfattigt, saa kan det dog ikke siges at være fattigt paa Træer.

Her findes dog ikke saadanne levende Hegn omkring Markerne, som mange Steder i Sydfyn ligefrem næsten helt spærrer for Udsigten; alting er mere vidt, frit og aabent. Derfor er der ogsaa adskillige Steder, hvorfra man kan glæde sig ved ualmindelig storslaaede Udsigter over baade Land og Vand lige til Jyllands Kyst.

Men omkring de nydelige nord-fynske Landsbyer løfter høje Træer deres mægtige Kroner. Og enkeltvis ses paa sine Steder en fritstaaende, gammel Skovkæmpe, der i Lighed med den store Elm paa Harridslev Mark ved Landevejen til Bogense løfter sin løvsmykkede Kronehjælm højt op over sine Omgivelser og pryder paa den Maade i Landskabet. Og at se en Landsby paa Sletten en sollys Sommerdag, naar alting omkring Huse og Gaarde staar friskt og grønt: det er som at skue ind i en gammel Herregaardspark, hvor røde og hvide Mure glimter frem over skønne Plæner og lyser op imellem de mange Træers løvklædte Grene.

Og højt op over det altsammen løfter Kirken sit Taarn eller slanke Spir.

Ikke ret mange Steder i Landet faar den opmærksomme Iagttager et stærkere Indtryk af Frodigheden end i Landsbyhaverne ude paa Sletten.

Disse dejlige Haver! Foran saa godt som hvert eneste lille Hjem er der én. Og alle er de vel holdte. Ingensteds savnes der Rosenbede og Blomstergrupper. De smukke Gange ind imellem disse rives med megen Omhu hver Lørdag Aften eller Søndag Morgen i den Aarstid, da Folk paa en hellig Dag med Glæde kan færdes ude i Rosenluft og Blomsterduft.

Gaardenes Haver er store med mange Frugttræer, der bærer de dejligste Blomster om Forsommeren og bugner i næsten overfrodig Livsfylde ved Efteraarstide, men heller ikke der savnes de røde Roser eller de blide Blomster.

Disse nord-fynske Landsbyer, der ligger lunt i Læ af mægtige bredkronede Elme, lysstammede Asketræer og bævrende Asp, indesluttende sjældent prydfulde og pyntelig plejede Haver, rummer en saa sjælden tiltalende Skønhed, fremhæver Linjerne i Landskabet og bryder Slettens skovfattige Ensformighed paa en saa ejendommelig Maade, at det maa ses for ret at kunne forstaas!

Det kedeligste herude paa Sletten, og hvad der i mine Øjne ligefrem mispryder Nord-Fyn, er de høje Popler eller „Pile", som ofte staar i Markskellene i hele Rækker. De ligner om Vinteren med deres strittende bladløse Kroner store Koste, der ørkesløst staar og fejer omkring i Vind og Vejr.

Men ellers har Naturen ude paa Sletten sin særegne Skønhed, og hvem der virkelig har Syn og Sans for den Frodighed, som udfolder sig overalt, kan ogsaa glæde sig derover. Det er af den Grund heller ikke let at forstaa, hvorfor Egnen har faaet et saa daarligt Ord paa sig og af fremmede Mennesker saagodtsom altid anses for at være kedsommelig. —

BEFOLKNINGEN

Men det er desværre ikke alene Landskabet, der er blevet ringeagtende omtalt, ogsaa Befolkningen har ligesom været en Fabel i Folkemunde.

Sletteboerne regnedes lige ind til den aller nyeste Tid for at være Fyns Molboer, Mennesker, som selvfølgelig ikke brød sig om andet udenfor det daglige Arbejde end at æde sig mætte og ræbe over Borde.

Man mente sandsynligvis ogsaa, at Bønderne her som i Molboernes gyldne Dage lod otte Mand bære Hyrden paa Vangeledet ind i Kornet for at faa Storken jaget bort, at Sletteboerne i Reglen drak sig saa plakatfulde, at de ikke kunde kende deres egne Ben, og at de var i den Grad kujonagtige og bange for alt fremmedartet, saa de baade skælvede og bævede for en graalaadden Sortpølse bag en gammel Standkiste.

I ethvert Tilfælde gik Tankegangen noget i Retning af den Slags Taabelighed.

Om Sletteboerne var det tilladt at tro, tænke og sige alt muligt; thi der var ingen Grænse for deres Daarskaber.

Tidt og ofte hørte jeg ved min Ankomst til Fyn for imellem 14 og 15 Aar siden fornuftige Mennesker udtale sig paa følgende Maade:

Ja, der er vel ikke meget ved Befolkningen i Bogenseegnen! — — De Mennesker derude staar vel uhyre langt tilbage i Udvikling! — — Der er vel egentlig ingen, som har Sans for det grundtvigske Livssyn. — — Kan du forstaa dem; for det Slettebomaal er da et underligt Sprog. — — Det bliver vistnok vanskeligt at faa en Højskole godt i Gang der! — — Er der egentlig nogen Jordbund for Højskolen?

Og meget andet, som gik paa den samme Melodi, maatte jeg lægge Øre til.

Men naar der kunde falde saadanne Udtalelser, var det naturligvis, fordi man ikke vidste rigtig Besked.

Den, der ikke ved det, taler tidt hen i Taaget.

Maaske var Slettens Befolkning indtil henimod den nyere Tid noget gammeldags og i visse Henseender ikke saa langt fremme i Oplysning og Dannelse, som saa mange andre i vort Land. Men det var ingenlunde, fordi den havde mindre Trang til aandeligt Liv end Folk i andre af Danmarks Egne. Snarere havde det sin Grund i, at den ikke mødtes med noget, der kunde tilfredsstille Trangen.

Det aandelige Liv paa Landet var, indtil Folkehøjskolen begyndte sin Virksomhed, hovedsagelig knyttet til Kirken.

Og i Egne, som havde det Held at faa en dygtig og handlekraftig Præst, opblomstrede ogsaa et Aandens Liv, lyst eller mindre lyst, alt efter Forkyndelsens Art.

Men der har været visse Dele af vort Land, som i den Henseende har haft ualmindelig Uheld med sig, og til disse hørte Sletten.

Det lader til, at Kirkens Tjenere dér i tidligere Tid lod sig nøje med at leve som Embedsmænd, der kun stod i Forretningsforhold og ikke i levende Forbindelse med Menigheden. Og dette affødte selvfølgelig aandelig Sløvhed og Ligegyldighed. Men hvem bærer Hovedansvaret for denne Tilstand?

Den eneste Præst, som omtales noget videre i Folkemunde, er gamle Peer Aabye i Særslev. Han døde 1804. Men det er just ikke for hans kirkelige Dyders Skyld, at der gaar Sagn om ham. Med hans Kristendom var det vistnok heller ikke stort bevendt, hvis det passer nogenlunde, hvad der fortælles om ham.

Jeg skal fremkomme med et oplysende Eksempel i saa Henseende.

En stakkels Mand var en Vinter ynkelig omkommen under en Snestorm ude paa Marken.

Da Sneen smeltede, blev Liget fundet, og det var nok næsten halvt fortæret af vilde Dyr og Fugle.

De sørgelige Rester skulde begraves, og Aabye fandt da Anledning til at knytte følgende oplysende Anmærkninger til den sædvanlige Formular ved Jordpaakastelse:

Af Jord er du kommen! — det, som her er. Til Jord skal du blive! — det, som her er. Af Jord skal du igen opstaa! — det, som Ravne og Krager ikke har ædt. —

Foruden denne Historie fortælles ogsaa adskillige andre om denne mærkelige Præst.

De er ikke alle lige gode, men de viser tydeligt, at den Mand, hvis Navn har holdt sig bedst her paa Egnen, ikke i nogen Maade kunde vække Sansen for aandeligt Liv eller tilfredsstille kristelig Trang, om en saadan levede i Hjærterne, hvad sikkert var Tilfældet.

Men nu mener jeg naturligvis ikke, at hin berømmelige Særslev Præst fra Fornuftkristendommens Dage skal staa i Læsernes Bevidsthed som Udtryk for, hvorledes Præsterne var paa Nord-Fyn i det 19. Aarhundrede. Aldeles ikke! Blandt disse har der sikkert været mange redelige, retskafne og gudfrygtige Mænd, det tvivler jeg slet ikke om, men de har alligevel ikke efterladt sig noget aandeligt Spor i Befolkningen.

Medens der andre Steder i Landet opvoksede et friskt og bevidst Menighedsliv, var man herude paa Sletten desværre udelukket fra at deltage i et saadant, og dette staar for mig som Hovedgrunden til, at Befolkningen ikke tidligere kom med i den Livets Strøm, der særlig ved Grundt-

vigs Gerning fremvældede i vort Samfund. — Men ellers viste det sig, at Slettens Beboere ligesom af Naturen havde et aabent Øje for meget af det, som er skønt og godt. De forstod at gøre Hjemmene hyggelige, og deres selskabelige Omgang var præget baade af Dannelse og sømmelig Takt. Deres Tankegang var mild og overbærende; de dømte ikke haardt om andres Fejl og Fald, men følte Glæde i at hjælpe, hvor der var Nød paa Færde. —

Dette tror jeg nok er nogle af Hovedgrundlinierne i Sindelaget hos Slettens Befolkning den Dag i Dag.

Og disse gode Egenskaber er ikke alene blevne bevarede under en forhaabentlig bedre Oplysning og en klarere Forstaaelse af at leve med i et Aandens Liv, men ogsaa yderlig udviklede. Og dette finder jeg godt.

I ethvert Tilfælde har jeg aldrig kunnet forstaa, at et Menneske nødvendigvis maa være sjusket i sin Klædedragt, ligegyldig for sin Persons Udseende, lade sit Skæg vokse vildt og sit Haar gøre ens Frakkekrave glat og fedtet som et Aaleskind for at faa Lov til at gaa og gælde for en god folkelig Grundtvigianer.

Et virkelig dannet og oplyst Menneske maa godt være baade ren og pæn, høflig og elskværdig i sin Optræden, saavel hjemme som ude.

Desuden bør det ogsaa fremhæves, at medens adskillige andre Højskoler kun har haft forholdsvis lille Tilgang af Elever og ringe Støtte fra Omegnen, saa har det været helt anderledes paa Nord-Fyn.

Særslev Højskole har nu igennem 25 Aar, i al den Tid, Skolen har bestaaet, hovedsagelig haft sine Elever fra Omegnen.

Dette skyldes naturligvis noget Kl. Berntsens vækkende og ildnende Tale, som fra første Færd af gav Folk her

omkring Kærlighed til Højskoletanken, men ogsaa deres egen forstandige Opfattelse af Arbejdet for dens Virkeliggørelse. Naar en Højskole paa sine Steder ofte har maattet savne den Tilslutning, som Omegnen kunde give, da kan en af Aarsagerne være, at man ikke fandt, at Forstanderens Person stod Maal med hans Tale eller fint udformede Foredrag.

En saadan Mand kan jo ligesaa godt som andre til daglig Brug være smaalig og vanskelig eller have mange andre slemme Udyder, og det er naturligvis heller ikke saa behageligt at finde sig i. — Men han kan ikke være helt den samme i sine daglige Klæder, som naar han staar i sit pæne Tøj med renstrøgen Krave og velklippet Skæg foran en højtæret Forsamling.

Dette forlanges vistnok alligevel adskillige Steder her tillands.

Befolkningen her omkring har, i al Fald i min Tid, ikke alene kunnet forstaa, at en Højskolelærer kun er et ganske almindeligt jævnt begavet Menneske med sine gode og svage Sider, der naturligvis fremtræder tydeligst for dem, som staar ham nærmest, og at han alligevel godt kan virke i sin Gerning til Gavn og Glæde, hvis han altid arbejder efter sin bedste Overbevisning. Ud fra dette forstandige Synspunkt har den derfor ogsaa sendt sine Sønner og Døtre hertil.

Efter min Mening, der dog er grundlagt paa ikke saa faa Aars Erfaring, staar Befolkningen paa Nord-Fyn ikke saa langt tilbage i aandelig Udvikling, som mange vel endnu tror, og — alle andre Egne i Landet ufortalt — derfor finder jeg, at Særslev Højskole ligger paa et særdeles fortrinligt Sted.

HØJSKOLENS OPRINDELSE

Den Mand, som satte sig i Spidsen for at faa en Højskole oprettet paa Nord-Fyn, er Gaardejer Knud Jensen i Særslev.

Han blev født den 17. Marts 1842 i den samme Gaard, som han endnu beboer og driver.

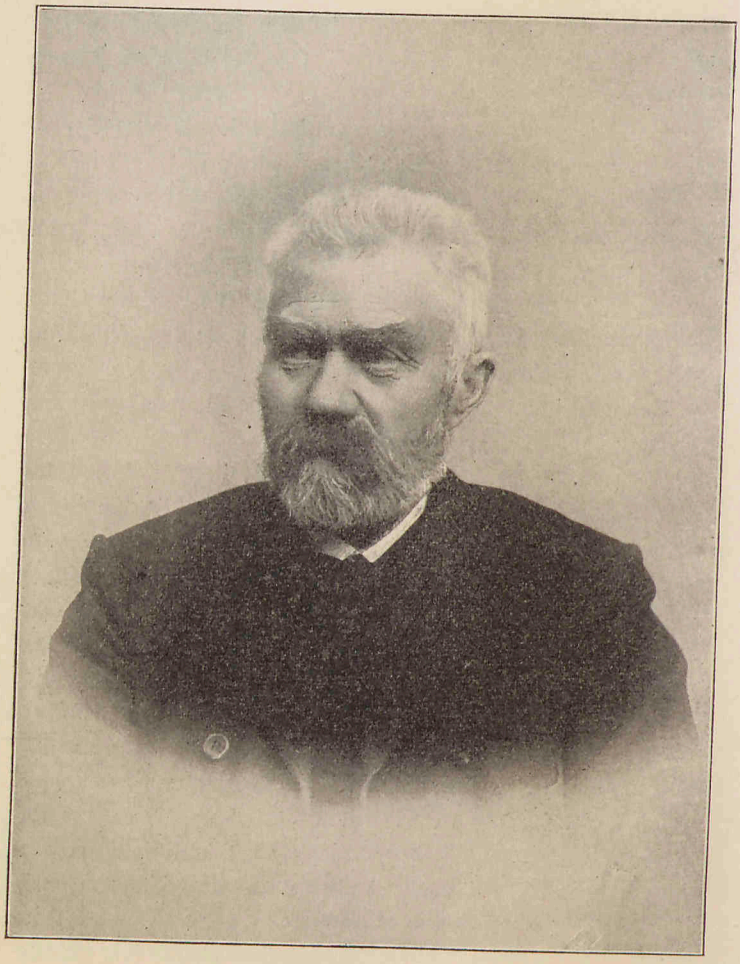
Hans Fader hed Jens Knudsen og maa have været en anset Mand blandt sine Omgivelser, hvilket kan ses blandt andet deraf, at han var Sognefoged i 27 Aar.

Ved Faderens Død den 12. Oktober 1864 maatte Knud Jensen som den ældste af Sønnerne overtage Styret af Fødegaarden for Moderen, hvorved han altsaa blev mere bunden til Hjemmet end de fleste unge Mennesker i hans Alder.

Men dette, at han saa tidlig kom til at staa for Bedriften, bidrog vel ikke saa lidt til at udvikle den Selvstændighedsfølelse, der efter den almindelige Mening er særlig fremtrædende Træk i hans Personlighed.

Efter hans eget Udsagn følte han sig vel tilfreds i sin Stilling og havde egentlig ikke i sine bedste Ungdomsaar Trang til at rejse ud fra Hjemmet for at faa sit Tankeliv beriget eller sin Synskreds udvidet.

I de første Aar efter Konfirmationen tog han ikke en Bog i sin Haand. Og Aarsagen dertil kan muligvis søges i den Omstændighed, at Børnene paa den Tid blev i den Grad plagede med Udenadslæsning i Landsbyskolerne, saa at de ligefrem blev baade lede og kede af boglig Syssel, en ganske vist sørgelig men desværre ikke ualmindelig Frugt af Ramseriets aandløse Gennemterpen selv af de dybeste Sandheder. — I Særslev var det paa den Tid tarveligt med Kirkegangen. Pastor Hasager, som var Præst

KNUD JENSEN

der fra 1857—1875 kunde ikke fængsle Menigheden ved sin Forkyndelse. Derimod havde han god Forstand paa at gøre sig Embedet frugtbringende og samlede sig som Følge deraf en meget stor Formue. En Del af denne, men ganske vist kun en meget ringe Del, kommer nu Særslev Sogn til gode, idet der er oprettet et Legat paa 5000 Kr., hvis Renter uddeles til fattige Folk. Endvidere vil det være almindelig bekendt, at samme Præst har stiftet et Kollegium i København for fattige Studenter. Han har saaledes paa en Maade gjort sig fortjent af Eftervedenen, men for sin Menighed i Særslev havde han kun ringe Betydning. Og de Historier, der gaar blandt Sognets Folk om ham og hans Hustru og deres ualmindelige Nærighed, er af en saadan Natur, at man deraf kan slutte sig til, hvor lidt han magtede sin Opgave som Ordets Forkynder.

Der var altsaa intet, der kunde vække Ungdommens Opmærksomhed for at leve et virkelig vaagent aandeligt Liv. Det bør derfor heller ikke vække nogen Forundring, at unge Mennesker kunde gaa i lange Tider uden at give sig af med nogen boglig Sysselsættelse.

Men det blev alligevel gennem Læsning, at Knud Jensen fik Lyst til og Interesse for at give sig af med noget andet end det, som hørte det daglige Arbejde til.

Han fik nemlig fat i Anton Nielsens Fortællinger „Om Hans, der kom paa Højskolen", (1867) og „Om Karen, der kom paa Højskolen", (1868). Disse to jævne Skildringer af Forhold, der var ny for ham, gjorde et saa stærkt Indtryk paa hans Sind, at det fremdeles staar fæstnet i hans Erindring. Ligeledes glædede Knud Jensen sig meget ved at læse Vilhelm Birkedals Bog: „Kirkeklokkeklangen i den norske Dal".

Efter at hans Sind paa denne Maade ligesom var bleven stemt til Modtagelighed for en vis Side af den grundtvigske Livsbetragtning, hørte han Anton Nielsen, den Gang Forstander paa Vester Skerninge Højskole i Syd-Fyn, tale først i Nørreby og siden i Særslev Skole.

Ved sidstnævnte Lejlighed sagde han til Anton Nielsen, at han nok kunde have Lyst til at komme paa Højskole, hvis det endnu for Alderens Skyld kunde gaa an.

„Hvor gammel er du?" spurgte Anton Nielsen.

„Omkring de tredive," lød Svaret.

Dertil svarede Anton Nielsen selvfølgelig, at for den Sags Skyld maatte han nok komme.

Kort Tid efter besluttede Knud Jensen sig ogsaa til at udføre sit Forsæt og tog da til Vester Skerninge Højskole som Elev i Vinteren 1872—1873.

Paa den Maade blev han altsaa knyttet til aandelig oplyste Mennesker i vort Samfund og fik Sansen vakt for kirkelig og folkelig Oplysning gennem mundtlig Meddelelse og frisindet Opfattelse.

Mads Hansen, i hvis Hjem han undertiden kom og som ogsaa enkelte Gange var paa Højskolen for at tale for Eleverne, følte han sig i særlig Grad tiltalt af.

Det er selvfølgelig almindelig kendt, at denne ejendommelige fynske Folkedigter i Fællesskab med Anton Nielsen oprettede Vester Skerninge Højskole; dog holdt han ikke i Knud Jensens Tid Foredrag paa denne. Taler var han egentlig ikke. Men i Samtale forstod den Mand at aabenbare sit dybere Væsen, ligesom han jo ogsaa havde stor Evne til at udtrykke sine Stemninger klart og klangfuldt i smuktformede Digte.

Kort efter sit Højskoleophold begyndte Knud Jensen at overveje med sig selv, om der ikke kunde være en

Mulighed for at faa rejst en Højskole ude i Særslev. Men der gik alligevel adskillige Aar hen, inden han gjorde Alvor af at tale med nogen derom.

Saa hændte det i 1877, efter at Estrup havde udstedt sit første Provisorium, at Knud Jensen, som Sendemand (Delegeret) for Demokratisk Vælgerforening, var til Stede ved et to Dages politisk Møde i København.

Efter Mødets Slutning var han sammen med de øvrige Udsendinge her fra Fyn og de fynske Rigsdagsmænd til en lille selskabelig Sammenkomt paa Hotel Sjælland.

Og ved denne Lejlighed betroede han Berntsen, der paa dette Tidspunkt var Folketingsmand for Bogense-Kredsen, at han tænkte paa at faa oprettet en Højskole herude paa Nord-Fyn, og der til svarede denne saaledes:

„Ja det er en god Tanke. Men vent lidt med det, indtil jeg bliver færdig med min Rigsdagsvirksomhed, saa vil jeg paatage mig at lede Højskolen, hvis du vil betro mig til det; for det har altid været min kæreste Tanke at komme til at virke i en Højskole".

Knud Jensen bemærkede dertil, at det netop var, hvad han havde ventet efter at høre.

Her faldt Hans Madsen, Folketingsmand for Verninge-Kredsen, dem i Talen og spurgte:

„Hvad er det for store Planer, du har for?"

„Ja," svarede Knud Jensen, „det er en Højskole, vi vil se at faa oprettet ude hos os."

„Det er noget stort," sagde Hans Madsen, „men hvis du kan faa det gennemført, vil jeg ønske dig til Lykke."

Saaledes endte denne Samtale; men det kan i samme Forbindelse nævnes, at Hans Madsen senere hen var med ved Højskolens Aabning, ved hvilken Lejlighed han ogsaa talte. Og da Knud Jensen den Dag kom henimod Skolen

for at overvære Mødet, stod Hans Madsen i Døren og hilsede ham med et højt og fornøjeligt: Til Lykke!

Efter sin Hjemkomst begyndte Knud Jensen saa at drøfte Planen med adskillige gode Venner, først naturligvis med sin Kone. Og hun, der selv havde været paa Vester Skerninge Højskole, tilraadede ham ogsaa at gøre Alvor af Sagen, endskønt hun mente, det vilde falde vanskeligt at faa saa dygtig en Forstander som Anton Nielsen, hvem hun i en sjælden Grad var kommen til at holde af.

KNUD JENSENS HUSTRU

Blandt dem, der ogsaa var ivrige for at faa et aandeligt Arbejde sat i Gang her paa Egnen, maa i særlig Grad nævnes Sadelmager Niels Gregersen. Og der fandtes naturligvis adskillige andre, der sammen med Knud Jensen drøftede Sagen. Men det førte alligevel foreløbig ikke til andet, end at de i Ny og Næ taltes ved derom. — Men senere Brevveksling og mundtlig Drøftelse af Spørgsmaalet med Kl. Berntsen fik dog et Resultat, idet han nemlig lovede at træde til som Skolens Leder, hvis der kunde skaffes en Aktiekapital paa omkring 6000 Kr. til dens Oprettelse. Den Sum, som derud over skulde anvendes, var han saa villig til at laane Selskabet.

Men saa hændte der en af den Slags Begivenheder, som vistnok oftere, end mange tror, er medvirkende til at fremme Livet, hvorfor den ogsaa skal meddeles her, end-

skønt det egentlig er imod Knud Jensens Vilje. Han har nemlig udtalt sin Ængstelse for, at adskillige, ved at læse derom, skulde kunne opfatte det som noget luftigt Fantasteri, der ikke hører hjemme i Virkelighedens Verden. Men Virkeligheden er til sine Tider af en sælsom Art. Den lader sig derfor heller ikke altid indordne imellem nøjagtig afstukne Linjer eller sammenpresse i visse engang vedtagne Former. Og da den Oplevelse, her skal fremstilles, havde sin væsentlige Andel i, at Knud Jensen endelig tog fat paa at virkeliggøre den Tanke, der allerede paa dette Tidspunkt levede i hans og adskillige andres Sind, ved at skride til Tegning af en Aktiekapital, saa hører den nøje sammen med Særslev Højskoles Oprindelse og bør af den Grund heller ikke forties.

Knud Jensen drømte nemlig en Nat, at han pløjede ude i sin Mark. Og allerbedst, som han var beskæftiget med at ordne noget ved Ploven, hørtes en sælsom klirrende Lyd. Ved at blive opmærksom derpaa rettede han Blikket opad og saa da en lang, gylden Kæde dale ned igennem Luften og falde til Jorden et Stykke fra ham. Men han var saa optaget af sit Arbejde, at han ikke straks, men først lidt efter, gik hen for at se, hvad det egentlig var. Ved at komme til Stedet fandt han godt nok Kæden, som han vilde tage op, hvilket imidlertid ikke lykkedes. Den faldt sammen i Stumper og Stykker imellem hans Hænder og forsvandt.

Og som han forundrede sig derover, hørte han ganske tydeligt en sige:

„Ja, saaledes gaar det, naar man modtager Gaver fra det høje og ikke passer paa dem i Tide!“

Og med det samme vaagnede han.

Som Hentydning dertil skrev jeg for nogle Aar siden i Anledning af Knud Jensens Fødselsdag følgende Vers, hvori min Opfattelse af denne mærkelige Drøms Betydning findes:

Den gyldne Kæde, du i Drømme saa,
blev til en Skole paa dit eget Vænge.
Og Klangen gennem Luftens dunkle Blaa
blev Sang af vakte Piger, danske Drenge.
Og Aandens Ord, naar det sig ret mon føje,
er Gaven — som skal vogtes — fra det høje.

Derefter lod Tanken om Højskolen ham ingen Ro, og en regnfuld Efteraarsdag i Aaret 1880, da der ikke kunde arbejdes i Marken, skrev Knud Jensen en Opfordring til at tegne Aktier i en saadan Skole. Opfordringen blev blandt mange af Egnens Folk modtaget med megen Velvilje, og under Hensyn dertil indbød man Kl. Berntsen til at holde et Foredrag i Særslev Skole.

Han kom ogsaa til Stede og talte til Forsamlingen om Patriarken Jakob, der drog ud fra sit Hjem med en Stav i sin Haand for at søge sit Brød og finde sin Lykke paa Kaldæas græsrige Sletter.

Dette Foredrag glædede Folk meget og vakte sikkert mange lyse Forhaabninger om den Virksomhed, der ret snart skulde begynde under denne dygtige og veltalende Mands Ledelse.

Efter nævnte Mødes Afholdelse, Efteraaret 1880, skredes for Alvor til Arbejdet med Aktietegning, og da denne maatte anses for at være sluttet, holdt Aktionærerne Møde med Kl. Berntsen i Særslev Kro. Han affattede da Selskabets Vedtægter, hvoraf det fremgaar, at hver Andel skulde være paa 50 Kr., og at enhver Aktionær kun

skulde have en Stemme, uanset hvor mange Aktier han maatte være i Besiddelse af.

Tillige antoges Kl. Berntsen som Forstander paa følgende Betingelser, der her anføres ordret efter Særslev Højskoles Forhandlingsprotokol:

„Til Skolens Forstander er antaget Folketingsmand, Lærer Kl. Berntsen af Højby. Undervisningen ledes efter en af ham lagt Plan, ligesom han antager, afskediger og lønner sine Medlærere.

Samtlige Skolens Bygninger i fuldstændig Stand, Maling indbefattet, overlades til Forstanderens fri Raadighed og Afbenyttelse. For egen Regning besørger han Skolens Økonomi og beholder derfor Elevernes Bespisningspenge, hvorimod han for Bestyrelsen aarlig maa aflægge Regnskab for Elevernes Undervisningspenge, der ansættes til 10 Kr. maanedlig pr. Elev, som erholder Kost paa Skolen, og 12 Kr. for hver af de Elever, der holder sig selv med Kost.

Samtlige de for hvert Aar indkomne Undervisningspenge anvendes saaledes:

a. Til Skatter og Afgifter af Bygningen og tilhørende Areal, 1 Td. Land, samt til Forrentning af Selskabets Gæld.
b. Til Bygningens Vedligeholdelse.
c. Af det overskydende Beløb udbetaler Forstanderen til egen og Medlæreres Lønninger indtil 2500 Kr.
d. Dernæst udbetales indtil 4 pCt. af Købesummen (900 Kr.) for den udlagte Jord (1 Td. Land) og
e. endelig indtil 4 pCt. til Aktionærerne, men hvad der aarlig indkommer der ud over tilfalder Skolens Forstander."

Naar man gennemgaar Særslev Højskoles Elevprotokol, ses det, at der ikke just i Undervisningspenge indkom store Penge udover de 2500 Kr.; saa vidt jeg kan skønne, skete det kun en eneste Gang i den Tid, Berntsen var Forstander, og Aktionærerne fik selvfølgelig ingen Renter af deres Penge, hvad de sikkert heller ikke havde gjort Regning paa.

Ved samme Møde i Særslev Kro, den 27. Marts 1881, valgte de forsamlede Aktionærer 5 Bestyrelsesmedlemmer, og disse skulde saa forhandle med Haandværkere og andre om Højskolebygningernes Opførelse.

DEN FØRSTE BESTYRELSE

Bestyrelsen valgte Knud Jensen, Særslev, som Formand, og det kan med det samme siges, at han indtog denne Stilling, indtil han ved Generalforsamlingen den 2. Maj 1903 frasagde sig dette Hverv. Men da hans Levnetsbeløb allerede er anført i sine Hovedtræk, gaar vi straks over til at give en kort Skildring af de øvrige Medlemmer indenfor Bestyrelsen. Og da en af dem, som stod Skolen meget nær, lige fra dens Fremkomst til hans Død, allerede for flere Aar siden er gaaet bort, saa nævner vi ham først, nemlig: Møller *Hans Jensen*, Særslev.

Han fødtes den 13. Novbr. i Aaret 1833 i Korsbjerg Hus, Ubberud Sogn.

Tredive Aar gammel kom han til Skotland, hvor han arbejdede i halvandet Aar ved Landvæsenet. Og denne Tid stod altid siden for ham som noget af det fornøjeligste, han havde oplevet. Muligvis har denne Langfartstur bidraget sit til at præge ham med den Rejselyst, der

egentlig aldrig forlod ham. Han besøgte efter sin Bosættelse her i Særslev baade Norge og Sverige, ikke at tale om de mange forskellige Udflugter, som han foretog, dels paa egen Haand, dels sammen med gode Venner, rundt omkring i vort eget Land. Han havde meget vanskeligt ved at sige Nej, hvis en eller anden af hans Kendinge spurgte, om han ikke vilde med en Tur et eller andet Sted hen. Og mere end de fleste kunde han taale en Rejses Møjsommelighed og Strabadser. — Da Kieler Kanalen blev indviet, var han sammen med en hel Del andre her fra Sognet nede for at se denne Storhed. De sejlede fra Faaborg om Natten; de var mange om Bord, og Søen gik højt. Adskillige brave Mænd havde det ikke rigtig godt men maatte lide alle Søsygens Kvaler. Hans Jensen derimod laa ganske rolig og sov paa en Bænk: Blæst og Søsyge var ikke til for ham.

Møller HANS JENSEN

Møller Hans Jensen havde ogsaa adskillige andre Interesser, som laa udenfor det sædvanlige. Det bør derfor i denne Forbindelse nævnes, at han havde megen Sans for vore Oltidsminder. Af disse skaffede han sig en anselig Samling, der endnu opbevares smukt ordnet og opstillet i hans gamle Hjem.

I 1877 byggede han Særslev Mølle paa en lille Ejendom, som han havde købt sig. Og her grundlagde han saa med sin flere Aar yngre Hustru Marie, en Søster til

Knud Jensen, det lyse og venlige Hjem, hvor de sammen med deres Børn og Husfolk i Sandhed levede et smukt patriarkalsk Liv. Ved Tanken derom mindes jeg, hvad den svenske Forfatterinde Selma Lagerløf blandt andet siger om sit Barndomshjem:

— — — „Aldrig maatte der være noget Jageri med Arbejdet eller Skænderi med Tjenestefolkene. Had og Ufred vilde man heller aldrig vide af, og den, der boede der, maatte ikke tage Livet altfor tungt; men den første og vigtigste Pligt var at være sorgløs og glad og tro, at Vorherre styrede nok al Ting til det bedste for dem, der levede paa den Gaard." — —

Heller ikke paa Møllen har der været noget Jageri med Arbejdet eller Skænderi med Tjenestefolkene. Disse er i Reglen blevne i Huset saalænge, indtil de paa en eller anden Maade kom i selvstændig Virksomhed. — Hans Jensen var en ualmindelig glad og lys Natur. Han brugte aldrig haarde eller strænge Ord om andre og var derfor ogsaa ualmindelig afholdt af alle, som kendte ham.

Desuden var han hjælpsom overfor trængende. Der er vist nok ikke ret mange, der forgæves har henvendt sig til ham om Hjælp. Han var i enhver Henseende en inderlig god Mand.

„Op paa Møllen" er et Ord, som særlig vore Børn har været fortrolige med fra ganske smaa. Havde vi særlig travlt, eller skulde vi have større Møder, hvorved det blev os vanskeligt at passe de smaa her hjemme, saa sendte vi dem op paa Møllen; der havde de det godt, jeg kunde næsten sige, at de havde deres andet Hjem der.

Ja, Familien paa Møllen har været vore trofaste Venner baade i Glæde og Sorg, hvorfor det ogsaa gjorde os inderlig ondt, da Hans Jensen blev kaldt bort den 1. Fe-

bruar 1901. Det var en ondartet Lungebetændelse, som efter nogle Dages Sygdom gjorde Ende paa hans Liv. Han blev jo godt 67 Aar gammel, men egentlig glemte vi alle sammen, at han var saa højt oppe i Aarene; thi hans Sind var saa lyst og ungdommeligt, at det gav ham Evne til at færdes som Kammerat med Mennesker, som han for Alderens Skyld godt kunde have været Fader til. I ham tabte vi en god Ven og Særslev Højskole en af sine trofaste Støtter. —

Rasmus Mortensen fødtes paa Sønder Esterbølle Mark i Særslev Sogn 1844. Før han fik sin nuværende Ejendom, drev han Murerhaandværket, hvad han nok skal have været ualmindelig dygtig til.

Der var tre Mænd, som efter hans eget Sigende fik en væsentlig Betydning for hans Udvikling i Ungdomsaarene, nemlig den kendte Skolemand Kristen Kold, dennes Svoger og Efterfølger paa Dalum Højskole, Lebæk og Anton Nielsen. — I Aaret 1877 overtog Rasmus Mortensen sin nuværende Gaard i Hemmerslev, og da han havde erfaret, at der var godt og rigeligt med Ler i hans Mark, saa anlagde han i Aaret 1897 et Teglværk.

Rasmus Mortensen var en af de mest ivrige for at faa Højskolen oprettet. Det kan tydeligt ses deraf, at han, som egentlig ikke var særlig velhavende, alligevel tegnede sig for de fleste Aktier, nemlig 6. Ingen af de andre Aktionærer havde mer end 4. Rasmus Mortensen har vistnok i hele sin Manddomstid været stærkt politisk interesseret, og som Følge deraf blev han allerede for mange Aar siden uenig med Kl. Berntsen, hvoraf jeg slutter, at denne Uenighed bidrog til at stille ham noget køligt overfor den Højskole, som han selv havde ofret saa forholdsvis meget for at faa i Gang. Og da jeg for 15 Aar siden overtog Plad-

sen her, sluttede han sig allerede nærmere til Indre-Mission end til de grundtvigske Folk her i Sognet. Alligevel modtog han mig med stor Venlighed, ogsaa i sit Hjem, hvor jeg kort efter min Ankomst her til var Gæst sammen med Forstander Davidsen, Haslev Højskole. Dette Møde løb meget fredeligt af, men jeg har ogsaa en bestemt Følelse af, at vi begge passede nøje paa, at der ikke skulde fremkomme nogen Eksplosion, thi der manglede absolut ikke Sprængstof.

RASMUS MORTENSEN

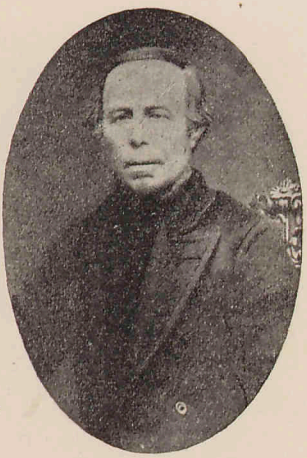
Vi kørte til Maderup, hvor jeg i Missionshuset hørte Davidsen holde Foredrag om Josvas Indtagelse af Jeriko og fik derigennem Forstaaelse af, at Davidsen var en af Vilhelm Beks trofaste Lærlinger og Tilhængere. Paa mit Spørgsmaal om, hvad Grunden var til, at Rasmus Mortensen efterhaanden havde følt sig mest tiltalt af Forkyndelsen hos Indre Mission, svarede han saaledes:

„Jeg siger til dig, ligesom jeg engang sagde til Pastor Christensen: Jeg er lige glad, enten I kalder mig Missionsmand eller Grundtvigianer, naar jeg blot maa faa Lov til at være en ærlig Kristen."

Og i den Henseende maa vi give Manden Ret: Det er ikke særlig Navnet, men selve Livet, det kommer an paa.

Rasmus Mortensen sad i Højskolens Bestyrelse indtil d. 26. Maj 1883. —

Gaardejer *Jens Jørgensen*, Maderup, fødtes 1824, d. 28. Novbr. i Askeby. Han kom ikke i sin Ungdom ud fra Hjemmet for at høre og lære noget, men var dog al sin Tid videbegærlig og havde stor Lyst til at være med paa alle Omraader, hvor Livet rørte sig, og hvor der kunde faas noget at vide. At denne Kundskabstrang maa have ligget til hans Familie kan stadfæstes af følgende, som her skal fremdrages, endskønt det naturligvis strengt taget ikke hører med til Særslev Højskoles Historie:

JENS JØRGENSEN

Jens Jørgensen havde nemlig en yngre Halv-Broder, der tilsatte sit Helbred for at erhverve sig Viden. Han blev polyteknisk Student og tog i Aaret 1858 Eksamen som Landbrugskandidat. Der fortælles om ham, at hans Læselyst var i den Grad voldsom, at han om Natten ofte sad med Fødderne i koldt Vand for ikke at falde i Søvn over Bogen. Den Slags Forsøg er naturligvis for meget, selv for det mest hærdede Helbred. Og han bukkede tidlig under. Han døde samme Aar, som han havde taget Eksamen.

Moderen sørgede ualmindelig dybt over ham. Hun lod hans Billede litografere, og dette findes den Dag i Dag paa Væggene i mange Hjem her paa Egnen.

Over hans Grav paa Særlev Kirkegaard er rejst en Mindesten, hvis Forside danner en opslaaet Bog, som bærer følgende Indskrift:

„Her er nedlagt det forkrænkelige af Landbrugskandidat og polyteknisk Student Niels S. Jørgensen, født i Askeby d. 24. August 1835, død i København d. 13. Novbr. 1858.

Hans ivrige Stræben efter Kundskab forvoldte hans altfor tidlige Død."

Jens Jørgensen kom til Maderup 1851 og overtog den Gaard, som nu beboes af hans Svigersøn Laurits Petersen, der er gift med hans Datter Thora.

Han var af Naturen en munter og livlig Mand, men kom alligevel under Indflydelse af Indre-Mission gennem en Lægprædikant ved Navn Peder Pedersen, der begyndte at virke her paa Egnen kort efter vor sidste Krig, saa vidt vides i Aaret 1865 eller 1866. Jens Jørgensen var altsaa allerede, da Tanken om en Højskole fremstod, noget paavirket i ovennævnte Retning, men dog ikke mere, end at han med Glæde kunde være med til Oprettelsen af en saadan Skole, der agtedes rejst paa jævn dansk, folkelig Grund og skulde virke i grundtvigsk Aand.

Hans Datter, Thora, har ogsaa fortalt mig, at det var hendes Moder, som følte sig stærkest grebet af Peder Pedersens Forkyndelse. Faderen kom først med i denne Bevægelse lidt efter lidt.

Nævnte Lægprædikant levede i Brænderup, hvor han boede i et Hus, som en god Ven havde bygget til ham. Han omtales af sine Meningsfæller som en elskelig Mand, der mere virkede ved Besøg i Hjemmene end ved at være Vækkelsesprædikant, da han nok ikke var nogen betydelig Taler. Fra Brænderup kom han til Aarhus og døde der for flere Aar siden. — Saavidt jeg forstaar, regner Indre Missions Tilhængere Peder Pedersen for at være Banebryderen for deres Aandsretning her paa Egnen.

Siden kom Indre Missions Præster og holdt Møder her i Kirken. Ved en saadan Lejlighed, da én af disse talte, stod Sognepræstens Kone uden for et af Kirkevinduerne og satte sine ti Fingre foran Næsen ind imod den Mand, der stod paa Prækestolen. Han blev det vaer og holdt et Øjeblik op med at tale for at iagttage den Opmærksomhed, som Fru Pastorinde Hasager viste ham. Denne Bevægelse, som fremkom under Paavirkning af ovennævnte Lægprædikant, trives fremdeles her i Sognet, særlig i Maderup, hvor Gaardejer Laurits Petersen og Hustru danner dens mest trofaste Støtter og vel uden Fornærmelse for andre kan kaldes dens Ledere. I samme By findes ogsaa et Missionshus og ved Siden af dette bor en Indre Missionær.

MADS JAKOBSEN

Jens Jørgensen døde efter flere Aars Sygdom den 9. Oktbr. 1892.

Han har efterladt sig et godt Minde hos alle dem, der kendte ham. —

Gaardejer *Mads Jakobsen*, Svendstrup Mark, fødtes i Kærby, Skovby Sogn, d. 9. Juni 1836. I sin tidlige Ungdom kom han i Huset hos en af Bogenseegnens mærkeligste Bønder, nemlig Anders Buse i Harridslev. Jeg har kun talt med ham en eneste Gang, men blev da levende mindet om Søren Jaabæk, som jeg har set i Norges Storting, og han var ogsaa en Mand i samme Stil.

Han stod støt paa sin Ret og havde ikke noget godt Øje til Embedsmændene. Derom fortælles der endnu meget af Folk paa Bogenseegnen.

I Efteraaret 1863 kom Mads Jakobsen paa Lumby Højskole, men var der ikke ret længe, idet han nemlig blev indkaldt til Krigstjeneste. Han gjorde som Dragon Felttoget med i 1864 men var ikke nogensinde i Slag.

I Aaret 1865 fortsatte han saa sit afbrudte Ophold paa Lumby Højskole.

1867 overtog han sin nuværende Gaard i Svendstrup, som han imidlertid helt har ombygget og flyttet ud paa Svendstrup Mark. Denne sin Ejendom har han ved Flid og Dygtighed drevet godt igennem mange Aar, og han var i sine Velmagtsdage en af de Landmænd, der arbejdede meget og kun sov lidt.

Kold talte undertiden til sine Elever om Sofabønder, Gaardmænd, der sad inde i en pæn Stue og bredte sig paa bløde Hynder med en lang Pibe i Munden. Mads Jakobsen har alle sine Dage været en fuldstændig Modsætning til den Slags Landmænd, derimod var han af dem, der, saalænge han kunde, altid selv gik i Spidsen for sit Arbejde, hvilket ogsaa i Længden betaler sig bedst. Nu er hans Fodled blevne saa svage, at han kun ved Hjælp af to Stokke kan færdes ude; men hans Interesse for sin Bedrift er fremdeles lige usvækket. Mads Jakobsen hører til den Slags Folk, der uden Persons Anseelse frit og djærvt siger sin Mening lige ud, og dette gør altid paa mig et mandigt og tiltalende Indtryk. —

Ovenfor er altsaa anført Navnene paa de Mænd, som af Interessentskabet Særslev Højskole indvalgtes i dette Selskabs første Bestyrelse, men foruden disse, hvoraf nogle efterhaanden gik af, skal her nævnes enkelte af dem, som

kom i deres Sted, og hos hvem Højskolen har haft Støtte og fundet Tilslutning nu igennem 25 Aar.

Blandt disse maa føret fremhæves Gaardejer *Jens Jensen* i Kosterlev, en yngre Broder til Knud Jensen. Han var en af de første, Knud Jensen talte med om Højskoleplanen, der ogsaa havde hans fulde Tilslutning.

Jens Jensen indvalgtes i Bestyrelsen d. 26. Maj 1883.

Han og hans Hustru har hele Tiden fulgt Skolens Arbejde med Velvilje og Interesse, ligesom ogsaa deres 4 begavede Børn efter vor Ankomst hertil har været dens Elever. —

JENS JENSEN

Sadelmager *Niels Gregersen*, Hemmerslev Mark, blev Bestyrelsesmedlem i Aaret 1891 den 17. April. Han havde selv i sin Ungdom været Elev paa Vester Skerninge Højskole, og som før fortalt var han en af de aller ivrigste for at faa en Højskole oprettet i Særslev. Men ikke det alene, thi da Planerne derom fremkom, arbejdede han ogsaa for at faa oprettet en Friskole. Dette hans Forslag fandt saa godt som ingen Tilslutning, da Undervisningen i Særslev Børneskole under Lærer Lunds dygtige Ledelse baade i Virkeligheden og i Folks Bevidsthed stod paa saa højt et Trin, at der aldeles ikke kunde være Tale om, at en Friskole i Særslev kunde finde Tilslutning. —

Lærer *Lund*, hvad her i Forbigaaende skal anføres, var egentlig fra første Færd af imod Højskolen.

Han sagde engang derom til sin gode Ven Knud Jensen: „Det, at Kl. Berntsen, der baade er Venstremand og Grundtvigianer, skal lede den, er nok til, at jeg stiller mig tvivlende overfor denne Sag."

Man maa huske, at det var i de Dage, da Højremænd og Venstremænd heller ikke kunde enes om de Sager, der slet intet havde med Politik at gøre. Og derfor kunde Lund som god Højremand ikke støtte et Oplysningsarbejde, der skulde ledes af en Mand af modsat politisk Anskuelse.

Lærer LUND

Men siden, da Lærer Lund fik Højskolens Virksomhed at se paa nært Hold, forandredes hans Syn derpaa fuldstændig. Han skattede Arbejdet, Berntsen og hans Medhjælpere udfoldede, meget højt og indmeldte sin Datter som Elev paa Skolen, hvis varme Ven han derefter vedblev at være indtil sin Død.

Og da vi ankom hertil i 1892, var han en af de første, som modtog os med stor Venlighed, aabnede sit Hjem for os, og desuden trøstede han mig i den lange og trange Sommer 1892, da vi slet ingen Elever havde, med, at de kom nok, naar bare vi kunde have Taalmodighed.

Engang han besøgte os, opholdt vi os en Stund ude i Haven, og han blev da med et pludselig tavs og stod og stirrede frem for sig. Derefter sagde han med et underlig blødt vemodigt Tonefald: „Det er en dejlig Dag. Aldrig har Haven her forekommet mig skønnere end i

dette Øjeblik." Hvad der rørte sig i hans Sjæl, eller hvad der fremkaldte denne Udtalelse, ved jeg ikke, for han førte straks efter Talen hen paa noget andet, men jeg for mit Vedkommende husker ham aller bedst, som han saa ud, da han sagde dette.

Han døde i Aaret 1893 og blev jordet en meget stormfuld Foraarsdag, som af min Kone og jeg aldrig glemmes, da der til denne Dag for os knytter sig et af vore kæreste og smærteligste Minder.

Til Bevis paa, hvor afholdt denne dygtige Lærer var, kan nævnes, at Sognets Folk til hans Baare skænkede en Sølvlaurbærkrans, som findes ophængt i Særslev Kirke, medens Venner af ham og hans Virksomhed rejste en Mindesten over hans Grav med følgende Indskrift:

„Tro i sin Gerning. Trofast mod sine Venner."

Og disse Ord er sikkert saare betegnende for Manden og hans Færd. —

Planerne om en Friskole kunde altsaa, kan man nok forstaa, ikke finde nogeu Tilslutning. Men jeg nævner det her til et Vidnesbyrd om Niels Gregersen Interesse for og Forstaaelse af det grundtvigske Oplysningsarbejdes Betydning, ogsaa for Børnenes Vedkommende.

Sadelmager Gregersen, under hvilket Navn han i Almindelighed nævnes her paa Egnen, har været Særslev Højskoles trofaste Ven fra dens Fremkomst og lige til den Dag i Dag. Og han har efter Evne og Lejlighed altid været rede til at bringe Ofre for den Sag, han ligefra sin Ungdom har elsket.

Hans udmærkede, forstandige Hustru delte i den Henseende fuldstændig sin Mands Anskuelser. Hun var i mange Aar meget svagelig, kunde kun med synlig Anstrengelse færdes i sit Hjem, fordi hun havde saa vanskeligt

ved at gaa. Men trods dette holdt hun dog sit Hus rent og hyggeligt.

Ved Møderne her paa Højskolen savnedes hun meget sjældent. Hendes Mand maatte altid køre hende her ned i hendes Rullestol. I den sad hun ogsaa under Foredragene i Nærheden af Talerstolen og var en af de aller opmærksomste Tilhørere.

NIELS GREGERSEN

Og jeg antager, det er gaaet mange andre her paa Stedet, som det er gaaet mig, at jeg først syntes, det hele var i Orden, naar Sadelmager Gregersen var kommen med sin Hustru.

Man maa nu endelig ikke tro, at hun sad der ene og forladt. Nej, ved Efteraarsmøderne, f. Eks. under Opholdet imellem Foredragene, havde hun altid en Kreds, mest af unge Piger, omkring sig, som passiarede, spøgte og lo. —

Det var nemlig et ejendommelig Træk hos denne Kvinde, som i henimod tyve Aar maatte gaa og bære paa en tung Sygdoms Byrde, at hun altid tiltrods derfor var i Stand til at samle Folk omkring sig.

Mange kom i hendes og hendes Mands Hjem deroppe paa Højdedraget ved Bogense Landevejen Vest for Særslev Kirke, hvorfra der haves en storstilet og herlig Udsigt over det frugtbare Nord-Fyn, hvis Kystlinje i lang Udstrækning derfra med Øjet kan følges, til Havet og en

Del af Jyllands østlige Grænse. — Og der førtes altid en livlig og levende Samtale i deres Stuer.

Vi lærte ved at komme i Forbindelse med disse to Mennesker, som levede saa smukt sammen, der saa trofast hjalp hinanden at bære, hvad der var paalagt dem, som havde fælles Livsmaal og Interesser, at Lykken, den ægte og sande Livslykke, godt kan være gemt der, hvor udenforstaaende maaske kun ser den haabløse Kamp imod en snigende Sygdom og menneskelig Svaghed.

Og naar jeg tænker derpaa, føler jeg mig ogsaa fuldt ud forvisset om, at Niels Gregersens og hans Hustrus Samliv ikke alene har været et godt Eksempel men ogsaa til Velsignelse for mange.

Hustruen er død for flere Aar siden, men Sadelmager Gregersen er fremdeles med Liv og Sjæl en varm Ven af det Folkeoplysningsarbejde, som han var virksom for at faa i Gang her paa Egnen for 25 Aar siden. —

Sognefoged *Jakob Larsen* af Hemmerslev blev valgt ind i Bestyrelsen den 17. April 1891.

Han kom her til Sognet fra Gjelsted i Aaret 1880 og overtog da sin Kones Fødegaard i Hemmerslev.

Det, der endelig gjorde, at han fik Lyst til at være med til at støtte Højskoletanken, var den Interesse for aandeligt Liv, der vaktes hos ham ved at høre Kl. Berntsen holde Foredrag. Og derfor finder jeg det ogsaa naturligt, at han siden den Tid har været dennes trofaste Menigfælle i mange vigtige Spørgsmaal, dels angaaende Sognets Sager, dels ogsaa i politisk Henseende. — Naar man taler med Jakob Larsen om den Tid, da han som ung Mand kom her til Sognet, nævner han særlig to Mænd, der ligesom faderligt tog sig af ham og gav ham Vejledning og gode Raad, nemlig føromtalte Jens Jørgensen i Maderup

og dennes Broder, der ogsaa var Aktionær i Højskolen, Hans Jørgensen af Askeby.

Jakob Larsen og hans livlige og begavede Hustru tog ogsaa med imødekommende Gæstfrihed imod os ved vor Ankomst her til, ligesom vi siden igennem Aarene har tilbragt mange fornøjelige Timer i deres smukke Hjem og sjælden hyggelige Have.

JAKOB LARSEN

I Aaret 1899 blev Jakob Larsen Sognefoged, og i Fjor solgte han paa Grund af sin Kones Svagelighed Gaarden, men paa den Betingelse, at han maatte bruge Haven, hvor han nu i Forlængelse af sit tidligere Stuehus har ladet opføre en ny Bopæl.

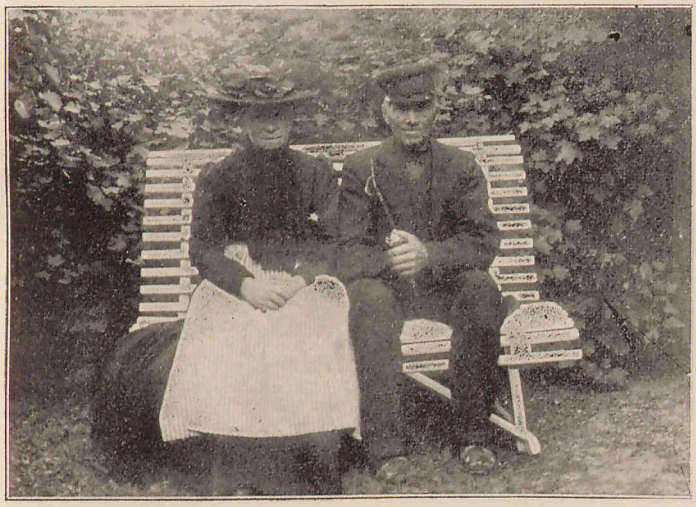
Anders Hansen, Ørritslev, Søndersø Sogn, valgtes som Bestyrelsesmedlem d. 27. Juni 1896.

Han er en af Kolds gamle Elever, og det kendes i hans Liv og Færd, at han har haft godt af denne Mands Indflydelse og Paavirkning. Han er i et og alt en sjæden solid og dygtig Mand, der aldrig er bange for at træde hjælpende til, hvor noget godt kan fremmes, og som han med sine Evner og Midler er i Stand til at støtte.

Han er af disse Mennesker, som er hurtige i Vendingen, raske til at tage en Beslutning, men alligevel holder fast ved, hvad de engang har sluttet sig til. — Uden for Særslev Sogn er hans Hjem det Sted, hvor vi nu igennem

15 Aar er kommen mest. Anders Hansen og hans Hustru, som har været Elev paa Dalum Højskole i Lebæks Tid, har jeg, lige siden vi lærte hinanden at kende, følt mig i særlig Grad tiltalt af.

Begge har de i en sjælden Grad Forstaaelsen af, hvad det levende Ord er værd. Derfor kan man ogsaa træffe

ANDERS HANSEN OG HUSTRU

dem, hvor der er et godt Ord at høre, enten det saa er af kirkelig eller af folkelig Art.

Men ikke skal Folk tro, at de derfor glemmer deres hjemlige Sysler. Nej, aldeles ikke.

Der er mange Mennesker, som nærer den Opfattelse, at naar Folk har saa travlt med at „rende" til Møder og Foredrag, saa glemmer de at passe deres daglige Virksomhed; men dette er en grundig Misforstaaelse.

Derom kunde de blive belært, hvis de f. Eks. lagde Mærke til Landbruget paa de Egne, hvor der gennem en Aarrække har rørt sig et kraftigt aandeligt Liv, som væsentlig har suget sin Næring af levende Menneskers levende Tale, og saa undersøge, om det staar tilbage, om Folk der er mindre dygtige, end de er, hvor der kun tænkes paa Slid og Slæb, og hvor baade unge og gamle, baade helligt og søgnt, næsten gaar paa fire med Næsen helt nede imod Jorden. Baade Anders Hansen og hans Hustru er dygtige Folk hjemme. De tager hver for sig kraftigt fat, hvisaarsag der ogsaa hersker en gennemført Orden baade ude og inde. De er begge djærve og sandhedskærlige Naturer, som ikke stikker deres Mening under Stolen. Og dette virker i al Fald paa mig meget tiltalende.

Naar vi samles med dem i deres Hjem, gaar Samtalen livligt og frit om aandelige Ting; men der er ingen Fare for, at den skal flyde over i Føleri eller svævende Talemaader; der er hos dem begge en sund og ædruelig Opfattelse, som altid borger for, at de vil have fast Grund under Foden.

Disse to Mennesker udfylder, efter hvad udenforstaaende kan skønne, hinanden paa den smukkeste Maade, hvilket naturligvis kommer af, at de har deres dybeste Rod i det Liv, der rinder ud fra de ægte Livskilder i Menneskelivet.

I Anders Hansens og Stines Hjem har Særslev Højskole altid været omfattet med Kærlighed og Interesse; det har vi haft mange Beviser paa i Fortiden og har det fremdeles.

De er nu begge over 60 Aar, men derfor er de ikke bleven gamle og sløve, tværtimod gør deres Færd altid et ungdomsfriskt og fornøjeligt Indtryk. Og det er vort

Ønske endnu i mange Aar engang imellem at kunne gæste dem i deres Hjem i Ørritslev. —

Saa maa jeg af Bestyrelsesmedlemmerne nævne Gaardejer *Jens Jensen* i Nordskov, Guldbjerg-Sandager Sogn. Han gik indtil nogle faa Aar siden under Navn af unge Jens Jensen, fordi hans Fader, som boede Nabo til ham, hed ligesaadan.

Gamle Jens Jensen var en fornøjelig Mand at komme ind til. Ligesom hans ejendommelige Ansigt havde et lyst og muntert Præg, saaledes var han ogsaa lys og munter af Sind.

JENS JENSEN

Det var ligefrem velgørende at sidde sammen med ham inde i den Stue, som sikkert mange husker, hvor en grønbladet Vedbendranke snoede sig hen under Loftet og over Vinduerne og gav Værelset et eget festligt Udseende.

Han tændte da sin Pibe, gjorde den gamle, satte sig godt til Rette og var straks parat til fornøjelig Samtale.

I hans Gaard levede Husbond, Madmoder og Tyende som én Familie, hvorved de alle befandt sig inderlig vel.

Sønnen ligner ikke just den gamle af Udseende, men har i sin forstandige Tænkemaade, i sit retskafne og rolige Sind sikkert modtaget en god Arv fra de Forældre, hvis Hjem kortelig er omtalt i ovenstaaende Linjer. — *Jens Jensen* indvalgtes i Bestyrelsen den 20. April 1902 og

Aaret efter den 2. Maj 1903 blev han dens Formand, da Knud Jensen ikke længer vilde tage imod Valg som saadan.

Og det blev altsaa Jens Jensen, der ved sin sindige, forstandige og taktfulde Optræden hjalp Særslev Højskole lykkelig igennem en af dens ikke mindst vanskelige Tider.

Dermed hænger det saaledes sammen:

Vi maatte i adskillige Aar arbejde med et ret betydeligt Underskud, fordi Tilslutningen af Elever kun var forholdsvis ringe. Som Følge deraf gjorde vi Gæld.

Og endskønt Elevantallet efterhaanden begyndte saa smaat at vokse, var det dog ikke tilstrækkeligt til at kunne i nogen væsentlig Grad lette den Byrde, der siden vor Ankomst hertil ofte havde været temmelig trykkende.

Fejlen laa naturligvis til en Begyndelse deri, at vi manglede Driftskapital. Ganske vist stod jeg den 28. April 1892 som Forstander her paa Pladsen med den ikke ubetydelige Sum af henimod 20 Kr. i Lommen, men disse Penge forsvandt mærkværdig hurtigt.

Om Sommeren var her ingen Elever, og vi maatte da ernære os redeligt og leve af, hvad jeg som Foredragsholder kunde fortjene; det var ikke meget. Men vi slap dog godt over Juni Termin, hvori jeg efter min Kontrakt med Selskabet skulde forrente Skolens Gæld, derved, at jeg solgte min Cykle.

Men hen paa Efteraaret, da vi for den kommende Vinters Skyld nødtes til at anskaffe mange Ting, som savnedes i Huset, maatte der gøres Gæld.

Og denne voksede paa Grund af de ovenfor omtalte Forhold til en efter min Mening saa betænkelig Størrelse, at jeg ikke turde fortsætte længer ad den Vej: Men da jeg ikke mente at kunne formindske Gælden med de Indtægter, jeg kunde forvente fra Eleverne, saa turde jeg ikke

andet for mine Kreditorers, min Families og for Skolens Skyld, hvis Anseelse maatte lide under disse trykkende Forhold, end opsige Pladsen her som Forstander.

Dette skete d. 20. Marts 1904, og var det altsaa min Agt at fratræde Stillingen d. 1. Maj 1905 og søge Virksomhed andensteds.

Det maa her i samme Forbindelse være mig tilladt at værge mig mod en Beskyldning, som med Hensyn til denne Opsigelse er bleven rettet imod mig.

Mange har ment, det er bleven sagt mig lige i Øjnene, — af den Grund kan jeg sige det med Vished, — at jeg slet ikke mente andet med denne Opsigelse, end at faa Omegnens Befolkning til med klingende Mønt at overtale mig til at blive.

I den Henseende skal jeg bare bemærke, at de, der tror, at jeg i en særlig Grad forstaar mig paa Skinfægtninger, slet ikke kender mig, og de, der nærer den Anskuelse, at min Beslutning om at vige Pladsen her kun var et vellykket Forsøg paa Pengeafpresning, har heller ikke megen Tillid til min Redelighed. Men hvem der forstaar mine Bevæggrunde vil vistnok kunne indse, at det var mit faste Forsæt at forlade Særslev.

Jeg vilde ikke paa nogen Maade længer krydse imellem de Skær, hvorpaa jeg i flere Aar havde staaet i Fare for at strande. Og de, der har prøvet en lignende Sejlads, ved, hvorledes den kan svække ens Spændkraft; men uden denne duer ingen til at staa i et aandeligt Arbejde for Ungdommen.

Derimod vil jeg villig indrømme, at jeg ikke fattede denne Beslutning med let Hjærte.

Naar et Menneske igennem flere Aar har arbejdet paa et Sted, hvor det føler sig hjemme, hvortil det er blevet

bundet med Venskabets stærke Baand til mange brave Folk, hvor det har set en Del af sine bedste Forhaabninger spire, saa er det ikke let paa Grund af rent ydre Omstændigheder at skulle bringes til at opgive Arbejdet og lade dette gaa over i andre Hænder.

Derfor vedkender jeg mig frit, at jeg er baade Jens Jensen og adskillige andre taknemlige for, at de gjorde det muligt for mig at blive her og fortsætte Gerningen. Men jeg vil ogsaa udtrykkelig i denne Sammenhæng have sagt, at den Støtte, jeg saavel ved nævnte Lejlighed som ogsaa til andre Tider har modtaget af Særslev Højskoles Venner, betragter jeg kun som Laan, det jeg forhaabentlig Tid efter anden vil kunne se mig i Stand til at tilbagebetale. Dette til Forsvar overfor dem, der med Hensyn til omhandlede Sag, har tillagt mig Bevæggrunde, som jeg ikke kan vedkende mig.

Imidlertid glæder det mig at kunne fremhæve, hvor omsigtsfuldt og forstandigt Jens Jensen forstod at ordne og lede disse vanskelige Forhold, og med hvor megen Takt han da optraadte baade over for andre og over for mig.

Jens Jensen er endnu en Mand i sin kraftigste Alder. Han blev født d. 13. August 1856. I sin Ungdom lige efter Konfirmationen var han to Vintre paa Lumby Højskole ved Odense. Denne oprettedes i Aaret 1859 og var egentlig bygget for at slaa Kolds Højskole ihjel, eller maaske rettere sagt for at danne en Modvægt imod denne, der af Modstanderne kun regnedes for at være et Sted, hvor Folk blev forskruede. Paa Lumby Højskole skulde saa i Modsætning dertil Kundskabsfagene sættes i Højsædet; thi ogsaa for en Menneskealder siden nærede Folk Overtro paa Kundskabernes Magt, og de fleste i vort Folk stod ogsaa den Gang uden Forstaaelse af, hvilken Betyd-

ning Folkeoplysning gennem mundtlig Meddelelse kunde have for Personlighedens Udvikling, og at det til syvende og sidt virkelig er den, det kommer an paaa.

Jens Jensen har meddelt mig, at der ikke var saa faa herude fra Nord-Fyn, der i hans Ungdom tog paa denne Skole.

„Vi kunde ikke komme længer end til Lumby," sagde han til mig, da vi talte derom. —

Maa jeg her indskyde den Bemærkning, at jeg den 7. Septbr. 1893 hørte Ligtalen over denne Højskole. Det var ved en Høstfest i Lumby Forsamlingshus, hvor jeg var til Stede, at Præsten der paa Stedet, Urban Hansen, udtrykkelig sagde:

„Vil ingen anden holde Ligtalen over Lumby Højskole, saa vil jeg. Den har haft sin Betydning og gjort sin Gerning, men nu er dens Tid forbi: Al Ting skal have en Ende, og det skal Lumby Højskole ogsaa."

Dette var Hovedindholdet af denne Tale. Men samtidig maa jeg have Lov til at meddele, at Pastor Urban Hansen ogsaa ved nævnte Lejlighed ønskede mig til Lykke med min Virksomhed og i den Anledning sagde mig et Par venlige Ord. — Lumby Højskole fik ikke Elever i Vinteren 1893—94; den blev senere solgt, og en af Kolds gamle Elever, nemlig Kl. Berntsen, var valgt af Amtsraadet til at sælge den. —

Jens Jensen var Mejeribestyrer paa Guldbjerg Mejeri fra 1885—1889. I 1890 overtog han sin nuværende Gaard. At han er en anset Mand i sit Sogn, derom vidner den Kendsgerning, at han har siddet i Sogneraadet fra 1886 og til den Dag i Dag og været Sogneraadsformand i al den Tid, og er det fremdeles, med Undtagelse af 4 Aar. Han er tillige Bestyrelsesmedlem i Fyns Meje-

riforening. Jens Jensen gør igennem hele sin Færd Indtryk af at være et Menneske, paa hvem man i et og alt kan stole. —

Desuden maa jeg blandt dem, der har siddet i Særslev Højskoles Bestyrelse, nævne Gaardejer *Kristian Larsen* i Ejlby, Ejlby-Melby Sogn.

Han blev valgt d. 20. April 1902.

Kristian Larsen er en sjælden aandelig interesseret Mand med særlig udpræget Sans for den Bestræbelse i Nutiden, der arbejder paa at tage Naturkræfterne i Menneskenes Tjeneste, at faa *Trolden tøjlet og tæmmet* . . . . som Professor la Cour siger. Som Følge deraf har han ogsaa indrettet et elektrisk Lysværk i sin Gaard og driver det efter la Cours Anvisning ved Vindkraft.

Det kom i Stand i Aaret 1904. Og han anvender Elektriciteten baade til Lys og Drivkraft.

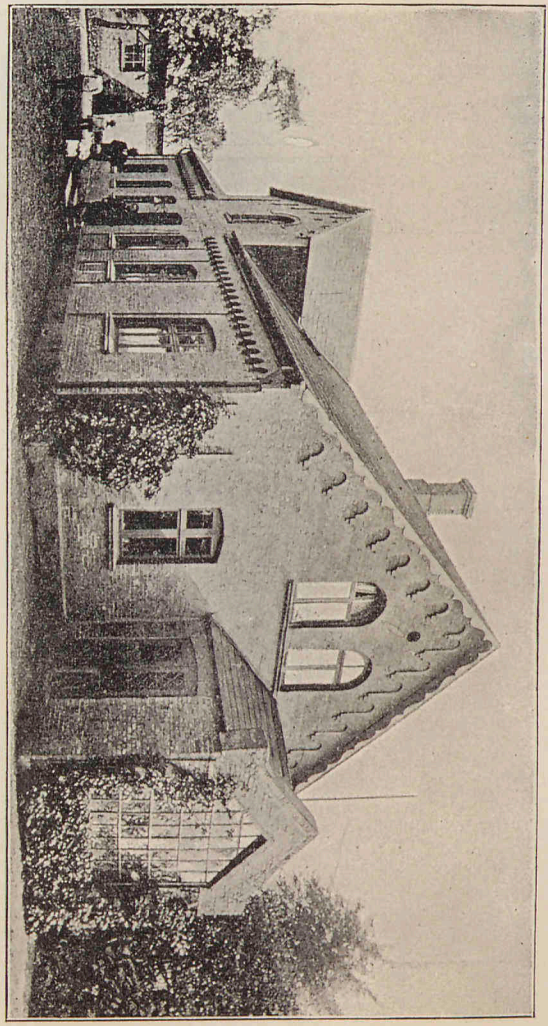
Kristian Larsen var ikke blandt de oprindelige Aktionærer; det var han, der er født i Aaret 1867, altfor ung til; men han kom ved Køb af to Aktiebreve med i Interessentskabet. Han var Elev paa Særslev Højskole i Vinteren 1883—1884, og efter at have været gift og drevet sin Gaard i flere Aar tog han 1897 i nogle Maaneder paa Askov Højskole.

Dette viser, at han er en Mand med en ualmindelig stærk Kundskabstrang. Han beklæder i sit Hjemsogn adskillige Tillidshverv; er Sogneraadsformand, Medlem af Menighedsraadet, Formand for Brugsforeningen og mere.

Han og hans elskværdige Hustru har, lige siden vi lærte dem at kende, nu igennem 15 Aar været Særslev Højskoles trofaste Venner. —

KRISTIAN LARSEN

SÆRSLEV HØJSKOLE

SKOLEBYGNINGEN OG DENS OPFØRELSE

Tiderne forandres, og vi forandres i dem, sagde de gamle Romere. Denne Sandhed gælder ogsaa Højskolerne, endskønt de endnu kun kan regnes for at være i deres grønne Ungdom. Den første Højskole blev, som alle ved, grundlagt i Rødding, Sønder-Jylland, 1844; og de 67 Aar, der er gaaet siden, er kun et meget kort Tidsrum i et Lands og et Folks Historie.

Men inden for denne Aarrække er der dog sket betydelige Forandringer angaaende Højskolernes ydre Kaar i forskellige Henseender, ogsaa med Hensyn til selve Bygningsmaaden.

Naar et Selskab eller en enkelt Mand i vore Dage lader en Højskole opføre, da anlægges al Ting mere rummeligt, smukt og storstilet, end for 25 Aar siden. Folk vil nu omstunder have højt til Loftet og vidt til Væggene, sætter større Pris paa Bekvemmelighed end tidligere. Af den Grund indretter man ogsaa paa Højskolerne de lyse og luftige Sale.

Ganske vist begaas der efter min Mening en Forsyndelse imod al denne „overjordiske" Herlighed ved, at der paa sine Steder findes halvmørke Kældere, hvori der er indrettet baade Elevspisestue, Køkken, og hvad dertil hører. Man mindes derved paa en pinlig Maade om Dværgene, som inde i den mørke Jord møjsommeligt maa smedde Vaabnene til Kæmpernes Brug. Intet Under, at adskillige iblandt dem bliver ondsindede af at færdes dernede, hvor Lyset er lukket ude.

Ved Tanken om dem, som Dagen igennem er travlt optagne af at lave den Mad og udføre de øvrige Arbejder,

som er nødvendige for Elevernes, Lærernes og de øvrige Husfolks legemlige Velbefinde, saa kommer jeg altid til at tænke paa Dværgene, som i Halvmørke maatte trælle for de lykkelige, der levede oppe under den blaa Himmel i den klare Dag.

Det er heller ikke behageligt at sidde og spise i en Kælders tungsindige Dunkelhed; det er næsten, som om man levende var sat i en Slags aaben Begravelse. Derfor drager de fleste ogsaa et Befrielsens Suk, naar de endelig fra en saa sørgelig Spisestue igen slipper ovenfor Jorden.

Men — stort skal det være i vore Dage.

Desaarsag ruttes der med Plads og med Penge efter en Maalestok, som tidt faar ældre Højskolefolk til at blegne af Forfærdelse. Hvor man i deres Dage sagde: Tusinde, der siges der nu ligesaa dristigt: Ti Tusinde.

For godt og vel en Snes Aar siden slog Folk paa Landet ikke saa store Brød op som nu. De havde mere Tilbøjelighed til at tage smaa Skridt og prøve sig frem.

Saaledes var det ogsaa med dem, som byggede Særslev Højskole. De havde desuden heller ikke faaet saa mange Penge samlede, at de kunde slaa stort til Siderne, derfor blev de ogsaa tvungne til „at tage saa smaat af det", som det hedder paa Fynsk.

Derimod havde de været saa heldige i Kl. Berntsen at finde en Mand med Midler, hvorfor de havde let ved hos ham at faa det nødvendige Pengelaan, hvilket var meget godt. Han blev altsaa ikke alene Højskolens aandelige Leder, men tillige dens store Støtte i pengelig Henseende.

Efter Mødet i Særslev Kro den 27. Marts 1881 fik den første Bestyrelse til Opgave at faa Skolebygningen, efter Tegning af Kl. Berntsen, rejst. Arbejdet hermed

udbødes til Licitation. — Efter at de forskellige Tilbud var indkomne, holdt Bestyrelsen Møde den 13. Maj 1881 og vedtog, efter at have gjort sig kendt med disse, at overdrage Murerarbejdet til Murermester Anders Nielsen, Hemmerslev, Særslev Sogn. Han afgav derefter følgende Erklæring, som her ordret anføres efter Selskabets Forhandlingsprotokol:

„Jeg undertegnede forpligter mig herved til — overensstemmende med den fremlagte Tegning, Beskrivelse og Betingelser — at udføre Murerarbejdet ved Særslev Højskole for 950 Kr. Jeg stiller Kavtion for Halvdelen af Beløbet".

ANDERS NIELSEN

Tømrer- og Snedkerarbejdet overdroges til Tømrermester Rasmus Hansen Schmidt af Veflinge Mark, Veflinge Sogn, for en Sum af 1115 Kroner. Han afgav en lignende Erklæring som Anders Nielsen og stillede ligeledes Kavtion for Halvdelen af Beløbet.

Den fornødne Kalk leveredes fra Odense Kalkværk for 4 Kr. 25 Øre for 200 Pd., frit leveret paa Pladsen.

Til et Bevis paa, at Særslev Sogn har været rigt paa Teglværker, kan anføres, at Murstenene til Skolebygningen blev leveret fra følgende forskellige Steder:

Jens Jørgensens Teglværk, Maderup, *Jens Andersens* Teglværk i samme By, *Anders Kristian Larsens*, Askeby

Rasmus Gregersens, Hemmerslev Mark og fra *Hans Kristian Larsens* Teglværk, Maderup.

Og naar jeg saa tillige nævner, at Brønden blev gravet af Brøndgraver *Peter Korneliussen*, Reveldrup, Guldbjerg-Sandager Sogn, Pumpen lavedes af Pumpemager *Jens Pedersen*, Særslev, at Gruset hentedes i Reveldrup, medens Tømmerhandler *Barfod*, Bogense, leverede Tømmeret; Skifertaget kom fra samme Forretning, og Malerarbejdet udførtes af Maler *H. J. Larsen*, Slagstrup, nu Sogneraadsformand for Særslev Sogn, og at en Del Kørsel besørgedes frit af Sognets Beboere, saa tilgive man min Enfoldighed, naar jeg ved Tanken derom mindes de mange forskellige Aander, som byggede Aladdins Slot.

Men Guderne bevare mig vel fra at drage nogen Sammenligning imellem dette og Særslev Højskole.

Denne opførtes nu i Sommeren og Efteraaret 1881 paa en Td. Land, som Knud Jensen havde overladt til Selskabet for 900 Kr., hvilke Penge han imidlertid ikke fik udbetalt; de indestod i Højskolen som Laan, indtil jeg ved min Tiltrædelse af Pladsen her udbetalte ham de 600 Kr., og i Fjor, da jeg overtog Skolen som Ejendom de sidste 300 Kr. —

Skolen opførtes af hvide Mursten, hvorfor den gennem Tiden har antaget en højst ærværdig graalig Farvetone, og kom til at bestaa af en Hovedbygning paa 30 Alens Længde og 14 Alens Bredde med Gavle imod Nord og Syd og med Kvist over Indgangsdøren imod Vest.

Den ligger nogle faa Skridt Nord for Vejen imellem Særslev og Jullerup, nøjagtig 4000 Alen fra nævnte Station.

Den nordlige Del af Skolen indrettedes til Køkken, Elevspisestue med Kælderrum underneden, den sydlige Del til Lejlighed for Kl. Berntsen og Familie. Senere tilbyggede

Berntsen for egen Regning Verandaen, som Billedet udviser, ved den sydlige Gavl.

Vinkelret paa Hovedbygningen opførtes udimod Øst en Skolebygning paa 12 og 13 Alen. Denne rummer Gangen, hvor der er Plads til Elevernes Overtøj og Skiftefodtøj — fra Gangen fører en Trappe op til Værelserne ovenpaa — og en Skolestue paa 12 Alens Længde og 10 Alens Bredde med en Højde af $4^1/_2$ Alen fra Gulv til Loft, med Vinduer ud imod Øst og Syd. I selve Hovedbygningen indrettedes Loftsværelser, dels for Tjenestepigerne dels til Elever og Gæster, alle sammen smaa Kamre.

Rummet over Skolestuen blev én stor Sovesal, hvori der sattes 11 Senge, hver beregnet til to Mand.

Denne Sovestue gaar nu under Navn af Valhal; og antagelig for at hævde dette berømmelige Navn har Eleverne dér udkæmpet mange alvorlige Kampe om Natten i Stedet for at sove. Det er en selvsagt Ting, at Beboerne af dette Værelse har kaldt sig selv for Guder, men iblandt disse har dog Kraften til de aller fleste Tider taget Magten fra Visdommen.

Siden vi er gaaet over til, at saa godt som alle vore Elever sover hver for sig, og der som Følge deraf kun bor halvt saa mange paa Valhal, da er dette Værelse egentlig baade det smukkeste og det bedste, vi har. Men Guderne er fremdeles urolige.

Og for at tale i Stil med gamle Homér maa jeg sige; „at de gør, hvad de finder for godt, thi de ere jo Guder".

Pigerne paa Valhal kalder sig selvfølgelig Gudinder.

Hvorfor skulde de egentlig ogsaa stikke op?

Til Bygningernes Opførelse medgik der ialt 11,348 Kr. For en saa forholdsvis ringe Sum bygger man ikke Højskoler nu om Dage.

Skolen var altsaa bleven færdig og kunde aabnes for Piger d. 2. Maj 1882. Og man begyndte med det beskedne Antal af 8 Elever.

Men der manglede et Gymnastikhus, og tillige begyndte Omegnens Befolkning at savne et Sted, hvor de kunde samles, derfor dannede der sig et nyt Aktieselskab for at bygge et Gymnastik- og Forsamlingshus.

Dette blev ogsaa sat i Værk. Men man havde adskillige Uheld med den Bygning, idet en voldsom Storm omblæste Murene, da de omtrent var blevne førte op til Rejsehøjde. Og endskønt det nu var bleven noget sent paa Aaret, toges der atter fat paa Murerarbejdet, men saa kom Frosten og lagde Hindring i Vejen for Fortsættelsen deraf. Siden, da der atter skulde tages fat, maatte man nedtage flere Skifter, som var blevne opmurede før Frosten kom. — Naa, endelig blev da Gymnastikhuset færdigt. Det ligger umiddelbart op til Højskolen, er bygget efter Tegning af Bygmester Bentsen i Vallekilde og er 30 Alen langt og 14 Alen bredt. I Foraaret har jeg overtaget det som min Ejendom efter velvillig Overenskomst med Aktionærerne, hvoraf Flertallet kunde indse det uheldige i, at dette Hus ikke hørte sammen med Skolen.

Hermed afsluttes Beretningen om Højskolens Opførelse, hvilken Bestyrelsen saa omhyggeligt som muligt fik indrettet paa bedste Maade. — Ligeledes fortjener baade Anders Nielsen og Rasmus Hansen Schmidt Ros for det Arbejde, de her har udført, og som nu igennem 25 Aar har staaet sin Prøve. —

KL. BERNTSEN

For at Læserne af denne Bog kan faa et saa paalideligt Billede af Særslev Højskoles første Forstander, hvis Levnetsløb ogsaa fortjener at kendes af alle dem, som har fulgt med igennem den sidste Menneskealders politiske Udvikling, har jeg paa gentagen indtrængende Opfordring formaaet Kl. Berntsen til at give følgende interessante Oplysninger, der sikkert vil glæde ikke alene alle hans Venner og politiske Meningsfæller, men enhver, der ønsker at faa Besked om en Mand, som har gjort et stort og godt Arbejde i det offentlige Livs Tjeneste; og disse Oplysninger lyder saaledes:

Kære Rasmus Nielsen!

I Anledning af Særslev Højskoles 25 Aars Jubilæum har du ønsket nogle Oplysninger om, hvorledes jeg blev ledet ind paa Skolegerningen, og hvad der foranledigede mig til at modtage Pladsen som Særslev Højskoles første Forstander.

Jeg kan med fuld Ret sige, at det var sjunget for min Vugge, at jeg skulde være Lærer. Da jeg skulde døbes, opstod der Uenighed mellem min Fader og Moder om, hvad Fornavn jeg skulde have. Min Fader holdt paa, at jeg skulde opkaldes efter hans yngste Broder, Gaardejer Claus Berntsen i Ravndrup, men min Moder vilde have mig opkaldt efter to af sine Brødre, Hans og Jakob, og for at sejre skildrede hun, hvor syndigt det var at kalde mig „Claus", da der altid vilde blive gjort Løjer med det Navn; men Fader blev ved sit og sagde: Det gør ikke noget med Fornavnet, ti han skal være Lærer, og saa bliver han jo kaldt Berntsen. Min Moder har senere fortalt mig, at naar jeg som Barn laa og legede med mine Fingre, udbrød

KL. BERNTSEN OG HUSTRU

Fader ofte: „Se, hvor den lille Skolemester allerede tæller paa Fingrene; han øver sig nok i Regnekunsten".

Jeg var altsaa fra min tidligste Barndom bestemt for Lærergerningen, og som Barn legede jeg ofte „at holde Skole" med mine Bysbørn. Et Skræppeblad agerede Tavle, og en Tjørn eller en Pind blev brugt som Pen. Jeg var altid Læreren, de andre Børn mine Elever. Da jeg kom i Skole, tog Læreren sig venligt af mig. Til de fleste Tider gik jeg daglig i Skole, blev tidligt „Bihjælper" for de smaa i Skolen og uddannedes paa en Maade samtidigt som Lærer og Elev.

Min Fader var født 1782 og havde saaledes aldrig gaaet i nogen Skole. Da Almueskolen blev indført 1814, havde han allerede aftjent sin Værnepligt. Han lærte aldrig at skrive mere end sit Navn; derimod kunde han læse og regne samt spille Violin. Hans Moder, som han altid mindedes med dyb og inderlig Kærlighed, havde undervist ham i Religion og Læsning, og der var to Ting, hun havde indprentet ham dyb Ærbødighed for, og det var Korsets Tegn og Jesu Navn. Hver Aften, naar han lagde sig i sin Seng, tegnede han sig med Korsets Tegn og nævnede Jesu Navn; det samme gjorde han, naar han kørte ud fra sit Hjem, og da han skulde dø, slog han Kors for sig selv, sin Hustru og sine Børn og sagde: „Farvel i Jesu Navn", idet han tilføjede: „Nu skal jeg samles med min gode og kære Moder i Himlen, og der vil jeg vente paa Jer". Ja, saadan stod hans Moders Billede for ham, indtil hans sidste Stund. Hendes Fader havde været Lærer ved en af Frederik den Fjerdes Skoler, og alt det gode, som hun havde lært min Fader, tilskrev han den Omstændighed, at hun var en Lærerdatter, derfor skulde en af hans Drenge være Lærer, og jeg, som var

den yngste fik paa en Maade min Faders Velsignelse og Indvielse til den Gerning.

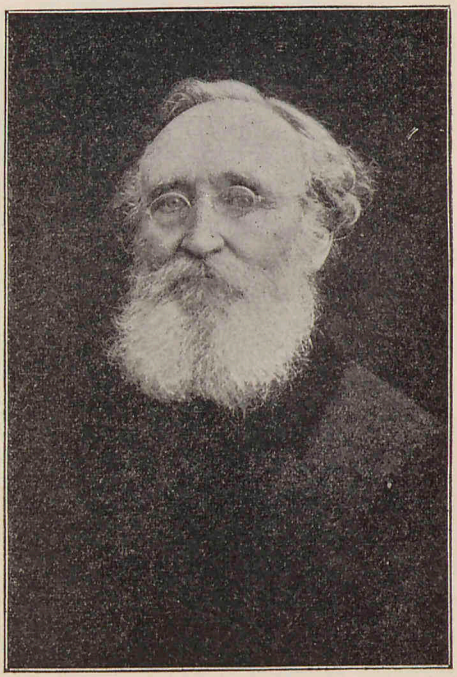
Da jeg var 11 Aar, døde Fader, og min Moder tog sig omhyggeligt af min Opdragelse. Hun var en energisk og begavet Kvinde, der i sin Barndom havde erhvervet sig gode Skolekundskaber; hun var Sjælen i mit Hjem. Jeg skulde være Nr. 1 i Skolen, det havde mine to Brødre været før mig, og hun helmede ikke, før jeg naaede det. Jeg blev konfirmeret af en streng, rationalistisk Præst, O. H. Borch i Søllinge. Han pryglede sine Konfirmander efter Noder. Følgen var, at de fleste Børn blev konfirmeret i Nabosognene; men mig var han venlig imod, og jeg blev eneste Dreng tilbage hos ham det Aar af 2 Sognes Konfirmander. Min Moder hørte mig omhyggelig i mine Lektier og forberedte mig hver Dag omhyggeligt, saa jeg blev konfirmeret med Karakteren: Kundskaber ug. og Opførsel ug. — men jeg gik aldrig en Dag ind i Præstegaarden uden først at bede Vorherre om, at jeg maatte slippe for Prygl, og jeg slap. Men paa det Tidspunkt skete der noget større og langt betydningsfuldere for mig. Under Paavirkning af Pastor Vilh. Birkedal, som var Sognepræst i Ryslinge, skete der en stærk kirkelig og folkelig Vækkelse i min Fødeby Eskildstrup, der var Naboby til Ryslinge. En af mine Brødre, Jens Kr. Berntsen, der var 7 Aar ældre end jeg, blev, da han var en Snes Aar, stærkt greben af denne Bevægelse og løste Sognebaand til Birkedal. Det blev ham en Hjærtesag, at jeg skulde komme ind under samme aandelige Paavirkning. Han fik efter lang Overvejelse min Moders Samtykke til, at jeg i Vinteren 1858—59 maatte blive Elev paa Sødinge Højskole, der var oprettet af Birkedals Hjælpepræst J. L. N. Schjørring. Her aabnede sig for mig en hel ny Verden.

Pastor Schjørring fortalte Verdenshistorie, Pastor Kr. Køster fortalte Kirkehistorie og Fædrelandshistorie, Friskolelærer Kr. Appel fortalte den nyere Tids Historie, og Morten Eskesen sang Kæmpeviser og læste Bjørnsons Bondenoveller, der den Gang nylig var udkomne. Hvor nød jeg den Vinter: at være fri for Lektier og at være sammen med en Kreds af opvakte Bønderkarle, at sidde hver Dag og nyde godt af de mange ypperlige Foredrag og deltage i de frejdige og glade Sange, der hver Dag rungede gennem Skolen; ja, det var en mageløs Hvile for Sjæl og Sind. Paa Sødinge Højskole sluttede jeg mig nær til Skolens mest begavede Elev, den senere saa bekendte Folketingsmand Anders Tange af Gjestelev, med hvem jeg i en modnere Alder kom sammen i Folketinget. Vi stiftede senere i Forening med flere Venner „Fyns Tidende" og drog i mange Aar sammen paa politiske Møder rundt i Fyn og paa Sjælland.

Da Skolen i Sødinge sluttede sit Kursus, tog jeg halvandet Aars Forberedelse til Lærergerningen hos Friskolelærer Appel i Ryslinge. Han var en energisk Mand, en dygtig Børnelærer, en begejstret Forsvarer for den fri Skole, og det skyldes særlig hans Paavirkning, at jeg Vinteren derefter blev Elev paa Kolds Højskole i Dalby paa Hindsholm. Min Moder vilde, at jeg skulde blive Seminarist, men Appel fastholdt, at jeg skulde være Friskolelærer. Skolen var begyndt nogle Dage, før jeg mødte, og jeg kom uanmeldt. Kold sagde venligt, da han modtog mig: „Ja, jeg har jo set Dem hos Appel i Ryslinge, og jeg anede nok, De vilde komme her, men det er maaske dog i for ung en Alder".

Jeg blev stærkt greben af Kolds Foredrag. Særlig tiltalte mig hans Fremstilling af Verdenshistorien, hvorigennem han særlig viste os Guds Førelse med Menneske-

slægten Skridt for Skridt gennem Tiderne, og aldrig har jeg senere hørt nogen Taler, der som Kold med jævne og dog saa stærke Ord kunde indgyde sine Tilhørere Tro paa Guds Kærlighed og Guds Almagt. Ved Siden af sin Højskole ledede Kold i Forening med sin dygtige Medhjælper Poulsen-Dahl en større Friskole, og om Sommeren forberedte han unge Mænd blandt sine tidligere Elever til at gaa ud i Landet som Friskolelærere, for at de kunde bane Vejen for en folkelig Undervisning, fri de danske Børn fra Ramseriets aandløse Kvaler og vække Befolkningens Ansvarsfølelse for Opdragelsen af den opvoksende Slægt, et Ansvar, som Staten med sin Skoletvang havde berøvet danske Fædre og Mødre.

MORTEN ESKESEN

Nu for Tiden gør man sig neppe nogen Forestilling om, hvor aandløst Undervisningen blev ledet i vore Almueskoler for et halvt Aarhundrede siden, og saa de Prygl

der blev uddelt, det grændsede mange Steder til Barbari. Balles store Lærebog dannede Grundlaget for Undervisningen; at kunne ramse den op udenad var Vejen til en god Karakter. Bibelhistorie og Verdenshistorie blev aldrig fortalt; al Undervisning bestod de fleste Steder i en Opramsning af tørre og kedelige Lærebøger. Af vort Fædrelands Historie lærte vi Kongerækker og Aarstal. At Reformationen blev indført 1536, at Enevoldsmagten indførtes 1660, at Stavnsbaandet løstes 1788, alt det vidste vi, men ingen af os havde fjerneste Anelse om, hverken hvori Reformation, Enevoldsmagt eller Stavnsbaand bestod. Vore Fædres Minder var lagt i Gravhøj, og der brændte hverken tidlig eller sent noget Lys derover.

At bane Vejen for en bedre Undervisning, som kunde fængsle Barnesindet, at vække en ny Tid i Folket, at fremhjælpe og opdrage en ny Slægt med Kærlighed til Gud og Fædrelandet: det blev en Opgave, der i den saa døde Tid var værd at løse. Da jeg forlod Kolds Skole, var det mit alvorlige Forsæt at ofre min Ungdoms Kraft i Arbejdet for en ny og bedre Skole, end den Staten havde paatvunget vort Folk. Det var vel i den bedste Mening, at Frederik den Sjette og hans brave Raadgivere vilde sørge for at brede Oplysning mellem den danske Bonde og Borger, men ingen vidste, hvorledes en folkelig Undervisning skuldes ledes. Hidtil kendte man kun den lærde Skole, hvor de, der ledede Undervisningen, var Hørere men ikke Lærere, og derfor blev Almueskolen en Efterligning af den lærde Skole. Det er Kolds store Fortjeneste, at han lærte vort Folk, hvad en folkelig Undervisning er, hvorledes den kan fremmes, og han lærte os at skabe en Skole, der blev som et godt og dyrebart Hjem for den opvoksende Slægt.

Fra Kolds Skole drog jeg tilbage til Ryslinge Friskole, men da jeg var 17½ Aar gammel, paalagde Kold mig at overtage en lille Friskole med 12 Elever i Højby ved Odense. Det var ikke uden Frygt og Angst for egen Uformuenhed, at jeg i en saa ung Alder begyndte en selvstændig Virksomhed, men det opmuntrede mig en Del, at baade Kold og Appel forsikrede mig, at det nok vilde gaa godt, at Skolekredsen i Højby enstemmigt havde valgt mig og kun vilde give Slip paa Skolens Stifter, Diderik Johansen, som Kold vilde have til en Friskole paa Lille Egede ved Korsør, paa det Vilkaar, at jeg vilde blive hans Efterfølger.

Det var haarde Tider at begynde med. Alle de Beboere, som havde Børn i min Skole, blev udviste af det gamle „Bylav": Præsten, Degnen, Provsten og det store Flertal af Beboerne var mine og Friskolens bitre Modstandere. I 4 Aar stod Kampen paa, uden at Skolen kunde vinde nogen Fremgang; men den lille Kreds, der havde sluttet sig om mig og min Skole, holdt trofast og inderligt sammen. Jeg var dog ved at opgive Haabet og bad derfor Kold, om han vilde komme og holde et Foredrag i min Friskole, da det maaske kunde hjælpe til at bryde Modstanden. Jeg holdt Skole i et lille uanseligt Hus, hvori vi havde lejet en Stue. Kold havde sin Søster med, og han begyndte sit Foredrag med at sige: „Jeg faar tidt pludselig en Indskydelse, som jeg tror kommer fra en god Aand. Da min Søster i Dag saa dette lille Hus, sagde hun spøgende: Se, se, der har vi jo Højskolen! Saa svarede jeg ud fra en saadan øjeblikkelig Indskydelse; Ja, Søster, der siger du maaske mere, end du selv ved; men du skal faa at se, at denne Skole bliver en stor Skole, og Klaus Berntsen bliver nok Højskoleforstander en Gang." Det lød fast utroligt, men Kold spaaede

C. Hudd

rigtigt. Kort Tid efter blev Modstanden mod min Skole brudt, og Skolen vokste Aar efter Aar, indtil den talte over 80 Elever. Da jeg var 25 Aar gammel, valgtes jeg til Medlem af Højby Sogneraad og blev straks dettes Formand, tilmed paa et Tidspunkt, hvor den gamle Lærer i Statsskolen var død, saa min første Virksomhed i Sogneraadet blev den at være med til at indstille 3 Ansøgere til det ledigværende Degnekald, og omtrent paa samme Tid kom en Del Mænd fra Vejstrup med Landstingsmand Kristen Hansen som Ordfører og bad mig overtage Pladsen som Forstander for Vejstrup Højskole. Jeg følte mig for ung dertil og fandt det tilmed uforsvarligt paa det Tidspunkt at forlade Højby Friskole, som nu var i saa stærk Fremgang. Jeg byggede mig da en Friskolebygning i Højby og vedblev at være denne Skoles Leder i ca. 20 Aar. —

Men Grundlovskampen i 1866 havde vakt politisk Interesse hos mig. Kold sendte en Adresse rundt til sine Venner paa Fyn og bad os samle Underskrifter paa den for derved at yde vort Bidrag til Bevarelse af Junigrundloven. Jeg overværede nogle bevægede politiske Møder i Ringe Kro, hvor der førtes en livlig Forhandling mellem Bille, J. A. Hansen, Balthazar Christensen, Birkedal, Høgsbro m. fl. Under Paavirkning af Kr. Appel blev jeg Medlem af „Dannevirke", hvis Formaal var at sætte Danmarks Grænse ved Ejderen; det var den første politiske Forening, jeg var Medlem af.

Efter at Grundlovskampen var endt med det beklagelige Resultat, der fandt sit Udtryk i Grundloven af 28. Juli 1866, fandt der en nøjere Forbindelse Sted mellem Godsejerne og det Nationalliberale Parti, og dette efterfulgtes igen af en Sammenslutning mellem Venstregrupperne ved

Dannelsen af „Det forenede Venstre", der 1870 udstedte sit Program. Ved nøje at følge det af Sofus Høgsbro fortrinligt skrevne politiske Ugeblad „Dansk Folketidende" øgedes min Interesse for det politiske Liv, som stærkt pulserede under Kampen for og imod det forenede Venstre, og jeg hvirvledes næsten uden selv at ane det saa stærkt ind i den politiske Kamp paa Fyn, at jeg ikke kunde undslaa mig for at stille mig til Valg i Kerteminde 1872, medens mine 2 nærmeste Kampfæller fra den Tid, Gaardejer Anders Tange, stillede sig i Nyborg og Gaardejer Hans Madsen af Ferritslev stillede sig i Verninge. Vi deltog under Navnet „de 3 fynske Frihedshelte" i en Række Kampmøder i Fyn og paa Sjælland, Medens mine 2 Venner valgtes, maatte jeg bide i Græsset, og jeg besluttede ikke oftere at søge Valg; men Mennesket spaar, Gud raader. I Foraaret 1873 forkastede Folketinget det i 1872 foretagne Valg i Bogense, og da Venstrekandidaten, Gaardejer Antonsen i Skaastrup, døde, før Omvalget fandt Sted, enedes hans Stillere om at opfordre mig til at blive Venstres Kandidat ved Suppleringsvalget i Bogense den 20. Maj 1873. Jeg svarede Nej, og Følgen heraf blev, at der meldte sig 2 Venstrekandidater, Gaardejer P. Nielsen af Ørritslev og Husejer Stougaard af Andebølle. Under den Forvirring, som heraf opstod, indbød en Del Vælgere til et Prøvevalg i Vissenbjerg Kro, 2 Dage før Valget, og da Tange og H. Madsen ikke havde givet sikkert Løfte om at give Møde, fik jeg indtrængende Anmodning om at komme til Stede som Taler for Venstres Sag, og jeg mødte.

Det blev et stort Møde, og der var til Stede flere Rigsdagsmænd foruden Kandidaterne. Da Tange og Madsen alligevel var mødt, vilde jeg *ikke* begære Ordet, men

Tange paalagde mig at indtegne mig efter Folketingsmand N. Andersen, Husby, der efter Tanges Mening vilde gøre et stort Nr. ud af Minister Halls Skolelovforslag, som Venstre lige forud havde givet en „hæderlig Begravelse". Det viste sig, at Tange havde gættet rigtigt, thi N. Andersen rettede stærke Bebrejdelser mod det forenede Venstre, fordi Partiet ikke havde vist sin Kærlighed til Menigmand ved at fremme et Lovforslag, der vilde skabe en fyldigere Almueskole, end den vi nu nøjedes med efter Skoleloven af 1814.

Da jeg nøje havde sat mig ind i den Sag, tog jeg straks Ordet og rettede en skarp Kritik baade mod Halls Lovforslag og N. Andersens Lovprisning deraf og vakte en saadan Opmærksomhed blandt den store Vælgerforsamling, at mit Foredrag ikke alene lønnedes med stort Bifald og begejstrede Hurraraab, men fra alle Sider raabte man: „Der er Manden, som kan tage denne Valgkreds fra Højre. Stil dem, Berntsen! Stil Dem til Valg her, Berntsen," lød det i Kor fra flere hundrede Struber. Jeg takkede, men bad Vælgerne undskylde, at jeg ikke kunde følge deres Opfordring, saa meget mindre, som der jo nu stod 2 Venstrekandidater, hvilket allerede var én for mange. Da rejste de 2 Kandidater sig og erklærede, at kunde Vælgerne formaa mig til at søge Valg, trak de begge med Glæde deres Kandidatur tilbage, medens den ene ikke vilde vige for den anden. Saa kom min trofaste Ven, A. Tange, tog begge mine Hænder i sine og sagde: „Kære Berntsen, her er et Kald til dig, og du maa ikke sige Nej!" Greben af Øjeblikkets bevægede og alvorlige Situation modtog jeg Kandidaturen under øredøvende Glædesraab af Forsamlingen, men jeg var i alle Maader saa uforberedt, at jeg maatte leje et Bud til at tage til Højby for

at hente mine „Kisteklæder“ og bringe dem til Bogense inden Valghandlingens Begyndelse, da jeg selv maatte nytte Dagen før Valget til en Tur ned gennem Kredsen for at hverve nogle Stillere og faa kundgjort, at jeg stillede mig, ligesom jeg maatte være i Bogense Aftenen før Valgdagen for at anmelde min Kandidatur til Valgbestyrelsens Formand, den gamle Venstremand, Prokurator Møller, der saa venligt modtog mig.

Saa kom Valgdagen, og Vælgerne strømmede sammen talrigere end nogensinde før om Valgtribunen, der var rejst op til Købmand Hannibal Beks Pakhus, paa det Sted, hvor der nu staar en lille Plantage udfor Stationsvejen.

Efter en heftig men livlig Valgkamp, som ingen, der overværede den, nogensinde glemmer, valgtes jeg med 220 Stemmers Majoritet og erobrede for Venstre en ny Valgkreds, som Højre havde siddet inde med i ca. 20 Aar. Om Efteraaret samme Aar maatte jeg atter til Valg, da Folketinget blev opløst, fordi man nægtede Finanslovforslaget Overgang til 2. Behandling. Nu maatte jeg jo rundt til en Række Møder i min Valgkreds, hvor jeg, da jeg blev valgt, næppe kendte 20 Vælgere personlig, og saaledes kom jeg da ogsaa til Særslev. Her mødte en talrig Forsamling ved Særslev Kro, hvor Mødet holdtes, og jeg havde det Held, at den daværende Sognepræst Pastor Hassager traadte op imod mig og indledede sin Tale med følgende Ord: „Mine Venner! Naar jeg, der ellers kun taler til min Menighed fra det hellige Sted, i Dag tager Ordet i denne Forsamling, er det, fordi jeg føler det som en hellig Pligt at advare mine Sognebørn mod denne unge farlige Rigsdagsmand, thi Samfundet vil ryste i sine Grundpiller, dersom de Anskuelser, som han er Talsmand for, faar Fremgang her i Landet.“ Jeg fik en let Sejer

over Pastor Hassager, og Særslev Sogns Vælgere regnede jeg fra den Dag blandt de mest trofaste i Kredsen.

I kirkelig og folkelig Henseende var det dødt og trist paa Nordfyn i de Dage, og jeg holdt derfor mellem Rigsdagssamlingerne en Række folkelige Foredrag ved Fester og andre Møder i min Valgkreds. Jeg følte desuden Trang til at finde Hvile i Arbejde og offentlig Virksomhed, da jeg havde fristet den Skæbne at miste min Ungdomsbrud efter 2 Aars Ægteskab og faa Aar efter døde mit eneste Barn, saa mit Hjem var bleven tomt og øde for mig.

Da jeg i nogle Aar havde repræsensteret Bogensekredsen, talte en af mine bedste og trofaste Venner, Gaardejer Knud Jensen i Særslev ofte til mig om Nødvendigheden af at faa rejst en Højskole i Nordfyn, og tilsidst lovede jeg ham, at jeg vilde overtage Ledelsen af en saadan Højskole, hvis det viste sig, at han i Omegnen af Særslev kunde samle en Kreds af Mænd, der vilde ofre de fornødne Midler for at sætte Sagen i Gang.

Saa snart jeg havde afgivet det Løfte, tog Knud Jensen fat med stor Energi og fik dannet et Interessentskab, som tilbød mig at affatte dets Love og derefter at være Forstander for Skolen, der i 1881 blev opført i Nærheden af Knud Jensens Gaard og paa en af ham dertil udlagt Grund. Samme Aar holdt jeg Bryllup med Frøken Anny Thomsen, og i Foraaret 1882 drog vi til Særslev og indrettede vort Hjem i den ny Højskole, som jeg selv havde leveret Tegning til. Bygningen var ikke helt færdig, og Haven var ikke anlagt, men min Hustru og jeg længtes efter at faa begyndt, og vi aabnede i Maj 1882 den ny Højskole i Særslev for en lille Kreds af kvindelige Elever med Landbrugskandidat S. P. Petersen som Medhjælper og Frk. Lavra Lund i Særslev som Lærerinde. Ved Siden

af min Virksomhed som Højskoleforstander holdt jeg en Række kirkelige og folkelige Foredrag i Særslev og Omegn. Da Skolens Lokaler var for smaa til at rumme de mange Mennesker, der strømmede sammen til Møderne, fik vi opført et Forsamlingshus tæt ved Højskolen.

Elevantallet tog stærkt til i de nærmest paafølgende Aar, og i 1884 opgav jeg min Stilling som Folketingsmand for helt at ofre mig for Skolens Gerning. Min Hustru tog sig varmt af de Elever, der ønskede at faa en videre Uddannelse, og hun havde den Glæde at se flere af disse blive Officerer eller Lærere.

S. P. PETERSEN

Det var en lykkelig Tid, min Hustru og jeg tilbragte i Særslev, men efter 7 Aars Forløb saa jeg mig i Efteraaret 1889 nødsaget til at opgive min Virksomhed som Højskoleforstander, da min Hustrus svage Helbred krævede, at hun i flere Aar maatte være under stadig Lægetilsyn. Hertil kom endvidere, at den stærke politiske Kamp, der i de Aar førtes mod Provisoriepolitiken, paany drog mig ind i Folketinget. Efter indtrængende Opfordringer fra C. Berg, F. Bojsen, Sofus Høgsbro, Balthazar, Christensen m. fl. valgtes jeg 1886 ved et Suppleringsvalg til Folketingsmand for Assenskredsen, efter at „Visnepolitiken" var opgivet, og „Forhandlingspolitiken" var proklameret af Venstre. Under disse Forhold opgav jeg min Stilling som Forstander for Særslev

Højskole og lod indkalde til en Generalforsamling for at faa Skolens Ledelse overdraget til en anden Forstander.

Det var svært for mig, at jeg skulde afslutte min Virksomhed som Skolemand, en Gerning, jeg havde ofret mig for i omtrent en Menneskealder, og det gjorde mig det ikke let at slutte af, da jeg erfarede, at mine Venner nødig gav slip paa mig. Efter at nævnte Generalforsamling var indvarslet, modtog jeg fra henved 200 bosiddende Mænd i Særslev og Omegn følgende Skrivelse:

Hr. Højskoleforstander Kl. Berntsen

Da det af Indvarslingen til Generalforsamlingen af Interessentskabet „Særslev Højskole" den 26. Januar d. A. fremgaar, at De agter at nedlægge Deres Virksomhed som Forstander for Højskolen, hvilket vel er ensbetydende med Deres Bortrejse her fra Egnen, tillade vi Undertegnede os i Erkendelse af det betydningsfulde Arbejde, De her har udført paa Oplysningens Omraade i mangfoldige Retninger, at rette en indtrængende Opfordring til Dem om fremdeles at vedblive Deres Gerning som Forstander for Særslev Højskole, da det vil blive et alt for stort Savn for Egnens Beboere, særlig Demokratiet, at miste Deres uundværlige, alsidige Støtte i saa Henseende. I Haab om, at De, Hr. Berntsen, vil efterkomme denne vor Bøn, tegner vi os.

Ærbødigst
Underskriverne.

Min Beslutning var tagen efter moden Overvejelse, og jeg saa mig ikke i Stand til at forandre den. Derimod

lovede jeg at bevare mit Domicil i Særslev og at fortsætte som Formand for Særslev Sogneraad, hvilken Stilling jeg beklædte i 18 Aar.

Det er med Vemod, jeg ser, hvor hurtigt $^1/_4$ Aarhundrede er gaaet, siden jeg aabnede Særslev Højskole, men det er med oprigtig Glæde, at jeg ser Skolen fortsat i alt væsentligt i det af mig satte Spor, og at den vinder større og større Tilslutning under den nuværende Forstanders Ledelse.

Jeg bringer dig, kære Rasmus Nielsen, og Særslev Højskole min hjærteligste Lykønskning i Anledning af Jubilæet med Haab om en velsignelsesrig Gerning og Virksomhed i Nutid og Fremtid.

Din hengivne *Kl. Berntsen.*

Til foranstaaende Oplysninger skal jeg kun tilføje, at Kl. Berntsen er født d. 12. Juni 1844 i Landsbyen Eskildstrup imellem Nyborg og Odense. Han kom, som det vil ses af hans egen Fremstilling, meget tidligt med i det offentlige Liv, som han endnu deltager i med Liv og Lyst. Altid er han optaget, altid har han travlt med at røgte et eller andet af de mange forskellige Slags Tillidshverv, som han har faaet med at gøre. Indtil for faa Aar siden var han Formand for Særslev Sogneraad. I den Tid kom han ofte og boede hos os en Dags Tid, naar der holdtes Sogneraadsmøde. Og jeg havde da rig Lejlighed til at iagttage hans Arbejdssomhed. Han arbejdede med Brevskrivning eller lignende lige til Vognen holdt for Døren, og han skulde andensteds hen. Mange kom for at spørge ham til Raads angaaende de forskelligste Sager, hvilket viser,

at Folk her paa Egnen har ualmindelig stor Tillid til ham. Han har ogsaa støttet mange baade med Raad og Daad.

Men en Mand som Berntsen, der særlig deltager i det politiske Liv, faar selvfølgelig i mange Maader læst og paaskrevet, saadan er det endnu Sæd udi Danmark. Dette betyder maaske ikke saa meget, som det kan synes. I ethvert Tilfælde maa jeg sige, at Berntsen igennem hele sit bevægede politiske Liv har bevaret Kærligheden til det fri Skolearbejde i vort Folk, det, han i saa ung en Alder som faa fik Lejlighed til at arbejde med i. Ikke heller hører jeg til dem, som vil beskylde ham for at have svigtet sine politiske Frihedstanker fra Ungdommen af. Berntsen er af Naturen moderat. Naar han i sin Tid kom til at udtale sig saa yderliggaaende, som Tilfældet var, da skyldtes det mere Modstandernes æggende eller udfordrende Holdning end hans egen medfødte Tilbøjelighed.

Dette er min Opfattelse af Manden. Og den falder ogsaa godt i Traad med, at han egentlig aldrig har billiget Visnepolitiken. Han har Tro til, at vor politiske Udvikling fremmes bedst gennem rolig og saglig Forhandling; ud fra denne Anskuelse stemte han for Forliget 1894, og hans Opfattelse den Dag i Dag er, at han derved var med til at gøre en god Gerning. Han har i den Henseende fulgt sin Overbevisning og kan derfor heller ikke beskyldes for at være en Forræder. Desuden maa jeg ogsaa have Lov til i denne Forbindelse at fremhæve, at han altid har stillet sig venligt overfor min Virksomhed her, støttet den med stor Redebonhed og Elskværdighed paa flere forskellige Maader, og det endskønt vi har taget os mangen en hidsig Tørn paa Tomandshaand om Politik, hvorom vi næsten altid har været uenige, i al Fald om Midlerne, ikke just saa meget om Maalet. —

Berntsen er en god og elskværdig Mand, hvis Hjærtelag ogsaa for Smaafolk har givet sig adskillige smukke Vidnesbyrd her i Sognet, og han er af dem, som kan komme med et mildt og godt Ord til sine Venner, naar en eller anden Sorg trykker dem. Det bør derfor ogsaa fremhæves, at de, der kun kender ham fra Vælgermøderne eller Forhandlingerne i det offentlige Liv, muligvis mere har lagt Mærke til hans store Slagfærdighed og Begavelse end til det milde og gode Hjærtelag, der er det mest fremtrædende Træk i hans Personlighed. —

Det var altsaa den Mand, der aabnede Særslev Højskole d. 2. Maj 1882 med 8 Elever. Det var en dejlig Solskinsdag. Mange Hundrede Mennesker strømmede i den Anledning sammen for at høre. Det var noget nyt, som her var i Frembrud. Denne skønne Dag var en virkelig Foraarsdag for Nord-Fyns Befolkning. Dette følte sikkert ogsaa af dem, som i det milde Vejr stod udenfor og hørte, hvad Berntsen og Hans Madsen, Folketingsmand for Verninge Kredsen, havde at sige. —

Berntsen havde skrevet til flere Præster for at faa en af dem til at sige et godt Ord ved denne Lejlighed, men han kunde ingen formaa til det, hvilket gjorde ham ondt. — I samme Forbindelse maa det nævnes, at Egnens Præster ogsaa siden den Tid har forholdt sig ret ligegyldige overfor vort Arbejde. Foruden vor egen Præst, om hvem der senere bliver Lejlighed til at fortælle noget, har kun Pastor Balslev, Søndersø og Pastor Sommer, Veflinge, ydet os nogen nævneværdig Støtte. De har begge to været saa elskværdige at holde Foredrag ved vore Møder; desuden har de ogsaa talt til Eleverne, og mange her i Særslev og Omegn mindes endnu med Glæde og Tak Balslevs Foredrag om Johannes Aabenbaring. — Desuden bør det

ogsaa nævnes, at Provst Balslev, nu i Lumby en Mil fra Odense, i Amtsskoledirektionen har anbefalet Særslev Højskole til den Understøttelse paa 500 Kr., som den igennem flere Aar har modtaget af Amtsraadet. — Men ellers har det været smaat med Tilslutning til og Anerkendelse af vort Arbejde fra Præsternes Side her paa Nord-Fyn.

Pastor BALSLEV

Kl. Berntsen fik alligevel, trods den forholdsvis beskedne Begyndelse, Arbejdet godt i Gang her; men Læserne har nu gennem hans egen Fremstilling faaet Besked om, hvorfor han besluttede sig til at opgive Højskolegerningen og udelukkende give sig af med politisk Virksomhed. Vi skal derfor nu høre noget om hans Efterfølger. —

HANS CHRISTENSEN

Med Kl. Berntsens Beslutning om at forlade Pladsen indtraadte Særslev Højskole i de vanskelige Tiders Tegn. Det fremgaar af Forhandlingsbogen, at dette ogsaa stod fuldstændig klart for Bestyrelsen, thi denne stillede nemlig paa en ekstraordinær Generalforsamling d. 26. Januar 1889 Forslag om at sælge Skolen. Men Forslaget forkastedes af Aktionærerne, og Bestyrelsen fik ved samme Lejlighed Bemyndigelse til at indlede Forhandling med

hvem, den maatte finde skikket til at overtage Skolens Ledelse.

Og efter Forhandlinger med daværende Lærer ved Skolen, *Morits Madsen*, blev det bestemt ved en Generalforsamling, som afholdtes d. 13. April 1889, at forpagte Skolen bort til denne, imod at han overtog hele Husholdningen og lønnede en Forstander. — Et saadant Forhold har ogsaa været prøvet andre Steder, men er i sin Grund meget uheldigt. Det duer ikke, at én paatager sig saa godt som alle Forpligtelserne, naar en anden skal have Magten. Til Forstander valgtes *HansChristensen*, daværende Lærer ved Gedved Seminarium, fra 1. Novbr. 1889. Han er født i Dalby paa Hindsholm d. 25. Novbr. 1840 og var altsaa ved sin Ankomst til Særslev en Mand paa henimod 49 Aar. — Forældrene var Væver Christen Hansen og hans Hustru Maren Nielsdatter. De var begge to vel

HANS CHRISTENSEN

SÆRSLEV HØJSKOLE SOMMEREN 1882

begavede og oplyste Mennesker, der drev en ret omfattende Væverforretning.

Christen Hansen var i flere Aar Medlem af Sogneraadet i den for Dalby meget bevægede Tid, da Kold baade holdt Højskole og drev Friskole der i Byen. I den Anledning fremkom der forskellige Rivninger, om hvilke man kan læse i Pastor Nygaards Bog om Skolemanden Kristen Kold. Hans Christensens Fader maa fuldt ud have stillet sig paa Kolds Side i Striden, da han lod sin Søn gaa i Kolds Skole.

Efter sin Konfirmation læste Hans Christensen privat, dels hos Sognepræsten C. E. Møller, dels paa Højskolen hos Kold og dennes dygtige Medhjælper Poulsen-Dal. Det ses deraf, at ligesom Særslev Højskoles første Forstander var en af Kolds Elever, saaledes var dette ogsaa Tilfældet med den anden.

Og i Lighed med Kl. Bærntsen overtog ogsaa Hans Christensen i en meget ung Alder en Friskole, nemlig i Tarup, Sønder Næraa Sogn. Men saa kom Aaret 1862, og da maatte han ind som Soldat, hvilket naturligvis medførte, at han kom med i Krigen 1864. Han deltog i Felttoget som Korporal.

Efter Krigens Slutning læste han paa Blaagaards Seminarium i København, og derfra udgik han som Seminarist, vistnok i Aaret 1867. Efter den Tid var han i flere Aar Huslærer paa forskellige Steder; men fra det Tidsrum kender jeg intet til hans Oplevelser.

Derimod har jeg hørt adskillige Mennesker her paa Egnen tale om, at han i dette Afsnit af sit Liv skulde have fristet en lignende Skæbne som Ambrosius i Molbechs Skuespil af samme Navn.

Noget bestemt derom vides vistnok alligevel ikke. Muligvis har Rygtet slet ingen anden Grund end denne, at han læste nævnte Skuespil ganske ypperligt.

„Han læste det saa godt, som om det var skrevet om ham selv," er der én, der har fortalt mig.

Og hvem ved, om man ikke der ud af kunde spinde den fine Traad til det flygtige Sagn om en ulykkelig Ungdomskærlighed. — Hans Christensen blev i et hvert Tilfælde aldrig gift.

I flere Aar var han Børneskolelærer i Trelde ved Fredericia. Jeg har paa dette Sted for faa Aar siden talt med Folk, som huskede ham og omtalte hans Virksomhed der baade venligt og rosende.

En kort Tid var han knyttet til Try Højskole i Vendsyssel og blev saa Lærer ved Gedved Seminarium.

Derfra kom han til Særslev Højskole d. 1. Novbr. 1889 og stod i Spidsen for denne i halvtredie Aar indtil d. 1. Maj 1892. Han vandt straks baade Eleverne og Befolkningen ved sine smukt formede, lødige Foredrag og sin sjælden ypperlige Oplæsning. Og alting tegnede til, at Særslev Højskole skulde komme baade let og godt over den Usikkerhed, der i Reglen fremkommer, naar en saa forholdsvis ny Virksomhed skal skifte Leder.

25 Karle gæstede Skolen i Vinterhalvaaret 1889—90, og det var egentlig slet ikke saa faa, men denne gode Begyndelse naaede ikke en tilsvarende Fuldendelse, idet der temmelig hurtig opkom Uoverensstemmelse imellem Hans Christensen og Madsen, væsentlig vel paa Grund af den uheldige Stilling, de i rent ydre Forstand var sat i til hinanden. Og denne forplantede sig til Eleverne og til Omegnens Befolkning, hvilket virkede hæmmende paa Skolegerningen og svækkede dennes Anseelse udadtil. —

Men dette har jeg kun villet antyde, for at Læserne kan skimte Grunden til, at de to Mænd, der vistnok hver for sig var deres Opgave voksen, alligevel ikke magtede at løse den i Fælleskab. —

Og ellers mener jeg, det er bedst at lade Glemselens Slør falde ned over det, som ingen mere egentlig kan have Interesse af at huske.

Men Hans Christensen taalte ikke det Nederlag, han her maatte lide.

Af Naturen var han vistnok tilbøjelig til Tungsind, og dette voksede, eftersom Arbejdet her ikke gik efter Ønske.

Madsen kunde paa Grund af det stadig dalende Elevantal ikke holde Ligevægt imellem sine Indtægter og Udgifter. Han mente det derfor rigtigst at opsige sin Stilling som Forpagter, og dette gjorde han med et Aars Varsel til den 1. Novbr. 1892.

I den Anledning forhandledes der med Hans Christensen, om han ikke for egen Regning turde overtage Skolen, men det mente han ikke at kunne paatage sig Og Bestyrelsen fik altsaa igen det kedelige Hverv at se sig om efter en ny Mand, der muligvis kunde bringe de forfaldne Sager her paa Fode. — Ved denne Lejlighed var der Tale om Digteren Hostrups Søn, Helge Hostrup, der netop paa denne Tid ønskede at komme i selvstændig Højskolevirksomhed. Men en Brevveksling imellem Knud Jensen og Hostrups tilkommende Svigerfader, P. Boisen, førte ikke til det forønskede Resultat.

Saa opfordrede Knud Jensen Holger Begtrup, dengang Lærer ved Askov Højskole, nu Forstander paa Frederiksborg Højskole, til at tage Pladsen: men det vilde han naturligvis ikke. Han havde vistnok allerede paa dette Tidspunkt Planer om at oprette en stor Højskole i sin Fødeegn. Og

disse vilde han selvfølgelig ikke slippe for at tage til Særslev. Derimod gav han Bestyrelsen Anvisning paa mig, som da var Lærer paa Voldby Højskole ved Grenaa. —

Den 20. Februar 1892 samledes jeg med Bestyrelsen hos Knud Jensen, efter at vi først havde skrevet sammen om Stillingen her, og blev det ved denne Lejlighed besluttet, at jeg skulde tage fat til 1. Maj; forsaavidt jeg da kunde komme overens med Madsen om, at han vilde rejse til denne Tid. Dette var han villig til, imod at jeg betalte ham en vis Sum Penge, der efter hans Mening svarede til den Indtægt, han i Sommerens Løb kunde faa af Haven.

Hans Christensen forlod saa Særslev Højskole og rejste ud til sin Søster i Dalby. Men hans Tungsind tiltog stadig. Jeg talte med ham om Sommeren paa en Rejse imellem Odense og Højby, og da fik jeg det bestemte Indtryk, at han var et forpint og ulykkeligt Menneske. Han døde ikke ret længe efter i Sommeren 1892 og ligger begravet paa Dalby Kirkegaard. Han var sikkert en evnerig og dygtig Mand, der vistnok ogsaa var kommen paa sin rette Hylde, men han var ikke af de faa, for hvem alting lykkes; snarere hørte han til dem, der ikke kan fange Sejr og som derfor i Mismod segner under Livets Byrde.

Han gjorde sikkert her, hvad han kunde; han talte mangt et godt Ord, som gik Folk til Hjærte, og derfor bør Særslev Højskole ogsaa frede om Hans Christensens Minde. —

Madsen overtog kort efter at være rejst herfra en Friskole i Vestbirk ved Østbirk, blev saa Lærer ved Højskolen der og skal, efter hvad jeg har læst i Bladene, nu atter overtage Friskolen i Vestbirk.

Og dermed ender saa Beretningen om dette korte Afsnit af Særslev Højskoles Historie. —

VORE MEDARBEJDERE

Blandt dem, der har hjulpet os med Arbejdet her paa Pladsen, maa allerførst nævnes *Andreas Thøgersen Grønborg,* en god Vendelbo baade med Hensyn til Afstamning og Sindelag.

Da jeg overtog Skolen, var han Friskolelærer i Mellerup ved Randers og tillige Ringer ved Valgmenighedskirken samme Sted. Meget morsomt kunde han fortælle om, hvor „antereret", som det hedder paa Jysk, Præsten kunde blive, naar Grønborg for tidlig ringede sammen, det vil sige, før Pastoren kom ud af Fjerene. Det var den nuværende Forfatter Jakob Knudsen, der dengang var Valgmenighedspræst i Mellerup. Og samme Mand har ikke just Ord for at være en Morgenfugl. Han formanede derfor ogsaa den stakkels Friskolelærer til ikke at rykke i Rebet, før han var vis paa, at det ikke var for tidligt.

Da Grønborg begyndte sin Lærergerning i Særslev, fandt jeg ham som Taler i høj Grad paavirket af Jakob Knudsens ejendommelige Maade at føre Ordet paa, men det voksede han dog efterhaanden mere og mere ud af. Grønborg var meget betænkelig ved at forlade sin Friskole for sammen med os at tage fat paa Højskolearbejdet. Og først efter en meget indtrængende Opfordring fra min Side gik han ind derpaa. Jeg forsikrede ham, at i de første fem Aar vilde jeg blive her, hvordan det hele saa end artede sig. Det stod nemlig allerede ved min Ankomst til Særslev Højskole klart for mig, at jeg ikke i en Fart vilde

faa denne godt i Gang. Jeg manglede alle Betingelser derfor. Jeg var ikke theologisk Kandidat, ikke Afholdsmand, Georgianer eller Fredsven, ejheller Søn af en berømt Fader, havde absolut ikke Anlæg for at sidde lunt i et Sofahjørne og tale om den sidste Artikel i „Højskolebladet" med rettroende Grundtvigianere, og ikke heller dyrkede jeg Kristen Kold som en Helgen. Og noget af dette maa til i det Land Danmark, hvis man hurtig agter at vinde Anerkendelse. Særlig har vi jo endnu megen Overtro paa den akademiske Dannelse. Og de, der ikke er i Besiddelse af den, regnes fremdeles af mange for at være anden Klasses Mennesker. Det er ikke blot den jævne Befolkning, der i sit Hjærtes Enfoldighed bøjer Knæ for den, der har studeret til Præst, men indenfor Højskolelærernes egen Kreds gør det samme sig gældende. Dog nok derom. Jeg har kun skrevet disse Linjer, for at Læserne kan faa en tydelig Forstaaelse af, at jeg ved min Ankomst hertil var klar over nogle af mine Mangler.

ANDREAS GRØNBORG

Grønborg var det ogsaa. Han og jeg havde i sin Tid siddet paa Skolebænk sammen i Askov og i de Dage haft ikke saa lidt med hinanden at gøre, hvorfor han kendte mig temmelig nøje. Han følte sig egentlig overbevist om, at vi var for grønne til at magte den Opgave, der her blev stillet os. Og deri havde han delvis Ret, og

der ud fra forstaar jeg ogsaa udmærket godt nu, at han følte sig betænkelig ved at forlade sin Virksomhed i Mellerup. Desuden indsaa han vel ogsaa, at jeg som Leder af en Højskole endnu ikke havde faaet mit Væsen tilslebet omhyggeligt nok for at kunne, uden altfor ofte at vække Anstød, omgaas Mennesker. Maaske havde den Præst Ret, der kort efter min Ankomst hertil paa Spørgsmaalet, om han kendte den ny Leder af Særslev Højskole, svarede:

„Ja, jeg gør. Det er en ung Mand med et meget ubehageligt Væsen!"

Men trods al Grønborgs baade begrundede og ubegrundede Mistænksomhed, tog han dog Arbejdet op med Iver og Kraft. Han udviklede sig ogsaa derunder til en meget dygtig Højskolelærer, og jeg kan ikke andet end beklage, at han har opgivet denne Gerning for at slaa sig paa Bladvirksomhed. Højskolen har sikkert derved tabt en betydelig Arbejdskraft.

Han bragte ogsaa Gymnastikken her paa Fode. Selv var han en udmærket dygtig Idrætsmand, og som saadan virkede han til Eksempel for andre. Men han havde en vis overmodig Lyst til ogsaa i den Retning at komme i Rang med de mest haardføre. — Saaledes foresatte han sig engang, at han af og til (ikke hver Dag) en hel Vinter igennem vilde gaa i Vandet fra aaben Strand ude ved Bogense.

Og saa længe det var Tøvejr, gik dette for sig uden videre Forhindringer. Men saa skulde det netop samme Vinter indtræffe saa haard en Frost, at Havet lagde til.

Hvad gjorde da Grønborg? Holdt op med at gaa i Vandet? Nej, han var ikke den Mands Søn, der stak op for saa lidt. Han tog en Økse med og huggede saa stort

et Hul paa Isen, at han der igennem kunde nedsænke sin Krop „alt udi de kølige Bølger". Paa den Maade opfyldte han — som de gamle Vikinger — det Kæmpeløfte, han havde gjort — om ikke just over et bredfuldt Bæger. Der fortælles om den norske Digter Henrik Wergeland, at han huggede Hul paa Isen i Kristianiafjord for at gaa i Vandet der og vise sine brave Landsmænd, hvorledes en Nordmands Hud bør hærdes. Om dette er andet end en Fabel, ved jeg ikke. Derimod er det sandt, at Grønborg gjorde, hvad ovenfor er fortalt, hvilket en af hans Brødre og adskillige Borgere i Bogense kan bevidne, eftersom de saa derpaa. —

Grønborg arbejdede her i otte Aar med Afbrydelse af to Somre, da han deltog i Kursusset for Højskolelærere i Askov, hvorefter han forlod os for at søge sig en større Virksomhed andensteds. Denne fandt han paa Rødkilde Højskole ved Stege paa Møn, hvorfra han rejste i Aaret 1906 for at blive Redaktør af et Blad i Nord-Jylland.

Han var en ihærdig og paalidelig Medarbejder, hvorfor jeg ogsaa mindes ham som saadan med Paaskønnelse og Tak. —

Niels Jeppesen, en Gaardmandssøn fra Badstrup ved Skamby Station, fik ligesom Grønborg sin Uddannelse paa Askov Højskole. Efter at have aftjent sin Værnepligt blev han Lærer ved Særslev Højskole i Aaret 1893 ved Vinterskolens Begyndelse.

Han var et sjældent ihærdigt og flittigt Menneske, der tog sin Opgave med stor Alvor. Han var i sin Optræden fordringsløs og beskeden, let at have i Huset og omgaas til daglig. Han havde stor Tro til, hvad Mennesker ved personlig Udholdenhed og Flid kan naa. Det var derfor ogsaa hans Lyst at fremstille saadanne, som derigennem

havde gjort sig gældende i Samfundet og udført et godt Stykke Arbejde til Menneskehedens Gavn.

Han var Lærer her i flere Aar. Men han følte stedse Trang til større Viden og grundigere Uddannelse, hvorfor han rejste til København paa Døckers Kursus, og derfra tog han Studentereksamen og blev derefter Cand. phil.

NIELS JEPPESEN

Siden den Tid har han hovedsagelig haft sin Gerning paa Stevns Højskole ved Rødvig, denne han nu overtager som Forstander fra 1. Maj i Aaret 1907.

Han er af den Slags støtte og solide Naturer, som ikke gaar af Vejen for Vanskeligheder, hvorfor jeg ogsaa føler mig overbevist om, at han nok skal faa sit Skolearbejde godt i Trit, ligesom jeg tillige tror, at han forstaar at stile mod det rette Maal. —

Andreas Hansen, der nu er Forstander for Bornholms Højskole, har ogsaa udfoldet en betydelig Virksomhed i Særslev Højskoles Tjeneste gennem $4^1/_2$ Aar. Han kom hertil 1. Maj 1902 og rejste til Bornholm d. 1. Novbr. 1906.

Andreas Hansen har jeg igennem 15 Aar staaet i et saa nært personligt Forhold til, at jeg med Sikkerhed kan sige, at han er som skabt til at være Højskolelærer; ungdommelig, livlig, i Besiddelse af en ualmindelig Fremstillingsevne har han let ved at vinde Elevernes Tilslutning og fængsle dem ved sine Foredrag.

Ligeledes er han allerede en skattet Foredragsholder vidt om Land og vil blive det endnu mere, eftersom han indhøster Erfaring og modnes under sit Livs Arbejde.

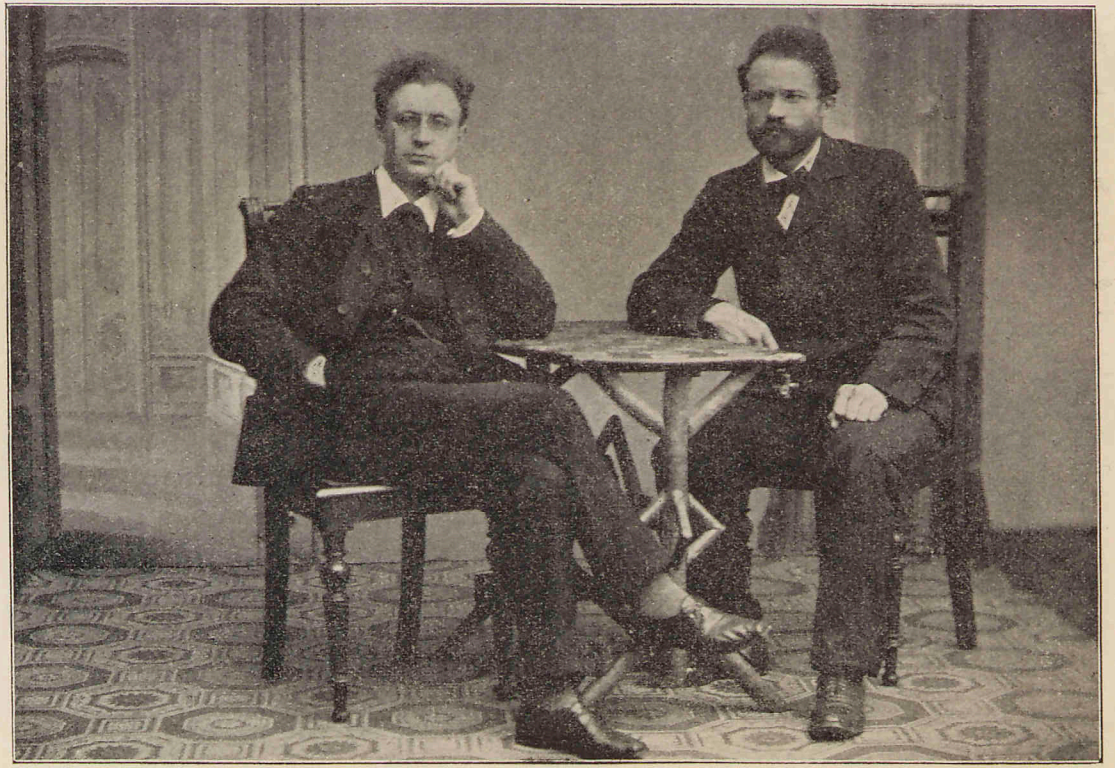
Hans fornøjelige Væsen, store Sans for det komiske og gode følsomme Hjærtelag har været mig til megen Glæde og Opmuntring under vort Samarbejde her.

Desuden hang vore Drenge baade ved ham og Witt-Hansen, som herefter skal omtales, med stor Hengivenhed, hvad vi bestandig vil mindes med Tak. —

Valdemar Witt-Hansen er ogsaa en af dem, som i længere Tid har arbejdet sammen med os. Hans Vej til Højskolegerningen er ingenlunde den almindelige, idet han, der er en Gaardmandssøn fra Horsensegnen, først uddannedes som Handelsmand. Dette tiltalte ham imidlertid ikke. Han følte en stadig stigende Trang til noget andet, der bedre var i Stand til at fængsle hans Sind og optage hans Tanker.

Saa opgav han sin Stilling og rejste til England, hvor han opholdt sig en Tid som Elev paa den mærkelige Skole eller Dannelsesanstalt Ruskin Hall. Derfra kom han paa Askov Højskole, hvor han opholdt sig, indtil han d. 3. Novbr. 1900 blev Lærer ved Særslev Højskole.

Som saadan vandt han i ualmindelig Grad ved sin Dygtighed og personlige elskværdige Optræden Elevernes Hjærter, ligesom han ogsaa var meget afholdt af Befolkningen, der samler sig paa Højskolen. Det var Witt-Hansen, der fik indført Boldspil som Led i den daglige Undervisning. Og nu driver vi stadig denne Idræt baade Vinter og Sommer. Først spillede vi paa Knud Jensens Mark og nu paa Hans Rasmussens Mark lige neden for Skolens Have.

ANDREAS HANSEN. VALDEMAR WITT-HANSEN

Men det var ikke alene som Sportsmand, Witt-Hansen særlig udmærkede sig; det var ved sin Punktlighed, Flid og Paalidelighed, der gjorde sig gældende i alt, hvad han foretog sig, at han baade vandt sig Venner og virkede som et smukt Forbillede baade for Eleverne og os andre. Den 1. Novbr. 1905 overtog han Levring Højskole ved Kjellerup. Og hvis Befolkningen der omkring forstod, hvilken dygtig Mand, de der har faaet iblandt sig, da vilde de sikkert anstrenge sig med at hjælpe ham til at faa denne Højskole godt i Gang. —

Og da jeg nu er i Færd med at fortælle lidt om nogle af de Lærere, hvis Gerning paa Særslev Højskole er afsluttet, saa maa jeg ogsaa lige have Lov til med et Par Ord at nævne de to, der for Tiden hjælper os at bære Dagens Byrde og Hede: Det er nemlig *Holger Steen* og *Arthur Petersen.*

Førstnævnte saavel som hans Hustru, der nu har indrettet sig et nydeligt Hjem i det store og smukke Hus, de i Fjor lod opføre, har min Kone og jeg kendt i mange Aar og regnet dem for at være vore gode Venner. Desuden er de ogsaa velkendte her paa Fyn, idet de først var bosatte i Sønder Næraa, hvor Holger Steen var Lærer ved Kirks Fri- og Fortsættelsesskole, førend de for 11 Aar siden flyttede til Vester Vedsted. Der ledede Steen en Efterskole, der væsentlig er rejst ved den ihærdige Præst, Pastor Rosentands, Virksomhed, i 10 Aar. Arbejdet gik udmærket; Skolen havde vanskeligt ved at rumme alle de Elever, som meldte sig; men personlige Forhold gjorde, at Steen d. 1. Maj 1906 paa min Opfordring overtog Pladsen som Lærer her ved Skolen. Holger Steen er Seminarist fra Gedved Seminarium. —

SÆRSLEV HØJSKOLES LÆRERPERSONALE 1906

Arthur Petersen, der d. 1. Novbr. 1906 kom hertil som Lærer, er gammel Elev fra Særlev Højskole, tog siden Præliminæreksamen og blev derefter Lærer paa Bælum Høj- og Realskole.

Han har derefter opholdt sig paa Askov Højskoles Sommerkursus for Lærere. Det vil heraf kunne skønnes, at han, der er i Besiddelse af gode personlige Egenskaber, ogsaa gennem sin Uddannelse har mange Betingelser for at kunne udføre et godt Arbejde i Højskolens Tjeneste.

ARTHUR PETERSEN

Vor nuværende Lærerinde Laura Henriksen har ogsaa for nogle Aar siden selv været Elev her paa Skolen, og hun kender af den Grund ligesom Arthur Petersen saavel dens gode som dens svage Sider. Det er altid godt at være inde i „de lokale Forhold", som Bogtrykker Aslaksen siger; det gør, at man med mere Tryghed kan udføre sit Arbejde.

Og for mit Vedkommende har jeg al god Grund til at føle mig tilfreds med det Arbejde, som udføres paa Særslev Højskole af mine nuværende Medhjælpere. —

Kristen Kristensen, der oprindelig er Sjællænder og Elev fra Triers Højskole, har nu arbejdet her som Tegnelærer siden 1887, altsaa før vi kom hertil. Hans første Hustru, der døde for nogle Aar siden efter en haard og haabløs Sygdom, kendte baade min Kone og jeg fra Askov,

SÆRSLEV HØJSKOLE SOMMEREN 1890

hvor hun havde arbejdet i Højskolens Køkken. I deres idylliske Hjem kom vi ofte i den Tid, da hun var rask og glad, ogsaa da Sygdommen nedbrød hendes Kraft og livselskende Sind.

Saavidt jeg husker, var deres Hjem, næst efter Knud Jensens, det første, som aabnede sine Døre for os, og hvor vi blev modtagne med Venlighed og Forstaaelse.

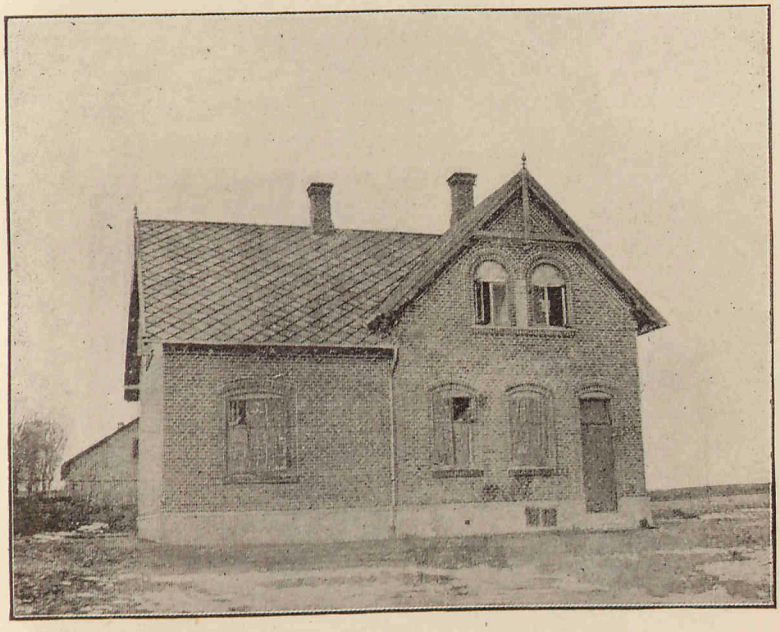

KRISTEN KRISTENSEN

Kristen Kristensen har ikke alene undervist i Tegning og Landmaaling og i de sidste Aar tillige i Bogføring, men han har været en af Højskolens bedste Støtter og varmeste Venner. Dette har han vist ved mange Lejligheder og paa flere forskellige Maader. Men særlig bør det fremhæves, at han satte mig i Stand til at bygge *Holmen*, da det viste sig umuligt at skaffe Eleverne Ophold her paa Skolen. I Begyndelsen fandt disse sig udmærket godt i at ligge sammen to og to, men siden hen krævedes der stadig flere Enkeltsenge, hvorfor vi ikke kunde huse flere end de halve af, hvad vi før kunde skaffe Plads til.

Jeg maatte derfor i et Par Aar leje et Hus, som ligger 5 Minutters Gang fra Skolen ad Jullerup til. Og det var ganske udmærket, at vi kunde faa det, for ellers vilde vi have været helt ilde deran; men Eleverne, der maatte bo dernede, fandt, at det var for langt at gaa, særlig om Vinteren. Det var ligesom, de ikke rigtig hørte til oppe

paa Skolen. Og endskønt de kaldte Huset for Jomsborg og sig selv Jomsvikinger, saa trængte de alligevel til at leve sammen med andre Folk, og, saavidt jeg ved, var de ikke særlig tilfredse med Opholdet der.

HOLMEN

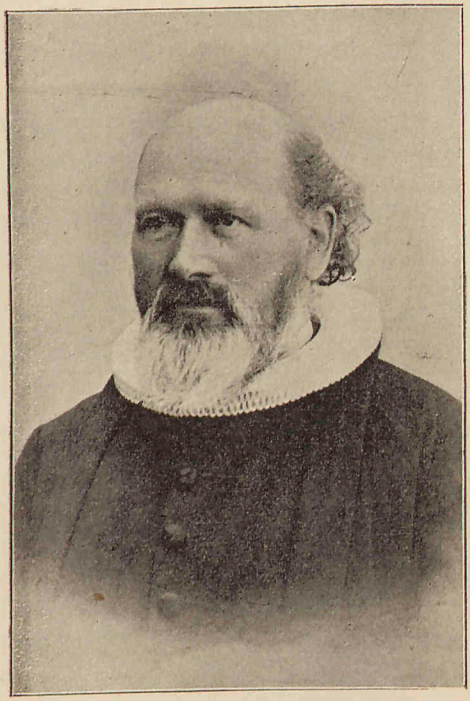
Kristensen indsaa dette, maaske bedre end de fleste, fordi han arbejdede sammen med Eleverne, og derfor købte han for egen Regning 3¾ Skpr. Land langs den nordlige Side af Højskolens Have af Gaardejer Knud Jensen for 600 Kroner. Og derpaa byggede han i Sommeren 1905 *Holmen;* han gjorde selv alt Tømrerarbejdet, det meste

af Snedkerarbejdet med og solgte mig baade Hus og Jord for, hvad det havde kostet ham i Indkøb og ved Opførelsen. Det var en umaadelig stor Tjeneste, han derved gjorde Højskolen, idet der i dette Hus er Plads til 30 Elever og en Lærer. Det er indrettet med forholdsvis smaa og meget hyggelige Værelser, saa smukke, som de haves noget andet Sted, og som der kan forlanges. Det er derfor ogsaa i sin Orden, at de Elever, der er kendt med Forholdene her, før de kommer paa Skolen, forlanger at komme til at bo paa Holmen. Kristen Kristensen var fra først af Snedker, men dette Haandværk lagde han efterhaanden helt til Side for udelukkende at kaste sig over Landvæsenet. Han er nu i Besiddelse af en Ejendom paa 13 Tdr. Land, og denne driver han saadan, at den med fuld Ret kan kaldes et Mønster-Landbrug. Men desforuden leverer han Tegninger til næsten alle de Huse og Gaarde, der bliver opførte fra ny af her paa Egnen, og mange skylder hans kloge Raad den forstandige Indretning, deres Huse faar. Han er et af de Mennesker, som kan faa Tid til at bestille uhyre meget. Men han er i Reglen ogsaa til enhver Tid optaget af Arbejde og dyrker ikke nogen videre Selskabelighed.

Blandt de mange Bestillinger, en saadan dygtig Mand faar, vil jeg kun nævne en eneste, nemlig, at han er Formand for Brugsforeningen, der under hans Ledelse er vokset op til at blive en af Landets næststørste. — Kristensen er endnu en Mand i sine allerbedste Aar, og han vil forhaabentlig derfor ogsaa ligesaa længe som jeg kunne virke som hidindtil i Særslev Højskoles Tjeneste. —

Pastor *Knud Christensen* fødtes d. 1. Januar 1836 i Resen Sogn ved Lemvig. Hans Fødehjem kaldtes „Drostvadhus". Efter Konfirmationen fortjente han sit Brød ved

at undervise nogle Smaabørn om Vinteren og ved at deltage i alt forefaldende Landbrugsarbejde om Sommeren. Og denne Sysselsættelse førte for det begavede unge Menneske til, at han kom paa Ranum Seminarium i Aaret 1856. — To Aar efter tog han Lærereksamen med Udmærkelse og fik straks efter sin første Plads i Skolens Tjeneste som Medhjælper hos den kendte Politiker og Højskoleforstander Lars Bjørnbak i Viby ved Aarhus. Denne var i hine Dage ikke alene Leder af sin egen Højskole, men ogsaa Lærer i Viby Almueskole. Og Christensen maatte som Følge deraf undervise den halve Tid i Højskolen, den anden halve Tid i Børneskolen.

Pastor KNUD CHRISTENSEN

Pastor Christensen har ved Lejlighed fortalt et Træk, der vidner om, at Lars Bjørnbak havde den gammeldags strenge Opfattelse af Lærerens Ret til at revse de Elever, der ikke opfyldte deres Pligter.

To unge Karle, den ene fra Rødemølle, den anden fra Skejby ved Aarhus, var i en Ferie udeblevne en Dags Tid længere, end de havde Lov til. Og da de saa endelig meldte sig, tog Bjørnbak sit Spanskrør og gennempryglede dem begge to.

Men den Behandling vilde de naturligvis ikke lade sig byde. De forlod straks Højskolen.

— Christensen blev derefter Lærer oppe i sit Fødesogn Resen, indtil han i en Alder af henimod 28 Aar i 1863 tog til København for at studere. Dette Skridt vakte naturligvis ikke saa lidt Opsigt iblandt Sognets Befolkning, som selvfølgelig syntes, at han burde have været inderlig godt tilfreds med at være Skolelærer og Kirkesanger, og at det ligefrem var urigtigt af ham nu at give sig ud paa det uvisse, for at skabe sig en højere Stilling i Samfundet.

Men Christensen fulgte i den Henseende ikke andres Raad, kun sit eget Hoved, og tog frejdigt fat paa at uddanne sig til sin fremtidige Gerning.

Han har fortalt mig, at han hos en Mand fik Lovning paa 300 Rigsdaler til sin Uddannelse, men brugte kun den halve Sum. Man forstaar, at han maa have levet som en ægte sparsommelig Vestjyde i København. Men det var ogsaa en streng Tid for ham. Han underviste i københavnske Børneskoler hver Dag og læste paa sine latinske Lektier om Natten. Han har ved Tanken om den Tid udtalt, at hvis han paa Forhaand havde vidst, hvor vanskeligt det var, saa havde han maaske ikke begyndt at studere i saa sen en Alder. Men engang kommen i det, var der ikke andet at gøre end at holde Pinen ud, hvad han ogsaa gjorde.

I Aaret 1866 tog han Studentereksamen og Embedseksamen 5 Aar efter 1871.

Sin første Plads havde han som præstelig Medhjælper, Katheket, i Fredericia under et Embedes Ledighed dér, blev saa først Kapellan i Skyum og derpaa Sognepræst for Snedsted og Nørhaa Menigheder i Thisted Amt. Det var nok paa saa godt som alle Beboernes Henvendelse til Ministeriet, at han som ung Kandidat fik et saa forholdsvis godt Embede.

Dér virkede han indtil 1888, da han kaldedes til Sognepræst i Hurup, hvorfra han forflyttedes til Særslev i 1893.

Oppe i Thy var Pastor Christensen en ualmindelig skattet og afholdt Præst i de grundtvigske Kredse. Og det samme kan siges at være Tilfældet her paa Nordfyn, hvor han nu har virket i 14 Aar.

Til sine Sognefolk staar han i et godt og hjærteligt Forhold. Og de skatter sikkert alle den Evne, som han i en sjælden Grad ejer, til at udjævne Modsigelser og ligesom bane Vej imellem forskellige Opfattelser.

Det kan i den Henseende fremhæves, at Indremissionsfolkene iblandt Menigheden baade har Agtelse for ham og Tillid til hans Person og Forkyndelse, endskønt han aldrig har lagt Skjul paa, at han slutter sig til den grundtvigske Opfattelse af Kristendommen.

Og ude omkring i Forsamlingshusene er Pastor Christensen en baade velkendt og afholdt Foredragsholder. Han hører nemlig ikke til de Præster, som murer sig inde mellem fire Vægge og nogle Boghylder, medens Verden gaar sin egen Gang derudenfor. Nej, han tager levende Del i Folkelivet, er derfor ogsaa en flittig Gæst ved Folkemøder og kirkelige Møder, hvor han baade er en opmærksom Tilhører og en dygtig Ordfører. Og alle Vegne, hvor han optræder, præges hans Færd af det aandelige

Frisind, der muligvis mere end andre af Mandens gode Egenskaber har skaffet ham saa mange Venner, endogsaa indenfor ret forskellige Lejre.

Særslev Højskole har Pastor Christensen støttet baade med Raad og Daad, lige siden han blev Præst i vort Sogn. Han har saa godt som i al den Tid talt en Gang ugentlig for Eleverne, ogsaa talt ved vore Efteraarsmøder, Elevmøder og mange andre Lejligheder. Ligesom han sammen med sin livlige og aandeligt interesserede Hustru gæstfrit mangfoldige Gange har aabnet sine Døre for os og Skolens Lærlinger.

Vi maa derfor ogsaa ved Tanken derom sande, at det er til stort Gavn for en Højskole, naar Stedets Præst ikke alene ser med venlige Øjne paa dens Virksomhed, men ogsaa tager Del i dens Arbejde og med Opmærksomhed følger dens, undertiden vekslende, Skæbne.

— En Højskole skifter i Regelen ofte Lærerinde. Denne Skæbne har vi heller ikke undgaaet. Blandt dem, jeg har haft, maa jeg for Pladsens Skyld indskrænke mig til lige at nævne nogle enkelte.

Og paa dette Sted maa jeg nøjes med at omtale Jutta Skrumsager, Datter af den kendte sønderjyske Fædrelandsven Skrumsager, København, og hendes Søster, Kirsten. I deres Hjem var jeg i min Ungdom. Og vi talte da meget om vore Fremtidsplaner. Mine gik ud paa at faa en Højskole, og Jutta Skrumsager og hendes Søster Kirsten forsikrede mig mangfoldige Gange, at de vilde være Lærerinder hos mig. Dette lykkedes ogsaa altsammen. Jeg fik en Højskole, og først blev Kirsten Skrumsager og siden hendes førnævnte yngre Søster Lærerinde i Haandgerning og Gymnastik ved samme. Og de røgtede deres Arbejde med Omhu og Dygtighed, hvilket ikke

var saa sært, saasom de af en forstandig Moder tidlig blev oplærte til al Slags kvindelig Syssel.

Jutta Skrumsager bor i København og er gift med en Bogtrykker Madsen, en sjælden dygtig Mand, der nu sidder for en stor Bedrift og i en god Forretning. Kirsten Skrumsager er ogsaa gift og bor paa Brøstrupgaard ved Rødding i Sønderjylland.

JUTTA SKRUMSAGER

MARIE NIELSEN

Tillige maa det ogsaa nævnes, at min Kone var Lærerinde paa Særslev Højskole i 1890, medens Christensen var Forstander, og hun har ogsaa siden hjulpet til med Undervisningen, særlig i Gymnastik. Tillige har hun drevet Gymnastik med Omegnens unge Piger, men Husets Gerning lægger nu saa stærkt Beslag paa hendes Tid og Kræfter, at det ikke er hende muligt at naa mere end dette. — For Pladsens Skyld kan jeg altsaa ikke komme

ind paa at omtale flere af de dygtige Kvinder, som har deltaget i vort Arbejde.

Men blandt vore trofaste Medarbejdere maa ogsaa nævnes Jørgen Frydenlund, en Mand, der har hjulpet til her paa Skolen og arbejdet i Haven gennem mange Aar. Men saa vilde han ikke mere, fordi det blev ham for tvungent at skulle være paa Pladsen her til bestemt Tid, saa snart der kaldtes paa ham. Imidlertid er han ikke af de Folk, der ligger ledige. Endnu i sin høje Alder, 75 Aar, tjærer han alle de Paptage, der findes her i Byen, og flere ude omkring i Sognet. Men han er ogsaa en gammel Krigsmand fra 1864, hvor han var med under Dybbøls Belejring og ude i Skanserne d. 18. April, da Tyskerne stormede.

NIELS BENJAMINSEN

Han har gjort et stort og godt Arbejde i Særslev Højskoles Have.

Siden han traadte fra, har vi maattet have en Karl til stadig at arbejde dér og desuden gøre meget andet, som forefalder et saadant Sted som her. Og dertil har Niels Benjaminsen vist sig fortræffelig egnet. Han har tillige været baade Ven og Opdrager for vore Børn, der med den inderligste Hengivenhed har sluttet sig til ham. Jeg vil med disse Linjer have sagt ham en velment og oprigtig Tak for godt Samarbejde igennem alle de Aar, vi nu har levet under samme Tag.

Desuden bør det ogsaa erindres, at vi har haft mange udmærkede Tjenestepiger, der hver for sig har bidraget til, at al Ting kunde gaa sin jævne og rolige Gang.

ELEVFORENINGEN

Det er i særlig Grad styrker en Højskole i dens ofte møjsommelige Gerning og giver den Kraft til under vanskelige Forhold at trodse Tidernes Ugunst, er dens Lærlinger, naar de slutter Kreds om den.

Den Højskole, som hviler paa sine Elevers Tillid, staar egentlig ikke paa svage Fødder. I Regelen klarer den sig ogsaa.

Og Særslev Højskole har efter min Mening i den Henseende været ualmindelig heldig. Hvor mange Vanskeligheder vi end her har maattet arbejde paa at overvinde, Elevernes Tilslutning har vi aldrig manglet.

Det har truffet, at de har maattet bringe ikke ubetydelige Ofre, for at Virksomheden ikke helt skulde gaa i Staa, men jeg har altid haft en bestemt Følelse af, at de gjorde det med Glæde og ikke forsagte og mismodige.

En saadan Trofasthed fra Elevernes Side har bidraget til at opretholde min Tro paa, at der dog udrettedes noget her under trange og beskedne Forhold.

Og jeg maa have Lov til igennem disse faa Linjer at sende alle dem af Særslev Højskoles Elever, som paa flere forskellige Maader i de tidligere mørke Tider støttede Skolen og troede paa dens Fremtid, en inderlig og hjærtelig Tak.

Maaske mange vil mene, at det er noget lidt, hvilket jo ogsaa godt kan være, men i al Fald er Takken ærlig ment.

Det kraftigste Udslag af Elevernes Trang til at holde Virksomheden her i Live er Særslev Højskoles Elevforening. Denne stiftedes den 15. Juni 1890, altsaa i Hans Christensens Tid, og begyndte med 126 Medlemmer. Blandt disse fandtes ikke saa faa, som aldrig havde siddet paa Skolebænken her, men Medlemmernes Kærne dannedes selvfølgelig af Eleverne. Nævnte Forening satte sig til Formaal, dels at understøtte unge Mennesker til at komme her paa Skolen, dels at samle sine Medlemmer til et aarligt Møde.

De, der særlig kunde komme i Betragtning ved Uddeling af Foreningens Midler, var saadanne, der forgæves havde søgt Amtsunderstøttelse eller ikke i Tide havde faaet indgivet Ansøgning og paa Grund deraf ikke saa sig i Stand til ved egne Penge at kunne udrede Omkostningerne til et Højskoleophold.

Ad den Vej, maa det siges, at Foreningen har udfoldet en stor og velsignelsesrig Virksomhed, idet den i de forløbne 17 Aar har understøttet 60 Piger og 74 unge Mænd til at komme paa Særslev Højskole, med et Beløb af henimod 5000 Kr. Et saadant Arbejde er efter min Mening al Ære værd.

Og dette har i høj Grad bidraget til, at Elevantallet, særlig i de første Aar, vi var her, ikke sank ned til et Lavmaal, der kunde gøre det vanskeligt for os at arbejde med virkelig levende Interesse. Det virker nemlig alt andet end opløftende paa Sindet hos en Højkolelærer, naar han skal tale til alt for mange tomme og tavse Bænke. Vi havde saamænd i adskillige Aar ikke i Overflødighed af Elever, men at vi dog i nogen Grad havde til Husbehov, skyldes ikke mindst Elevforeningens Virksomhed.

Hver Sommer har samme Forening ladet afholde et 2-Dages Elevmøde, hvortil ogsaa andre end Foreningens Medlemmer havde Adgang. Møderne holdes altid en Lørdag og Søndag, og særlig den sidste Dag strømmer Folk i Mængdevis her til, men Forsamlingen bestaar hovedsagelig af Ungdom. De gamle Elever har ved disse Lejligheder endogsaa talt over 200. Elevmødet former sig her til en lys og skøn Skærsommerfest. Skolepigerne gaar paa Hærtog i Byens Haver, strejfer i Flokkevis ud over Markerne for at plukke Blomster, hvoraf de laver de nydeligste Guirlander, der anbringes overalt i Forsamlingshuset. En Vogn sendes af Sted til Maderupgaards Skov, hvis Ejer, Rasmus H. Madsen, altid med stor Elskværdighed har tilladt os at bortføre mangfoldige løvrige Bøgegrene. Forsamlingshuset omdannes derved til en saa fint smykket Hal, som det vel er muligt at tænke sig. Og derinde flokkes saa de mange Mennesker, hvoraf vel nok de fleste er komne langvejs fra, for at høre, hvad der bliver sagt, for med frejdigt Sind af fuldt Bryst at synge nogle af de gamle, kære kendte Sange, og fremfor alt for at træffe sammen med forhenværende gode Kammerater og veksle Haandslag, Ord og Smil med dem. For os er det en stor Glæde at se dem sammen, frejdige og lykkelige, opfyldte af Livsmod og Kraft.

Selve Elevmødets Glanspunkt er egentlig altid, naar Eleverne under Sang gaar Haven rundt. Hver Aargang samles for sig og vandrer afsted. Og naar Turen er til Ende, samles alle paa den største Græsplæne her i Haven, hvor saa de forskellige Hold maa synge en af de Sange, som særlig var afholdt og almindelig brugt under deres Skoleophold.

Men et ikke mindre frydefuldt Syn er det at se dem,

naar Mødet er sluttet, og de sværmer ud ad Vejen i den dunkle Sommernat med tændte Lygter, for at drage hver til sit Hjem og sin Gerning.

De minder mig da altid om Gideons Helte, der med Fakler i Hænderne og Basuner for Munden togede frem i Natten mod det uvisse Maal, hvor Faren ventede, men hvor ogsaa Sejren vinkede.

ANDERS ANDERSEN

Igennem disse 17 Aar har Elevforeningen været ledet af fire unge Mænd, som ogsaa skal omtales med nogle faa Ord.

Foreningens første Formand var *Anders Andersen*, som nu er Landpost og bor ved Jullerup St.

— Der har ogsaa lige siden Foreningens Stiftelse siddet Kvinder i dens Bestyrelse, men ingen af dem har været Formand. —

Anders Andersen har i al den Tid været Særslev Højskoles trofaste Ven. Og det skal ikke sige det samme, som at han i et og alt har delt mine Meninger. For det har aldeles ikke været Tilfældet. Han er nemlig i høj Grad politisk interesseret, og angaaende Politiken har vi haft ret afvigende Anskuelser, men aldrig har han for den Sags Skyld bebrejdet mig noget og ikke heller talt ringe om min Skolevirksomhed. Dette hans Frisind er for mig noget af det mest tiltalende ved hans djærve Personlighed.

Anders Andersen var Formand for Elevforeningen fra dens Stiftelse og indtil d. 31. Maj 1896.

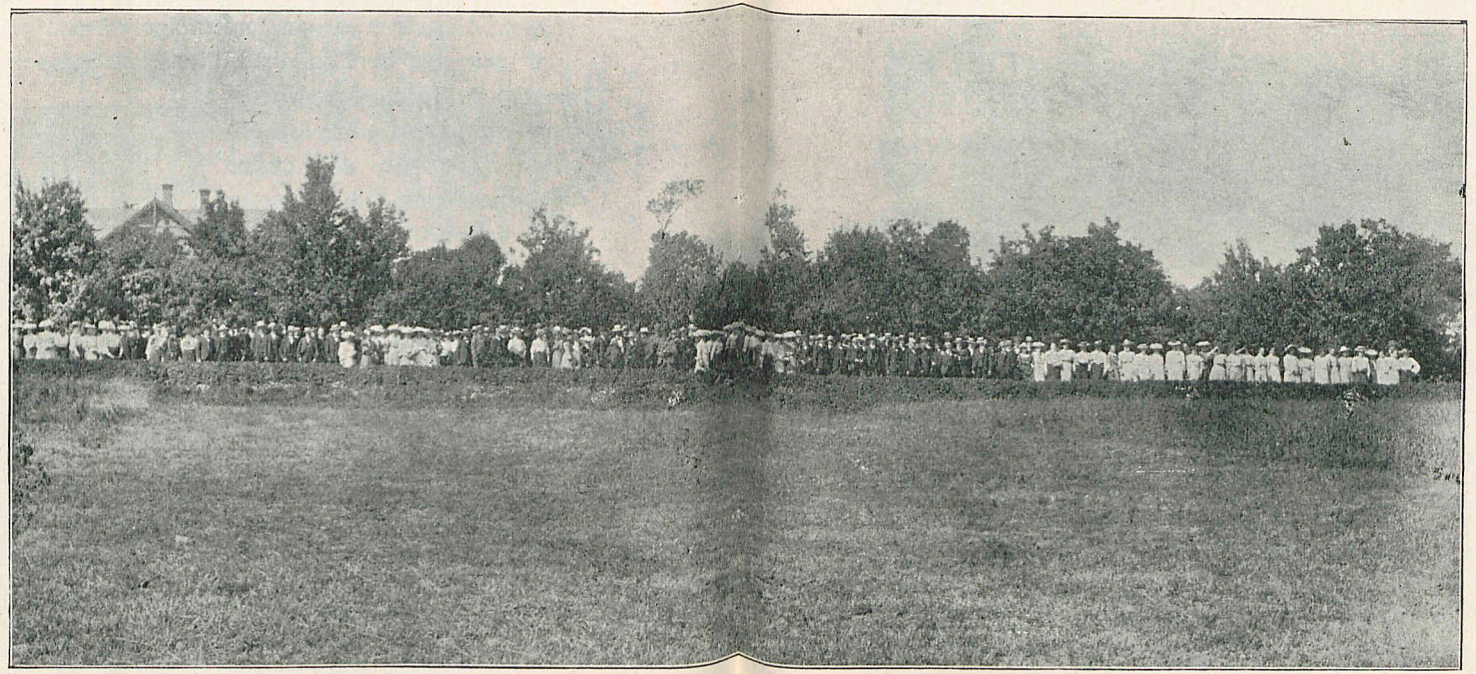
Rasmus Rasmussen overtog Formandspladsen efter Anders Andersen. Han var paa dette Tidspunkt Bestyrer af Særslev Brugsforening. I denne Stilling vandt han sig mange Venner ved sin forstandige Maade at behandle Folk paa, ved den Snildhed, hvormed han forstod at udjævne de forskellige Uoverensstemmelser, som let opstaar, hvor én skal være mange til Maade. Det er som bekendt ikke let at være alle til Pas.

RARMUS RASMUSSEN

Rasmus Rasmussen var ogsaa ualmindelig anset blandt Egnens Ungdom paa Grund af sit opvakte og livlige Væsen, samt sin Evne til at fortælle fængslende og fornøjeligt. Og i den Tid, da man ogsaa her i Særslev sværmede for Dilettantkomedie, var han ubetinget første Mand paa Brædderne. Der opførtes en Gang Hostrups „Æventyr paa Fodrejsen", og i dette Skuespil udførte Rasmus Rasmussen Skriver Hans' Rolle, som mange sikkert endnu vil huske.

Nu er han en stor Landmand i Aaskov ved Ullerslev St., hvor han efter kyndige Folks Sigende driver sin Gaard mønsterværdigt. Han tager selvfølgelig ogsaa livlig Del i Egnens aandelige Liv og er meget ivrig for at faa dette fremmet.

ELEVERNE GAAR HAVEN RUNDT VED ELEVMØDET 1906

Rasmus Rasmussen er i det hele taget en Mand, der nok skal gøre sig gældende og sætte Spor iblandt sine Omgivelser. Han var Formand i Elevforeningen fra d. 31. Maj 1896 til d. 10. Juni 1900.

Hans Jørg. Nielsen, Gaardejer i Thoderup, er ogsaa paa sin Vis en fremragende Mand. At han særlig har udmærket sig som Kvægopdrætter ses straks, naar man træder ind i hans Stue, thi der er Væggene beklædt fra øverst til nederst med Præmieskilte fra mange forskellige Dyrskuer og Landmandsforsamlinger.

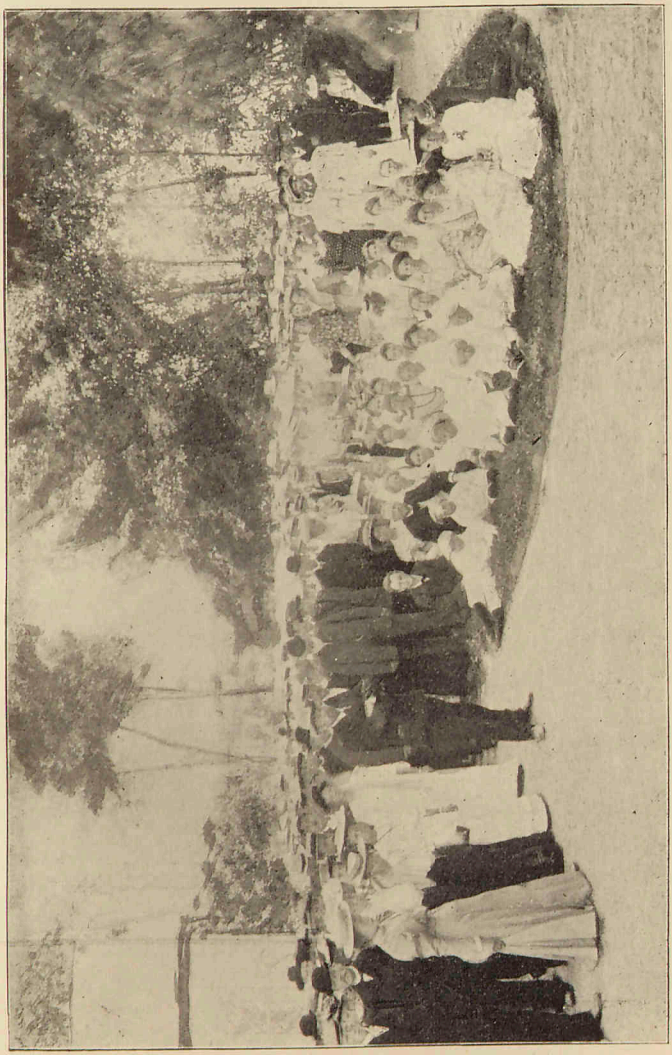
HANS JØRG. NIELSEN

Han er et Menneske med stor Trang til Virksomhed, ligesom hele den dygtige Slægt, han tilhører, og en Mand, der gerne vil være med til at fremme, hvad han anser for at være godt og rigtigt.

Han er nu Enkemand; men i den Tid, da hans Hustru levede, indbød han undertiden om Vinteren baade Særslev Højskoles Elever og Lærere til at besøge sig. De blev alle gæstfrit modtagne, og da de fleste af Eleverne var Bønderkarle, udviste de stor Interesse for den Orden, som hersker i hans Gaard, og mest naturligvis for hans udmærkede Kvægbesætning.

Han var Elevforeningens Formand fra den 10. Juni 1900 til den 23. Juni 1901.

Elevforeningens nuværende Formand, *Karl Larsen,*

ELEVMØDET 1906. PAA PLÆNEN

er den eneste af disse fire, der har opholdt sig her som Elev i min Tid.

Han var paa Skolen i Vinteren 1897—1898 og har hele Tiden siden sluttet sig nøje til os og vort Arbejde. Dette har fremdeles hans fulde Forstaaelse og Tilslutning. Han blev ogsaa ad anden Vej knyttet til Særslev, idet hans Hustru, Boline Hansen, er hjemmehørende herude. Karl Larsen selv er en Husmandssøn fra Fangel. — Der staar i Elevforeningens Love, at dens Formand er ulønnet. Deraf kan det altsaa forstaas, at denne Stilling ikke er eftertragtet for Fordelens Skyld. Den er en fuldstændig Modsætning til det Embede, Wessel ønskede sig, thi Elevforeningens Formand har meget at bestille, men intet at fortjene. Det bør derfor ogsaa i høj Grad paaskønnes, at Karl Larsen nu igennem saa mange Aar saa beredvilligt har paataget sig at styre Foreningens Anliggender.

KARL LARSEN

Hans Løn derfor bestaar kun i Følelsen af at være med til at udrette noget godt til Gavn for andre.

Dog maa han og Foreningens øvrige Medlemmer gerne vide, at vi her paa Højskolen siger ham en hjærtelig Tak for hans trofaste Virksomhed, fordi han utrættelig har varetaget og fremdeles varetager Elevforeningens og derved ogsaa Højskolens Interesser.

Karl Larsen har nu i flere Aar arbejdet som Bladmand

ved „Fyns Tidende", Odense, og i denne Stilling er han meget afholdt af Bladets Leder for sit punktlige og paalidelige Væsen, og for den Dygtighed og Omhu, hvormed han udfører de Arbejder, der i Følge hans Stilling paalægges ham.

Han har været Formand fra d. 23. Juni 1901 og er det altsaa fremdeles.

Dette var altsaa i meget korte Træk en Beretning om den Virksomhed og om nogle af dens Ledere, som Særslev Højskole skylder baade Paaskønnelse og en hjærtelig Tak.

SKOLENS OMGANGSKREDS MED MERE

Førend jeg til Slutning gaar over til kortelig at nævne nogle af dem her i Sognet, som nu igennem 15 Aar har været Skolens og vore Venner, saa maa jeg først gøre opmærksom paa dem, som fra første Færd gav Stødet til, at Skolen blev min Ejendom.

Det kom nemlig under Arbejdet igennem Aarene til at staa mere og mere klart for mig, at der maatte skaffes bedre Plads her, hvis Virksomheden ikke skulde komme til at staa i Stampe, men trives og udvikles. — Som allerede omtalt indsaa min Medhjælper Kristen Kristensen det samme, hvorfor Holmen blev bygget. Men havde jeg dengang været Skolens Ejer, saa vilde det selvfølgelig ikke have været nødvendigt at købe Jord til at opføre dette Hus paa; vi vilde da have haft tilstrækkelig Byggeplads i Haven. Imidlertid taler dette Hus' Opførsel for, at min Tankegang var rigtig: Her maatte nødvendigvis skaffes mere Plads.

Tiderne har, som før skrevet, forandret sig. Og hvad man kunde byde Højskoleelever for 25 Aar siden, nøjes de ikke med nu om Dage.

Men jeg indsaa tillige, at naar der skulde foretages Forandringer, da vilde de lettest kunne udføres efter mit Ønske, naar jeg paa egen Haand fik Lov til at staa for, hvad der maatte gøres.

For endskønt Aktionærerne aldrig nogensinde har lagt min Ledelse af Skolen et Halmstraa i Vejen, saa finder selvfølgelig alle fornuftige Mennesker, at det alligevel kunde have sine Vanskeligheder, at faa f. Eks. Byggeplaner udførte efter Ønske, naar der paa en Generalforsamling skulde forhandles derom.

Selv om Aktionærerne var nok saa velvillig stemte overfor mig, saa var det derfor ikke sikkert, de kunde indse Nødvendigheden af de Forandringer, jeg maatte kræve. Den føler bedst, hvor Skoen trykker, som har den paa.

I Henhold til ovenstaaende tilbød jeg at overtage Skolen for egen Regning med den Gæld, som hvilede paa den, idet jeg da kunde udvide efter eget Forgodtbefindende, uden at den vilde blive mig for dyr.

Dette mit Tilbud blev drøftet og forkastet paa 2 Generalforsamlinger d. 1. Februar og d. 13. Februar 1902. I Stedet for vedtoges det at nedskrive Aktiernes oprindelige Paalydende til det halve og forsøge en ny Aktietegning iværksat for at skaffe Midler til Skolens Udvidelse. Denne Aktietegning førte imidlertid slet ingen Ting til. — At ovennævnte Tilbud fra min Side forkastedes, havde maaske tildels sin Grund i, at jeg ikke optraadte saa klogt og hensynsfuldt overfor Aktionærerne, som jeg burde, dels i, at adskillige af dem mente, at jeg var en lun og handelssnu

Jyde, som vilde forskaffe mig en Ejendom til Røverkøb. Min Hovedhensigt var selvfølgelig at skabe saa gode, ogsaa ydre, Forhold som muligt, at Virksomheden her uden den Slags Forhindringer, som ovenfor er omtalt, kunde vokse sin jævne og solide Vækst. Dette mislykkedes altsaa paa de to Generalforsamlinger, hvor mit Tilbud kun fandt Tilslutning fra enkelte af Skolens Venner, men hvor tillige den overvejende Stemning var af en saadan Beskaffenhed, at den virkede meget nedtrykkende paa mig. Jeg fik nemlig en bestemt Følelse af, at mit Arbejde i Særslev Højskoles Tjeneste gennem 10 Aar egentlig ikke havde vundet Anerkendelse eller fundet Forstaaelse hos ret mange af dens oprindelige Venner og Støtter.

BIRTHE SIMONSDATTER

Imidlertid opgav jeg ikke af Hensyn dertil mine Planer, men besluttede at fremme dem ad anden Vej, ved nemlig at opkøbe Aktierne. Men da jeg ikke havde tilstrækkelig med Penge imellem Hænder til dette Formaals Fremme, saa glædede det mig meget, at Birthe Simonsdatter paa Foranledning af Gaardejer Jørg. Christensen, Særslev, og Lærerinde Frk. Laura Lund, sammesteds, satte mig i Stand til at begynde paa Aktieindkøbet.

Birthe Simonsdatter er en ældre ugift Kvinde, som bor i København; hun er en god Veninde af Laura Lund, og derfor har hun igennem Aarene engang imellem besøgt

hende og er som Følge deraf blevet bekendt med Forholdene her i Særslev og paa Særslev Højskole, hvor hun flere Gange har været Gæst. Saavidt jeg ved, har hun fundet sig tiltalt af os og vort Arbejde, og dette beviste hun altsaa paa en for mig i høj Grad opofrende Maade ved at sætte mig i Gang med at indkøbe Aktier. Hun fortjener derfor ogsaa at nævnes og erindres i Særslev Højskoles

LAURA LUND

MARIE LUND

Historie, som en af dem, der beredvilligt hjalp til at føre den fremad.

— Maa jeg i samme Forbindelse omtale Frk. Laura Lund og hendes Søster Frk. Marie Lund. Sidstnævnte er nu Fotograf i Særslev og bor sammen med sin Søster i et nydeligt Hjem. hvor det baade Sommer og Vinter dufter af dejlige Blomster.

De har begge to været Lærerinder paa Højskolen, Laura Lund i Berntsens Tid og Marie Lund i vor. Men

hun maatte opgive Lærerindevirksomheden, da hendes fotografiske Virksomhed fuldt ud lagde Beslag paa hendes Tid. Men de har ikke alene været blandt vore Medarbejdere, de har ogsaa med Venskab sluttet sig til vort Hus gennem de forløbne Aar.

Laura Lund var en af de første, som besøgte os her. Hun kom en Foraarsaftenstund sammen med en yngre Veninde, Andrea Andersen fra Hemmerslev, som siden hen kom her i Huset og var os til stor Hjælp paa mange Maader. Hun døde imidlertid 1902 af en pinefuld og langvarig Sygdom. Dette var en ualmindelig stor Sorg for hendes Moder, der da var Enke, ligesaa for hendes mange Søskende, men ogsaa for os; thi hun var en sjælden sjælfuld og aandelig interesseret Kvinde, en af de unge her paa Stedet, som fulgte Højskolearbejdet med baade Interesse og Forstaaelse. Vi er kommen meget i hendes Forældres Hjem i Hemmerslev, og derfra har min Broder Niels, der nu er Tømrer her i Byen, og som i Vinteren 1906 og 1907 ledede Gymnastikken paa Højskolen, hentet sin Hustru.

Allerede denne Foraarsaften, da Laura Lund og Andrea Andersen sad i Tusmørket i en af vore Stuer og talte med os om den grundtvigske Retnings Forhold til Indre Mission, fik vi et stærkt og tiltalende Indtryk af hendes djærve Maade at udtale sig paa. Hun er meget sandhedskærlig af Natur og ligner i den Henseende sin Broder førnævnte Lærer Lund.

Laura Lund er meget afholdt baade af store og smaa her i Byen, hvor hun har været Lærerinde i Forskolen gennem 28 Aar, og dette fik hun et levende Bevis paa ved hendes 25 Aars Jubilæum, da Venner og Veninder samledes med hende i Særslev Forsamlingshus til en Fest-

lighed, hvor der faldt mange varme og anerkendende Ord om hendes Virksomhed. — Antagelig har, som ogsaa allerede er antydet, Laura Lund forklaret sin gode Veninde, Birthe, hvorledes Sagerne stod her, og jeg gaar ud fra, at dette i væsentlig Grad har bidraget til, at hun ydede os den omtalte Haandsrækning.

JØRG. CHRISTENSEN

Men der var ogsaa to andre af Særslev Højskoles og vore trofaste Venner, som var medvirkende ved samme Lejlighed, nemlig Gaardejer *Jørgen Christensen*, Særslev og hans Hustru *Ane Elisabeth Christensen*, i hvis Hus vi er komne mest, siden vi overtog Arbejdet her. De indsaa begge, at der maatte ske en Forandring i Særslev Højskoles ydre Forhold, hvis den ret i Fremtiden skulde trives, og derfor ydede Jørg. Christensen ogsaa Birthe Simonsdatter den Sikkerhed, som var nødvendig, for at hun med Tryghed og uden at vække Anstød hos nogen kunde yde den Støtte, som før er nævnt. I lignende Retning har han mangfoldige Gange gjort os Tjenester, altid beredvillig og med et glad Sind. Dog ikke alene paa den Maade, men ogsaa i andre Henseender er Jørg. Christensen og hans Hustru altid komne os venligt i Møde, har ydet vort Arbejde saa megen Anerkendelse som faa andre og vist os Elskværdighed og Hjælpsomhed i en Udstrækning, som ikke med disse faa Linjer lader sig godtgøre. Mang-

foldige Gange har vi henvendt os til dette Hjem om Raad og Daad. Og blev vi ikke hjulpne paa en Maade, saa blev vi dog paa en anden. — Min Kone har i en særlig Grad meget at takke Jørg. Christensens Hustru for, idet denne har været hendes trofaste og fortrolige Veninde i den Tid, vi har boet her. Og maa det tillige her i Forbigaaende anmærkes, at det ikke alene er deres Omgangskreds eller os, som kan finde Raad eller Hjælp i Jørg. Christensens Hjem, det har vist sig, at man der ogsaa over for fattige Folk har Hjærtet paa rette Sted og kan finde paa Udvej, hvor andre maaske ingen ser. —

JØRG. CHRISTENSENS HUSTRU

Lad mig nævne et Eksempel: Knud Jensen, der altid her i Sognet har arbejdet for Menneskelighed og Fremskridt, fik for nogle Aar siden den Tanke at faa oprettet en Sygeplejeforening i Særslev. Han drøftede Sagen med mig, og vi skrev omkring til flere forskellige forstandige Folk, der kendte til den Slags Sager og fik derved fat i baade Love og Anordninger angaaende nævnte Foreninger. Paa Grundlag deraf udarbejdede vi vor Plan for en saadan Forening i Særslev, og sammen med Præsten gik Knud Jensen og jeg til Sogneraadet og bad dette tage sig af Sagen. Vi blev vel modtagne, endogsaa trakterede, man takkede os for den gode Tanke, som vi var komne med. Derpaa sagde vi Farvel

og Tak. Og dermed endte dette Forsøg fra vor Side, hvilket efter min Mening faldt noget forunderligt ud, eftersom vi virkelig havde vore Papirer i Orden og kunde gøre god Rede for vore Planer. Imidlertid kan det gerne være, det var min Skyld, at Forsøget strandede paa Grund af, at det maaske var mig, som tog mindre fornuftig paa Tingen.

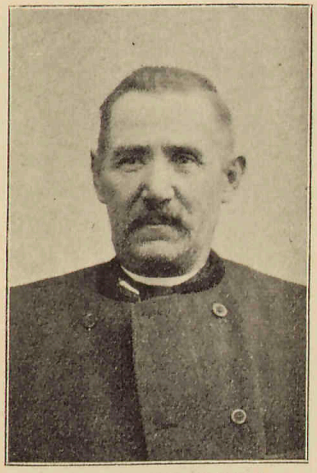
Naa, saa skete det en Tid efter, at Fru Christensen, Pastor Christensens Hustru, og Ane Elisabeth Christensen gik ud i Sognet fra Dør til Dør og spurgte Folk, om de vilde være med til at danne en Sygeplejeforening, og om, hvormeget man vilde give i aarligt Bidrag i 5 Aar. Paa den Maade fik de saa mange med, at Foreningen kunde stiftes. Denne bestaar fremdeles og holdes gaaende ved frivillige Bidrag. Og det gaar udmærket. Vi har kun haft to Sygeplejersker i den Tid, der begge ved deres Dygtighed og kærlige Omhu for de syge har vundet megen Anerkendelse for deres Gerning og været til Velsignelse for mange Hjem her i Sognet. — Saaledes satte de to Kvinder den Sag i Gang uden at kende noget til Love og Anordninger. Disse skrev vi, efter at Foreningen var stiftet. Kvinderne staar selv for Styret i Sygeplejeforeningen, og Fru Christensen har i de 8 Aar, den har bestaaet, været dens Formand.

Jørgen Christensen er Elev fra Særslev Højskole i Vinteren 1882—1883. Og hans Hustru har været paa Kjøng Højskole hos Forstander Kierkegaard. —

De er altsaa begge fra deres Ungdom af fortrolige med Højskolelivet, og en særlig Glæde er det derfor ogsaa for dem en Gang hvert Halvaar at indbyde alle vore Elever paa Besøg i deres rummelige og gæstfri Hjem. Ved saadanne Lejligheder lyder Latter, Skæmt og fornøjelig Samtale frit og utvungent i deres Stuer og ved Sommertid i

deres skønne Have. Det siger sig selv, at Eleverne ved saadanne Lejligheder morer sig storartet.

I Forbindelse med Aktieindkøbet maa ogsaa nævnes Gaardejer *Niels Pedersen*, Skaarup ved Bogense. Han var Aktionær i Højskolen, og førend jeg selv tænkte paa at købe denne, udtalte han overfor mig, at dette vistnok vilde blive nødvendigt. Paa en af de før omtalte Generalforsamlinger tog han Ordet for, at man skulde gaa ind paa mit Tilbud. Desuden udtalte han ved samme Lejlighed adskillige baade rosende og anerkendende Ord om min Virksomhed. Og disse gjorde mig selvfølgelig godt, men jeg agter naturligvis ikke her at gentage dem. Paa Grund af den før omtalte herskende Stemning paa Generalforsamlingen trængte hverken hans eller de faa andres — der havde samme Anskuelse — Mening igennem.

NIELS PEDERSEN

Kort efter udtalte han sig skriftlig til mig om den samme Sag og forærede mig sit Aktiebrev som et tydeligt Bevis paa, at han stod ved, hvad han paa Generalforsamlingen havde hævdet.

Niels Pedersen og jeg følte os, fra vi traf sammen første Gang, tiltrukne af hinanden, nærmest paa Grundlag af, at vi begge er Elever fra Testrup Højskole. Og hvis det er sandt, hvad der siges, at det ringer for Folks venstre Øre, naar de bliver vel omtalte, da maa Nørre-

gaard og Bågø have mærket det, hver Gang Niels Pedersen og jeg taltes ved. For saa har vi i Regelen fremdraget Minder fra vor Højskoletid og samtidig udtrykt vor Beundring for og Kærlighed til de to førnævnte herlige Mænd, der siden 1866 saa trofast har arbejdet sammen i den danske Højskoles Tjeneste.

HANS HANSEN
(Nymarksgaard)

Niels Pedersens to Døtre har været vore Elever og siden begge en Tid deltaget i vor huslige Gerning. Hans Hjem er et af dem udenfor Sognet, som vi mest har gæstet, og hvor vi bestandig har følt os vel tilmode.

Den Mand, der endelig til sidst paa en særegen Maade fik med Aktiernes Indkøb at gøre, var Gaardejer *Hans Hansen*, Nymarksgaard, i Haarslev Sogn. Han havde engang i Haarslev Forsamlingshus ved et Møde spurgt mig om, hvormange Penge jeg manglede for at kunne indkøbe de sidste Aktier. Dette sagde jeg ham. Og Dagen efter Elevmødet i Fjor kom han saa og tilbød mig paa sine egne og to Brødres, Jens Hansen, Lundegaard, Veflinge Sogn, og Gaardejer Jørgen Hansen, Taastrup, Lunde Sogn, Vegne den manglende Sum til Laans paa ubestemt Tid.

Denne Venskabstjeneste førte saa til, at jeg indkøbte de sidste Aktier i August Maaned i Fjor, 1906, hvorefter Bestyrelsen solgte mig Højskolen *den 2. Sep-*

tember, samme Dag som Bergs Mindesmærke afsløredes i Kolding.

Hans Hansen, Nymarksgaard, og jeg er gamle Kammerater fra Askov Højskole. Derfor er det ogsaa, at her bringes et Billede af ham fra denne Tid. Det ligner ham for Resten godt den Dag i Dag. Hans Ansigtstræk har, i al Fald for mig at synes, ikke forandret sig synderligt i de forløbne 20 Aar.

Hans Hansen er en sjælden dygtig og driftig Landmand, der styrer og stiler sine Sager praktisk og forstandigt, og sammen med sin elskværdige Hustru lever i skovlig Skønhed paa en af de smukkeste Pletter i Haarslev Sogn. Dér er det en Fornøjelse at besøge ham, for at tale med ham om Tidens Spørgsmaal, der altid har hans levende Interesse.

— Dengang Jonas Lie fyldte 70 Aar skrev han et Vers, hvori han takkede Hjemmene, fordi disse havde været den stærke Strøm, som havde baaret hans Virksomhed godt og sikkert frem. Det samme kan ogsaa gælde for Arbejdet paa Særslev Højskole, der har haft en god Grund at hvile paa i de mange lyse og gode Hjem, den gennem 25 Aar er kommen i nær Berøring og Forbindelse med.

Af disse kunde jeg have Lyst til at nævne mange, men jeg maa holde mig til nogle enkelte foruden dem, jeg allerede tidligere har omtalt.

Det er en god Ting for en aandelig Virksomhed, at kunne finde Forstaaelse hos sin nærmeste Omgivelser. Og en saadan Forstaaelse har vi ikke haft Behov at gaa langt omkring for at finde.

En af dem, der paa saa mangfoldige Maader kom os venligt imøde fra første Færd af, var *Rasmus Nielsen*,

som ved vor Ankomst hertil styrede Særslev Mejeri. Han var en sjælden evnerig og elskværdig Mand, livlig og let bevægelig, med en udpræget Sans for al Slags Idræt. Han var en af de allerførste paa denne Egn, som brugte de høje Cykler, og desuden pønsede han paa at faa en Vogn til at gaa ved Hjælp af en Kraftmaskine, altsaa uden Heste. Dette lykkedes imidlertid ikke. Vognen kunde han nok faa til at snegle sig frem henad en jævn Vej, men opad vilde den ikke gaa. Derimod fik han bedre Gang i Mejerivæsenet, som han begyndte hjemme hos sin Fader i Thoderup, Særslev Sogn. Og da man saa derefter byggede et Andelsmejeri, blev han dettes Bestyrer.

RASMUS NIELSEN

Siden hen begyndte han at handle med Smør og flyttede saa til Odense, hvor han med sin livlige og elskværdige Hustru skabte sig et stort og smukt Hjem i en Villa, „Døckerslund", udenfor nævnte By. Han drev en omfattende Smørforretning, og endskønt denne ikke var kommen i Gang uden ret alvorlige Vanskeligheder, havde han dog faaet den godt indarbejdet og derved vundet Anerkendelse som en dygtig og driftig Forretningsmand.

Men da hændte det en mørk og uhyggelig Dag i Slutningen af Oktober 1906, at han omkom paa en Jagttur udenfor Odense Fjord.

Han havde anskaffet sig en Motorbaad, og med denne

foretog han mange Ture paa Fjorden. Nævnte Dag var han, der ikke kendte til Frygt, sejlet udenfor Gabet, og havde, efter hvad Rygtet siger, fin Jagt i Dalby-Bugten. Siden er der hverken hørt eller spurgt fra ham. Han har sandsynligvis presset Baaden for haardt imod Strømmen og den høje Sø og er da gaaet til Bunds. Hans Baad var vist egentlig for lille, og Maskinen for tung, hvorfor den havde Tilbøjelighed til at tage formeget Vand over sig. Og dette blev altsaa Grunden til denne sørgelige Ulykke, der naturligvis ramte hans gamle Moder, hans Hustru, Børn og øvrige Slægt haardest, men som ogsaa vakte Sorg hos hans mange Venner. Til disse regnede vi os; og han har altid imod mig og mine vist sig som en trofast og opofrende Ven, hvorfor ogsaa hans Bortgang smertede mig dybt. Han blev kun godt 40 Aar gammel.

I „Dansk Ungdom" skrev jeg under Indflydelse deraf nogle Vers, hvoraf hidsættes et, der efter min Mening giver et temmelig træffende Billede af Rasmus Nielsens Personlighed:

— — —

Med dit lyse Sind i Følge
tog du glad din Kamp og Gerning,
og foruden smaalig Tingen
lod du rulle Lykkens Tærning.

Blandt dem, vi her er kommen nærmere i Forbindelse med, er den nuværende Sogneraadsformand *Hans Jesper Larsen* i Slagstrup, en ualmindelig livlig og fornøjelig Mand. Han var indtil for nogle faa Aar siden Maler, men har siden faaet saa mange Forretninger, at han har maattet lægge Haandværket paa Hylden og udelukkende beskæftige sig med disse og sit lille Landbrug. Hans

Hjem ligger ogsaa paa et højt, smukt Sted, hvorfra der haves de vide Udsigter baade til Land og Vand. I dette Hjem har vi tilbragt mange fornøjelige Timer.

Teglværksejer *Hans Hansen*, Særslev, kom til Særslev for 13 Aar siden. Han stammer egentlig fra Hudevad i Sønder-Næraa Sogn. Der ejede han sin Fødegaard, som han drev mønsterværdigt, indtil han solgte den og flyttede til Odense, hvorfra han saa i 1894 kom til Særslev og overtog en forfalden Gaard, hvilken han imidlertid efter kort Tids Forløb fik i god Stil og Skik og i fortræffelig Drift. Han og hans Hustru er meget aandeligt interesserede og ivrige Valgmenighedsfolk. De har derfor ogsaa altid haft let ved at forstaa og værdsætte Højskolearbejdet her i Sognet.

HANS J. LARSEN

Til denne Ejendom, som Hans Hansen bavde købt sig, hørte et Teglværk, som han selv overtog og drev. Dette interesserede ham saa levende, at han solgte Gaarden og kun beholdt Teglværket og nogle Tønder Land deromkring. Nu er han næsten udelukkende sysselsat med Teglværksarbejde, det han er bleven ualmindelig dygtig til at forestaa, hvorfor ogsaa hans Mursten er let afsættelige og meget efterspurgte paa Egnen.

Den Mand, som købte Gaarden af Hans Hansen, er Sønderjyde af Fødsel og hedder *Peter Kjems*. Han boede i flere Aar i Askov, og det bør nævnes, at han dér

skænkede Byggegrunden til Valgmenighedskirken. Saa kom han til Sønder-Esterbølle, ogsaa i Særslev Sogn, og boede dér en Tid, indtil han købte Hans Hansens Gaard, der ligger midt i Særslev By. Kjems er en ivrig Fædrelandsven og en frisindet og dygtig Mand, der djærvt og ligefremt gør sin Indflydelse gældende, hvor han kommer.

Vor Nabo, *Hans Rasmussen*, har Skolen igennem 25 Aar haft megen Nytte af, hvorfor den ogsaa er ham stor Tak skyldig. Han har i dette lange Tidsrum gjort mange af dens Kørsler, særlig af den lettere Slags, med at hente vore Gæster fra og atter køre dem til Stationen. Tit har dette vist faldet ham saare ubelejligt, men aldrig alligevel har han knurret derover eller været vranten, fordi vi muligvis kom og forstyrrede ham i et vigtigt Arbejde. I al den Tid, vi har været her, har vi staaet i et venligt Forhold til ham og hans Hustru, hvorfor jeg ogsaa med disse Linjer siger Tak for al god Hjælp og for godt Naboskab.

HANS HANSEN

Forresten maa jeg sige, at ogsaa vore øvrige Naboer er komne os elskværdigt i Møde; og det er af ikke ringe Betydning, at staa sig godt med dem, som man daglig har Mulighed for at træffe sammen med.

En af disse er min gamle Ven, Smed *Hans Pedersen*. Han og jeg var i 1885—1886 paa Askov Højskole og

boede paa samme Værelse sammen med Thøger Dissing, der nu er Lærer paa Vejstrup Højskole ved Svendborg.

Hans Pedersen overtog efter sin Hjemkomt fra Højskolen sin Faders Smedeforretning i Landsbyen Ore, Sønder-Næraa Sogn. Her kunde ban imidlertid ikke rigtig trives eller faa Lejlighed til at udfolde den Dygtighed og det Forretningstalent, som han er i Besiddelse af. Han

HANS RASMUSSEN

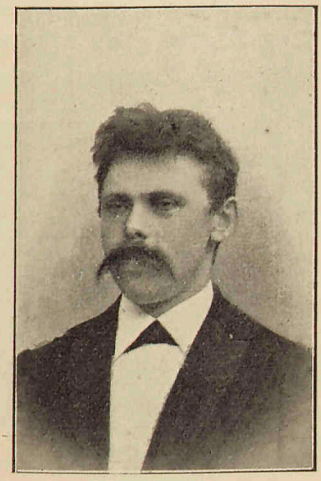
HANS PEDERSEN

laa for langt fra de store Færdselsveje, følte sig maaske ogsaa for afhængig af sine Omgivelser og flyttede til Særslev. Her har han nu i de forløbne 10 Aar, siden han kom hertil, oparbejdet en stor Maskinforretning, der er kendt viden om paa det nordlige Fyn, og han har under dette Arbejde vist sig at være en dygtig og paalidelig Mand, hvem Folk gerne vil have med at gøre.

Men det er ikke alene som Forretningsmand, Hans

Pedersen har vidst at gøre sig gældende; alt hvad der rører sig i Folkelivet og berører den Kreds, hvori han lever og færdes, har hans varmeste Interesse. Særlig har han været ivrig for Afholdssagen i de faa Aar, der har bestaaet en Afholdsforening i Særslev. Han er dennes Formand.

Og ligeoverfor hans eget Hus ligger nu et stort og smukt Afholdshjem, som han særlig har ivret for at faa opført. Han er en Mand med meget Vid og i personlig Samtale og Diskussion skarpsindig og slagfærdig som faa. Han har lige siden vort første Bekendtskab været mig en god og trofast Ven, der ogsaa for min Virksomhed her paa Stedet har taget mangt et alvorligt og godt Tag af et villigt Hjærte.

Lærer JENSEN

Der findes selvfølgelig ogsaa adskillige andre i Særslev, som paa forskellig Maade har staaet Skolen nær og været dens Venner, men Pladsen tillader ikke, at jeg kan opholde mig ved hver enkelt. Jeg maa dog lige nævne Gaardejer *Johan Henrik Hansen*, som ogsaa har vist sig som Særslev Højskoles Ven; og særlig mindes vi med Tak den Tjeneste, han ydede os engang i en trang Tid, da Sorg og Sygdom gæstede vort Hjem.

Ogsaa til Lærer *Jensen*, der blev Lunds Efterfølger, har Skolen staaet i det venligste Forhold. Det var ikke nogen let Opgave, som blev stillet ham, at være Arvtager

efter den Mand, der baade som Lærer og Menneske havde været saa ualmindelig afholdt. Men Jensen har tiltrods for dette hævdet sin Stilling paa den smukkeste Maade, hvorfor det vistnok kan siges, at Særslev Børneskole under hans dygtige Ledelse staar som en af de allerførste her paa Egnen.

Til Mennesker i de andre Byer her i Sognet er vi ikke komne i saa nøje personlig Forbindelse. Men med mange af dem har vi mødtes i Forstaaelsen af Folkeop-

TRINE og MARIE NIELSEN

lysningens gode Sag. Blandt disse skal her omtales Anders Sørensen, Moderup, der saa godt som aldrig har været savnet ved vore offentlige Møder og Sammenkomster. Han interesserer sig levende for Historien og dens betydelige Skikkelser, hvorfor vi ogsaa har haft mange fornøjelige Samtaler om dette Emne. —

Lidt uden for Byen ligger nogle Bopæle, som bærer Navnet Særslev Hed. Der er ellers ikke noget hedeagtigt ved den frugtbare Jord, som hører disse Ejendomme til, men saadan kaldes de nu. Her bor Boelsmand Hans Nielsen og hans Hustru med deres to Døtre *Trine* og

Marie Nielsen. I dette Hjem er vi kommen forholdsvis meget, hvilket har sin Oprindelse af, at Datteren Trine var paa Skolen i 1893; det første Aar i vor Tid, der holdtes Pigehøjskole; og disse Elever lærte vi nøje at kende. Flokken var kun paa 10, saa det var af den Grund temmelig let at blive kendt med den enkelte. Vi blev derfor nøje kendt med Familien paa Hed'en, og Trine Nielsen har nu igennem 15 Aar, ligesom mange andre, lagt for Dagen, at hun forstaar at værdsætte det Arbejde, som udføres her. — Hendes Farfader blev en ældgammel Mand; han var i Huset hos hendes Forældre derude paa Hed'en. I Begyndelsen, da de unge begyndte at gaa til Møder og Foredrag paa Højskolen, syntes han ikke derom, men siden blev den gamle glad derved og spurgte dem i Reglen altid ud om, hvad de havde hørt, naar de kom hjem fra et Møde eller Foredrag. Han døde i Aaret 1903 i sit 99. Aar. —

RASMUS PEDERSEN

Askeby er en af Sognets Byer, som ligger højt og frit med Udsigt viden om til det omliggende frugtbare Land. Her har Gaardejer *Rasmus Pedersen,* der efter Folks Mening skal være en meget velhavende Mand, ydet Skolen en trofast Haandsrækning for flere Aar siden. —

Engang gæstede vi ved en festlig Lejlighed Rasmus Pedersens Hjem, og da holdt Kl. Berntsen, som ogsaa

var til Stede, en Bordtale, hvori han omtalte Værten som en af dem, der var bleven meget betroet, men ikke var bange for at bruge noget deraf til at fremme, hvad der efter hans Mening fortjente Støtte.

Og Rasmus Pedersens Stilling overfor Særslev Høj-

MARIE NIELSEN, JØRG. P. JØRGENSEN og HUSTRU

skole har, som ovenfor anført, stadfæstet Kl. Berntsens Ord.

Et andet Hjem i Askeby, hvor vi ogsaa igennem Aarene er blevne godt modtagne, er Gaardejer *Jørg. P. Jørgensens*. Han og jeg har dog ofte været uenige om mange Ting, hvorfor vi ogsaa ved selskabelige Lejligheder har taget mangen en Tørn til stor Fornøjelse for Gæsterne; og adskillige af disse vil vistnok endnu bevare Mindet om, hvor-

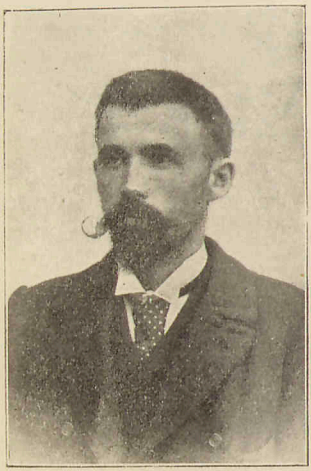
ledes vi i Kampens Hede kunde bære os mærkværdigt ad ved Bordet. Men disse Diskussioner har efter min Mening kun bidraget til at forøge Glæden ved Samværet i hans og hans Hustrus hyggelige og venligt udseende Stuer. —

— Og inden jeg ender denne kortfattede Oversigt over nogle af disse Hjem, som Særslev Højskole under vor Ledelse har staaet i nøje Forbindelse med, maa jeg fremhæve, at disse gennemgaaende bærer Vidnesbyrd om en Skønhedssans, der efter min Mening fuldt ud staar paa Højde med, hvad der har mødt mit Øje andensteds i Landet, hvor jeg har haft Lejlighed til at færdes. Og dette taler dog ogsaa for, at Befolkningen paa dissse Egne paa ingen Maade staar saa langt tilbage i Dannelse, som man maaske almindeligvis tror. —

Hermed maa jeg altsaa slutte Beretningen om vor Omgangskreds, hvoraf jeg kun har givet et meget løst og overfladisk Billede. Jeg indser ogsaa nu til Slutning, at jeg ikke nær har faaet med, hvad der virkelig har Krav paa at komme i Betragtning. — Egentlig burde jeg jo have nævnet nogle af disse udmærkede og dygtige Piger, der sammen med os igennem 15 Aar har baaret Dagens Byrde og Hede, men det kan nu ikke lade sig gøre. Tillige har jeg heller ikke omtalt alle de Lærere og Lærerinder, der har virket her paa dette Sted. —

Men jeg har alligevel igennem sidste Afsnit af dette Mindeskrift villet give Læserne et Indtryk af, at det ikke er den enkelte Personlighed, den mer eller mindre glimrende Foredragsholder, som bærer en Højskole oppe igennem Tiderne. For at dette skal kunne lade sig gøre, maa der foregaa et inderligt Sammenspil imellem mange forskellige Mennesker. Og at faa dette i Gang er dens Op-

gave, der leder en Højskolevirksomhed. — Hjemmene, som en Højskolelærer kommer inderligst i Berøring med, maa danne Sangbund for hans Gerning. Han maa efterhaanden afstemme sit aandelige Meddelelsesmiddel derefter, hvis han vil vente, det skal gøre sin Virkning. — Og lykkelig den, som i sin nærmeste Virkekreds finder Hjem

LYSGAARD

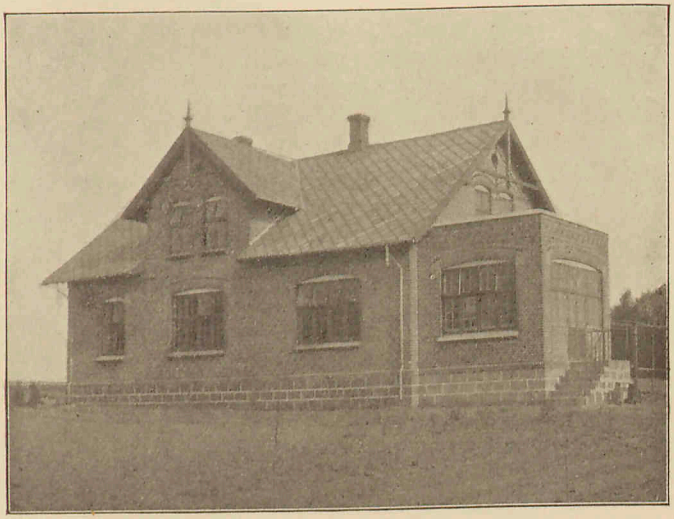

JAKOB LAURSEN
Min bedste Ven fra Testrup Højskole.
Elev hos os 1892—93.

og Mennesker med hvem han kan faa det Sammenspil i Gang, der er nødvendig for, at han kan blive glad og lykkelig, hvad han kun kan være, naar hans Arbejde finder Paaskønnelse og Forstaaelse. Hvis Særslev Højskole har vunden nogen Indgang hos visse Kredse af den nordfynske Befolkning, saa skyldes dette ingenlunde nogen særlig udmærket Egenskab hos mig. Jeg er vel en Højskolelærer, som de er flest. Men det skyldes hovedsagelig Kl. Berntsens ildnende og opvækkende Tale her paa Egnen, og ikke

mindst den Trang til aandelig Oplivelse, som Omegnens Befolkning tydelig har lagt for Dagen at være i Besiddelse af. —

Berntsen og hans Medhjælpere banede Vejen sammen med de mange, der rejste Højskolen og fra første Færd af sluttede Kreds om den.

HOLGER STEENS HUS

Jeg har kun taget Arbejdet op i samme Spor. Og enhver almindelig jævnt begavet Arbejder indenfor de danske Højskolelæreres Kreds kunde have gjort det ligesaa godt som jeg. — Jeg kan desværre altsaa ikke prale af nogetsomhelst. — Derimod vil jeg til Slutning sige, at jeg føler mig taknemlig overfor Gud, fordi han har

ladet mig leve og virke trods mine mange Fejl, og jeg retter en oprigtig Tak til alle mine forhenværende Elever og Omegnens Befolkning, som har baaret over med min Udygtighed og ofte har maattet tage Viljen i Gerningens Sted. Hjærtelig Tak for alt godt! — Og jeg slutter med det Ønske, der indeholdes i følgende tre Linjer, og som passende kunde staa over Indgangsdøren til Særslev Højskole:

— — Skænk os, skønt vi bor paa Sletten,
i det høje Indfødsretten
i Guds Rige Borgerskab. —

ELEVANTAL OG LÆRERKRÆFTER

Fortegnelse over Elevantallet paa Særslev Højskole igennem 25 Aar.

Aargang	Vinter	Sommer	Aargang	Vinter	Sommer
	Karle	Piger		Karle	Piger
1881-82	—	8	1894-95	25	10
1882-83	32	16	1895-96	22	17
1883-84	57	20	1896-97	34	31
1884-85	45	19	1897-98	27	22
1885-86	41	24	1898-99	32	22
1886-87	26	21	1899-00	21	23
1887-88	33	22	1900-01	22	32
1888-89	22	16	1901-02	40	27
1889-90	25	13	1902-03	50	43
1890-91	25	14	1903-04	40	33
1891-92	13	—	1904-05	48	29
1892-93	23	10	1905-06	55	30
1893-94	29	19	1906-07	56	39

Man ser altsaa af denne Fortegnelse, at Særslev Højskole igennem hele det Tidsrum, den har bestaaet, har været besøgt af 843 mandlige og 560 kvindelige Elever. Skolen har altsaa meddelt Undervisning til ialt 1403 unge Mennesker.

Fortegnelse over Lærere og Lærerinder ved Særslev Højskole.

Forstandere:

Kl. Berntsen, Medlem af Folketinget, R. af Dbg.
Seminarist Hans Christensen. Død 1892.
Rasmus Nielsen. Skolens nuværende Forstander.

Nuværende Lærere:

Seminarist Holger Steen.
Arthur Petersen.
Kristen Kristensen.
Sognepræst K. Christensen.
Lærerinde: Laura Henriksen.

Tidligere Lærere:

1. S. P. Petersen, Konsulent i Aarhus.
2. Seminarist Petersen Solgaard. Død.
3. Seminarist Morits Madsen. Højskolelærer. Vestbirk.
4. Dyrlæge H. P. Nøhr. Bor nu paa Sjælland.
5. Dyrlæge A. P. Andersen. Særslev.
6. Seminarist Kr. Kristensen.
7. Andr. Th. Grønborg. Uddannet paa Askov Højskole. Redaktør i Brønderslev. Vendsyssel.
8. Niels Jeppesen, cand. phil. Forstander paa Stevns Højskole, Sjælland.
9. Seminarist Valdemar Jensen. Lærer i Valby.
10. Cand. phil. Ottesen.
11. Andres Hansen, cand. phil. Forstander paa Bornholms Højskole.
12. Valdemar Witt-Hansen. Forstander for Levring Højskole. Jylland.
13. Jakob Jakobsen, Seminarist. En Tid Forstander

paa Give Højskole, Jylland, nu Redaktør i Nykøbing, Sjælland.

14. Vilhelm Hansen. Forstander for Hovedgaard Realskole, Jylland.
15. Peder Jensen, Lysgaard. En Tid Lærer i Odense og Randers; saavidt vides nu i Løgstør.
16. Jens Martensen. Nu Gaardejer i Blanke ved Nørre-Aaby.

Lærerinder:

Frk. Laura Lund, Forskolelærerinde i Særslev.
Frk. Marie Lund, Fotograf i Særslev.
Frk. Fredkilde. Senere død.
Frk. Jørgensen.
Frk. Anna Harder.
Frk. Kirsten Skrumsager. Bor nu paa Brøstrupgaard, Rødding.
Frk. Jutta Skrumsager. Bor nu i København.
Frk. Mariane Jensen. Nu gift med Jens Nylev, Friskolelærer i Udby, Sjælland.
Marie Nielsen, Forstanderens Kone.
Frk. Dagny Køster. Nu i Elbæk Præstegaard, Horsens.
Frk. Inger Nielsen. Nu gift med Andr. Hansen, Bornholms Højskole.

EFTERSKRIFT

Da vi i saa stor Udstrækning som muligt ønskede at mindes 25-Aars-Dagen for Særslev Højskoles Oprettelse sammen med dens tidligere Elever, og alt for mange af disse vilde have vanskeligt ved at samles her d. 2. Maj, saa besluttede vi at udsætte Mindefesten til d. 22. og 23. Juni og slaa den sammen med Elevmødet.

Paa selve 25-Aars-Dagen fandt der altsaa ikke nogen som helst Festlighed Sted. Den 3. Maj aabnedes Pigehøjskolen, og ved denne Lejlighed talte jeg om Foraarstiden, men særligt Henblik paa de Dage, da Befolkningen herude paa Sletten begyndte at komme med i den aandelige Bevægelse, som ved Grundtvigs mægtige Arbejde var sat i Gang blandt det danske Folk.

Det var ellers en sjælden mørk og meget regnfuld Dag d. 3. Maj; men de nyankomne unge Pigers glade Ansigter lyste op, og Minderne om det Arbejde, der her har været gjort igennem 25 Aar, kastede ogsaa Glans over mange af de ældre Folks Ansigter, som var tilstede den Dag ved Aabningsmødet, saa der var alligevel Feststemning iblandt os den 3. Maj.

Og allerbedst, som vi sad her, kom Kl. 8 om Aftenen Morten Eskesen glad og smilende ind ad Døren og hil-

sede os med en hjærtelig Lykønskning. Næste Morgen talte han saa for de nyankomne Elever.

Men hvad der ogsaa bidrog til at skabe en hyggelig og god Stemning, var de Hilsener, som Skolen fik fra adskillige af dens gamle Venner og Elever, og jeg antager, at dette Mindeskrifts Læsere ogsaa vil kunne have Glæde af at stifte Bekendtskab med, disse hvorfor de anføres her til Slutning:

Hr. Forstander Rasmus Nielsen!

I Anledning af Særslev Højskoles 25-Aars Fødselsdag bedes De modtage en Hilsen fra mig, ledsaget af de bedste Ønsker for Skolens Fremtid. *S. P. Petersen.*

Denne Hilsen var den første, vi modtog, og Afsenderen er Konsulent Petersen, Aarhus, Lærer ved Skolen i Kl. Berntsens Tid.

* * *

Kære Rasmus Nielsen!

I en flyvende Fart maa jeg skrive til Dem for at lykønske Dem i Anledning af Jubilæet. Tag mine varmeste Ønsker om god Lykke med Deres store Arbejde i Fremtiden. *Antonie Andersen.*

Afsenderen af denne Lykønskning er Datter af min gode Ven, Forfatteren Anton Andersen, Havrehed. Hun har i flere Aar været en af vore trofaste Medarbejdere ved *Dansk Ungdom*. Hendes Fader er den Mand blandt Lærerstanden, som oftest har ført Ordet ved vore Møder og Forsamlinger. Anton Andersen er ikke alene en betydelig stilistisk Kunster, han har tillige Ordet ualmindelig godt i sin Magt, hvorfor det altid har været mig og mangfoldige andre en Glæde at høre paa hans formskønne og

lødige Foredrag. Vi har mange gode og indholdsrige Timer at sige ham Tak for. —

* * *

I Anledning af de svundne 25 Aar tillader jeg mig som den allerførst indtegnede Elev paa Højskolen at fremsende de bedste Ønsker om Lykke og god Fremgang i de kommende Aar.

Fru *Anna Elise Bech*, f. Nielsen.
Niels Ebbesens Vej 13², København.

* * *

Kære Ven!

Jeg har læst i forskellige Blade, at det i Dag, i Morgen eller i Overmorgen er 25-Aars-Dagen for Særslev Højskoles Bestaaen. Modtag da vor bedste Hilsen og Lykønskning i denne Anledning.

Niels Christensen og Hustru.

Lykønskningen er fra min gamle, trofaste Ven, Uhrmager Christensen, Askov, og hans Hustru.

* * *

Særslev Højskole,
Jullerup.
Til Lykke med de første 25 Aar.

Milo'ske Boghandel.

* * *

Forstanderen,
Særslev Højskole,
Jullerup.
Hjærtelig til Lykke i Anledning af Jubilæet.

Bille.

Afsenderen, en af vore tidligere Elever, er Redaktør af Odder Avis i Jylland.

* * *

Forstander Rasmus Nielsen,
Særslev,
Jullerup.

En forhenværende Elev sender Dig sin bedste Hilsen paa Jubilæumsdagen. *L. S. Rasmussen.*

Afsenderen er Lærer paa Sjælland.

* * *

Særslev Højskole,
Jullerup St.,
Fyn.

Lykke og Held og nye Sæder,
mange Elever og voksende Hæder!

Kristine og Kloppenborg-Skrumsager. Heinrich Bruun. Edvard Skibild. Hans Hansen. Niels Knudsen.

Afsenderne er min Ungdomsven, Proprietær Kloppenborg-Skrumsager, Københoved, Sønder-Jylland, og hans Hustru. Bruun er en af vore tidligere Elever, nu Møller i Københoved. De 3 andre er tidligere Elever, nu i Kloppenborg-Skrumsagers Tjeneste. — Med de „nye Sæder" menes, at Skolen maa udvides, saa der bliver Plads til flere Elever.

* * *

Kære Ven!

Du og Din Hustru bedes modtage vor hjærteligste Lykønskning i Anledning af i Morgen. Gid I maa have en velsignet Fremtid for Eders Hjem og Skole.

Venligst hilset fra os alle.

Din hengivne
Niels Kierkegård.

Denne Hilsen fra Forstanderen paa Køng Højskole var saa meget mere kærkommen, som det var den eneste Hilsen, vi paa denne Dag fik fra Højskolerne i Danmark.

* * *

Kære Marie og Rasmus Nielsen!

I Anledning af Jubilæumsfesten sendes I herved en hjærtelig Lykønskning. — — —

Gid I maa faa Lykke og Velsignelse til at udføre Eders Gerning til Gavn og Glæde for mange Mennesker.

Jan og Marie Palm.

To af Skolens tidligere Elever, som bor i Vinde-Helsinge, Sjælland.

* * *

Nørre-Næraa Skole, d. 2. Maj 1907.

Hjærteligst Lykønskning med Særslev Højskoles 25-Aars Jubilæum i Morgen, og min Lykønskning former sig i den Bøn: Gud give Naade til, at Højskolegerningen der oppe i Særslev maa bære velsignede Frugter i vort Folk, og: Gud give Naade, at Du, kære Rasmus Nielsen med Hustru i mange, mange Aar maa være Leder af Gerningen i det Spor. — Gudske Lov, kære Venner, at vi med godt Haab med Eder som Ledere kan se Højskolens Fremtid i Møde.

Eders hjærtelig hengivne

Teisen og Hustru.

Endskønt Lærer Teisen og jeg i Begyndelsen af vort Bekendtskab stod noget tilbageholdne overfor hinanden, følte jeg mig for mit Vedkommende straks overbevist om, at han var en god dansk Mand og alvorlig Kristen, og dette har under det hjærtelige Forhold, vi senere er komne til at staa i til hinanden, fuldt ud stadfæstet sig. Udenfor Særslev Sogn er hans Hus det Lærerhjem, hvor

vi hyppigst har været Gæster, og hvor vi altid har befundet os inderlig vel. — Lærer Teisen er et af de Mennesker, der med en sjælden glad Fortrøstning lægger al Ting i Herrens Haand, og dette præger ogsaa det gode Samliv mellem ham og hans kære i deres lyse og venlige Hjem.

* * *

Tilsidst anføres følgende Hilsen fra en af de gamle Elever, som ønsker at holde sit Navn skjult:

En Mindedag!

Hver Foraars- eller Efteraarsdag, naar en ny Ungdomsflok drager ind paa en Højskole, er det en Festdag baade for dem, der kommer, og for de, der modtager dem.

Men i Aar, naar en Skare unge Piger den tredie Maj holder Indtog paa Særslev Højskole, bliver det en dobbelt Festdag der.

Femogtyve Aar er da svundne hen siden den første Dag, da denne Skole aabnede sine Døre for Ungdommen og Livet.

Hvordan dens Historie har været i alle disse Aar, kender jeg kun lidt og kan langt mindre skrive om.

Men jeg vil gerne ved denne Lejlighed søge at fremføre lidt af den Mening, jeg har om Højskolens Betydning.

Det har været sagt til mig, at man lærer for lidt paa en Højskole i praktisk Henseende. Der skulde være mere Selvarbejde og mindre med Foredrag.

Jeg har saa gerne svaret: Hvor meget kan der vel læres paa tre eller fire Maaneder.

Nej, man tager sig ingen Eksamen paa den Tid, og man bliver heller ikke saadan et særligt fremragende Menneske. Man kan saa udmærket godt tage fat igen paa den Plads, hvor man slap.

Der er ingen Forskel at se, og dog er den der alligevel.

Sikkert har mange af vore bedste blandt Folket først faaet Klarhed over sig selv, mens de sad paa Bænkene og lyttede. Kraften vaagnede og Viljen styrkedes.

— — Manges Tanker vil i disse Dage søge til Særslev Højskole. Og de vil takke for den Tid, der tilbragtes der og takke deres Ungdoms Vejledere.

Og de vil indse, at mange stedse maa samles der, og at det levende Ords Sæd maa saas derfra til frisk og frodig Grøde i den brede Folkeager. *Thora.*